

Specializuotas leidinys 2/2017

MĖSINIŲ GALVIJŲ

augintojams

*Gerbiami parodos svečiai
ir lankytojai, brangūs
kolegos,*

neįtikėtinai greitai ant laiko ašies ratas apsuko metus, nes, rodos, kad ką tik vaizdingoje kolegos anykštėno ūkininko Vyganto Šližio ūkio erdvėje džiaugėmės mūsų sektoriui istoriniu įvykiu - surengta pirmąją specializuota mėsinių galvijų paroda ir rankose laikėme pirmąjį savo leidinį.

Bet iš tiesų nuo to laiko prabėgo jau 365 dienos, visiems mums kupinos sunkaus darbo, o neretai ir rizikos ar dvejonų. Todėl labai džiugu, kad kasdienė rutina neužgožė idėjos mėsinių galvijų parodą išauginti į turiningą, tradicinį renginį. Šiomet šis renginys įgijo ir simbolinį pavadinimą „Mėsinių galvijininkystės panorama“. Nes žodis „panorama“ yra labai talpus. Jis aprėpia visą platų parodos turinį: skirtingų veislių gyvulių ekspoziciją, seminarus, praktinius mokymus, mokslo naujienas, sukauptos patirties sklaidą.

Linkėdama, kad paroda nenuviltų jos organizato-

rių, dalyvių bei lankytojų lūkesčių, deja, turiu pastebėti ir tai, kad Žemės ūkio ministerija, kurios atstovai iš tribūnų mėgsta deklaruoti dėmesį mūsų sektoriui ir LMGAGA, pernai parodai skirtą biudžetą šiomet gerokai nurėžė. Tenka apgailestauti, kad pasigendam valdžios geranoriškumo sprendžiant mums ypatingai svarbius klausimus - didėjančius mokesčius ir mažėjančias išmokas. Pasigendam lygiavertės partnerystės ir geranoriško kalbėjimosi. Dažnai susidaro įspūdis, kad kaip tvarkytis ūkyje geriau žino įvairių institucijų valdininkai, bet tik ne pats ūkio šeimininkas žemdirbys. O tai kartu yra įrodymas, kad pasikliauti galime tik savimi. Todėl nesakau, kad linkiu ramybės po šventinio renginio grįžus į savus ūkius. Priešingai - kiekvieną LMGAGA narį raginu būti aktyviam bei patriotiškam savos organizacijos labui. Nes mūsų ateitis - mūsų vienybė!

*Nuoširdžiai Jūsų,
Laura Mišeikienė
LMGAGA viceprezidentė*

*Mieli renginio dalyviai,
organizatoriai, svečiai,
mėsinių galvijų auginimo
tradicijų pradininkai ir
tęsėjai,*

šiandien gyvulininkystė – svarbi Lietuvos žemės ūkio šaka, aktyviai kurianti pridėtinę vertę, naujas darbo vietas ir plečianti eksporto galimybes. Gyvulių veislininkystės selekcinės programos Lietuvoje vykdo pripažintos veislininkystės institucijos. Lietuvos gyvulių veislininkystė sunkiai, bet žengia į priekį. Tai – ilgo ir sunkaus veislininkystės darbo nuopelnas. Kiekvienos gyvulių rūšies gerinimo pagrindas yra nuoseklus veislininkystės darbas, užtikrinantis didesnes pajamas gyvulių augintojams. Didžiausi pasiekimai veislininkystės srityje įmanomi tada, kai šį procesą vykdo ir prižiūri asociacijos.

Kad veislininkystės darbas vyktų kryptingai ir organizuotai, dauguma Lietuvos gyvulių veislininkystės asociacijų yra susibūrusios Lietuvos Respublikos žemės ūkio rūmuose. Tam 2005 m. Žemės ūkio rūmuose buvo įkurtas Veislininkystės komitetas, kurio darbe aktyviai dalyvauja 8 organizacijos. Žemės ūkio rūmų Veislininkystės komitete rengiama konsoliduota nuomonė veislininkystės ir gyvulininkystės klausimais. Komitetas taip pat analizuoja informaciją apie gyvulininkystės aktualijas, koordinuoja ir vykdo informacijos sklaidą, padėdamas užtikrinti asociacijų narių informuotumą ir sėkmingą darbą.

Pažangūs Lietuvos ūkininkai suprato, kad siekiant

produktyvumo svarbu ne tik pašarai ar kitos sąlygos, bet ir gyvulio kilmė, veislės ypatybės. Tolesniam gyvulių veislininkystės tobulėjimui svarbus ir tarptautinis bendradarbiavimas – kontaktai su įvairių šalių gyvulių augintojais, dalyvavimas parodose ir kituose renginiuose, kurių metu galima apsikeisti vertinga patirtimi, užmegzti kontaktus, rasti rinką veisliniams gyvuliams.

Nuoširdžiai dėkoju visiems, talkinusiems organizuojant parodą: Lazdijų rajono savivaldybei, Lazdijų kultūros centrui, Lazdijų informaciniam centrui, Lazdijų rajono ūkininkui Remidui Jungevičiui, VŠĮ Darbo vietų kūrimo fondo l. e. p. direktoriui Nerijui Sukackui ir kitiems, prisidėjusiems prie parodos „Mėsinių galvijų veislininkystės Panorama 2017“ organizavimo.

Ypač džiugina Žemės ūkio rūmų narės jau 22 metus aktyviai dirbančios Lietuvos mėsinių galvijų augintojų ir gerintojų asociacijos (LMGAGA) iniciatyva, kasmet organizuoti specializuotas mėsinių galvijų parodas respublikos mastu.

Kad LMGAGA yra aktyviai ir atsakingai dirbanti organizacija, liudija išaugęs asociacijos narių skaičius iki 429 narių, vykdoma švietėjiška veikla, bendradarbiavimas su užsienio šalių partneriais. Puikus LMGAGA darbas padeda populiarinti ir plėtoti mėsinę galvininkystę Lietuvoje.

Nuoširdžiai

Lietuvos Respublikos žemės ūkio rūmų
l. e. p. pirmininkas Sigitas DIMAITIS

Mėsinių galvijininkystė Lazdijų rajone – perspektyvu. Mieli parodos dalyviai ir svečiai!

Džiaugiuosi galėdamas Jus pasveikinti į Lazdijų atkeliavusios specializuotos mėsinių galvijų parodos proga. Ši paroda mūsų kraštą aplankė neatsitiktinai – Lazdijų rajono savivaldybė vienintelė Lietuvoje iniciavo aubrakų veislės mėsinių galvijų auginimo projektą, kuris tinkamas vystyti mažiau palankiose ūkininkauti mūsų rajono vietovėse.

Prieš ketverius metus Lazdijų rajono vadovai ėmėsi drąsaus projekto: rajono savivaldybės taryba kartu su mėsinių galvijų veisėju iš Vokietijos įsteigė viešąją įstaigą „Darbo vietų kūrimo fondas“, kuri rūpinasi sėkminga mėsinių galvijų plėtra. Šiai įstaigai padedant galvijų augintojai sėkmingai parengė ne vieną projekto paraišką finansavimui iš Europos Sąjungos fondų gauti bei iniciavo Lazdijų rajono savivaldybės ūkininkų bendradarbiavimą su užsienio ūkininkais.

Mėsinius galvijus auginti skatina ir 2014 m. veiklą pradėjęs kooperatyvas „5 000 aubrakų Lazdijams“, kuris vienija mėsinių galvijų ūkius, rūpinasi galvijų auginimu bei realizavimu. Lazdijų rajonas šiuo metu gali pasidžiaugti turintis virš 20 veislinių galvijų augintojų, kurių ūkiuose ganosi aubrakai, limuzinai, angusai, galovėjai, hailandai, gausus būrys ūkininkų užsiima mėsinių veislių mišrūnų galvijų auginimu.

Kaip rajono vadovas ir kaip tėvas nuoširdžiai džiaugiuosi, jog mano sūnus ir dukra patikėjo projekto „5 000 aubrakų Lazdijams“ idėja ir jau ketverius metus sėkmingai užsiima mėsinių gal-

vijų auginimu. Pradžią nebuvo lengva, nes mėsinė galvijininkystė – kantriųjų verslas. Tačiau šiandien galime pasidžiaugti, kad jų ūkis auga. Tikimasi, jog netrukus jų pievose ganysis apie 100 aubrakų.

Mėsinių galvijininkystės sektorius Lazdijų rajone per pastaruosius metus ženkliai išsiplėtė. Tą patvirtina ir Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro duomenys. Remiantis jais, mėsinių grynaveislių bei jų mišrūnų galvijų skaičius Lazdijų rajone per maždaug ketverius metus išaugo daugiau kaip trimis tūkstančiais.

Sparčiai didėjantis mėsinių galvijų skaičius, vis gausėjantis jų augintojų būrys nuteikia optimistiškai, jog galvijininkystė, kaip jauniausia šalies žemės ūkio šaka, išsikovoja deramą vietą tarp pagrindinių žemės ūkio veiklų Lietuvoje. Besikuriantys nauji, taip pat ir besiplečiantys didieji mėsinius galvijus auginantys ūkiai sukuria didelę pridėtinę vertę ir naujas darbo vietas. Tikiu, jog didelio susidomėjimo sulaukianti specializuota mėsinių galvijų paroda prisidės dar labiau populiarinant mėsinę gyvulininkystę tiek Lazdijų rajone, tiek visoje Lietuvoje ir paskatins drąsiai imtis perspektyvaus mėsinės galvininkystės verslo.

Linkiu visiems parodos lankytojams bei dalyviams turiningai praleisti laiką, aktyviai dalyvauti parodos programoje numatytose veiklose, o suradus laisvo laiko – pažinti svetingumu, istorine praeitimi, ramybe ir nuostabia gamta garsėjantį Lazdijų kraštą.

*Lazdijų rajono savivaldybės meras
Artūras Margelis*

Mėsinių galvijininkystės sektoriaus apžvalga

Vilma Živatkauskienė

Lietuvos mėsinų galvijų augintojų ir gerintojų asociacijos direktorė

Artėjant antrajai specializuotai mėsinų galvijų parodai, norisi pažvelgti į mėsinės galvijininkystės sektorių plačiau. Mane, kaip administracijos vadovę, džiugina vis didėjantis Lietuvos mėsinų galvijų augintojų ir gerintojų asociacijos narių skaičius, kuris jau artėja prie 500 narių. Asociacija vienija didžiąją dalį Lietuvos grynaveislių mėsinų galvijų augintojų dalį. Iš 17 skirtingų veislių, auginamų Lietuvoje, asociacijos narių ūkiuose auginami 13 skirtingų veislių galvijai. Populiariausios veislės yra: Limuzinai, Angusai, Aubrakai, Šarole. Skirtingų veislių mėsinų galvijų augintojų pasiskirstymas procentais pridedamas diagramoje.

Šios veislės išlieka paklausiausios vidaus ir užsienio rinkose. Nors LMGAGA ir mėsinė gyvulininkystė jau skaičiuoja trečią dešimtmetį, tačiau kol kas labai didelio grynaveislių mėsinų galvijų skaičiaus didėjimo nematyti. Nors nuo 2013 iki 2017 grynaveislių mėsinų galvijų skaičius išaugo daugiau kaip per pusnuo 15 tūkstančių iki 34 tūkstančių galvijų, bet tai tikrai nėra toks augimas, kuriuo galėtumėm girti, nes grynaveislių mėsinų galvijų daugėja panašiai tik tiek, kiek skiriama paramos grynaveislių mėsinų galvijų įsigijimui.

Mėsinų galvijų mišrūnų skaičius didėja greičiau. Tam įtakos turėjo susietosios paramos už grynaveis-

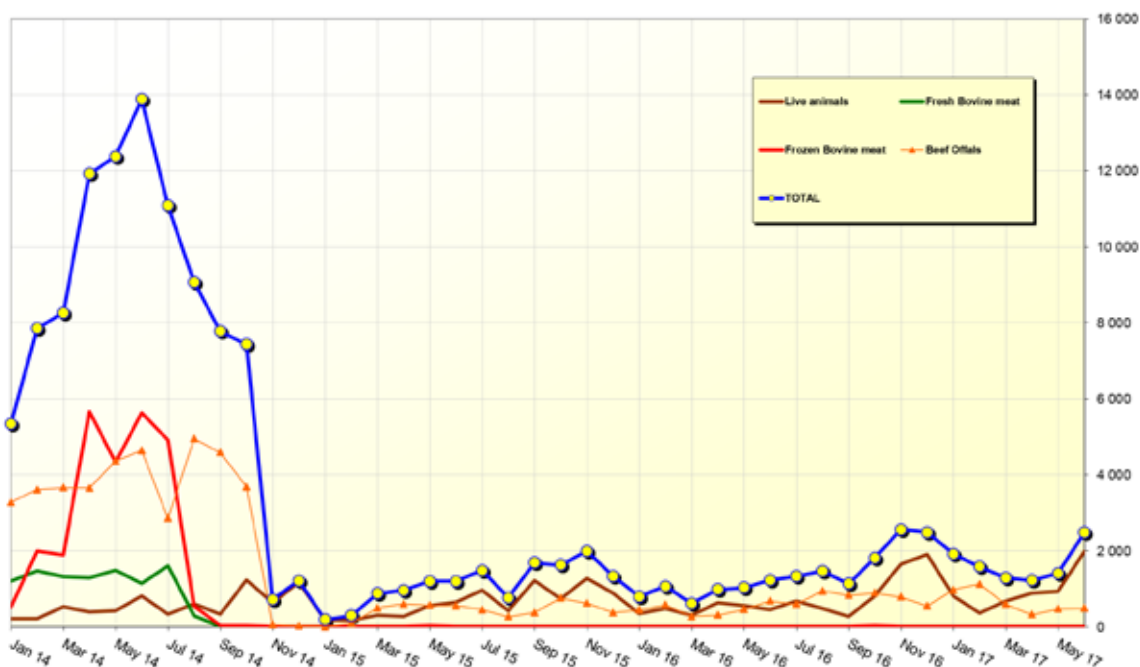
lius mėsinus galvijus ir mėsinų veislių mišrūnus skyrimas ir pieno sektoriaus krizė, dėl kurios daug pieno ūkių savininkų atsisakė pienininkystės verslo ir pardavė savo galvijus, arba pradėjo sėklinti pienines karves su mėsinų veislių buliais. Taip ūkiuose dažnai siekdami dvigubos naudos, o kartu ir išmokų, parduodant pirmos kartos mišrūnų žindenių pieną į pieno kombinatus ir gaunant papildomai susietąją paramą už mėsinų veislių mišrūnes karves, kurių

ES jautienos eksportas į Rusiją. Tonomis skerdenos svorio ekvivalentas

EU beef Exports to RUSSIA
Trade figures (COMEXT data) tonnes cwe

24 August 2017

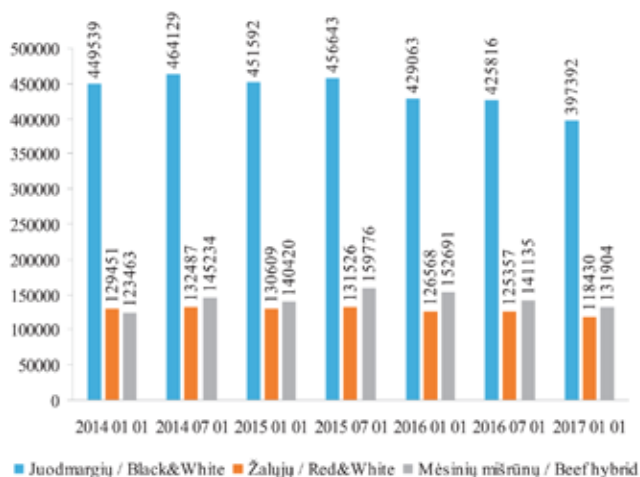

veršeliai, nesilaikant technologinių reikalavimų (ne laikant prie mamų karvių iki atjunkymo 6-7 mėnesių amžiaus) parduodamim 1–2 mėnesių kaip ir pienui karvių jaunikliai. Taip iškreipiama informacija apie mėsinię galvijininkystę Lietuvoje. 2014 metais paskel-

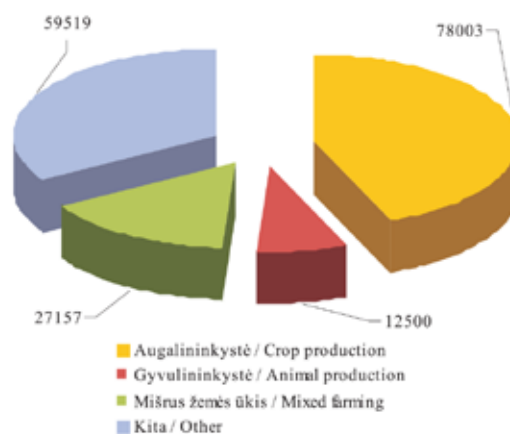
bus Rusijai embargą buvo prasta rinka, nekėlusi jautienos kokybei didelių reikalavimų. Tai irgi šiek tiek paskatino pienui karvių mėsingumo didinimą.

Džiugu, kad vyriausybė 2013 m. gruodžio 4 d. patvirtino Nacionalinę 2014–2020 metų gyvulininkystės

Galvijų pasiskirstymo (vnt.) pagal veisles dinamika
Distribution of cattle breeds dynamics
2014 01 01–2017 01 01

Valdų pasiskirstymas pagal ekonominės veiklos rūšis
Holding distribution by economic activities
2017 01 01

Dec	TOTAL LIVESTOCK				%Var	BOVINE < 1 Year				%Var	BOVINE 1-2 Year				%Var	BOVINE > 2 Year				%Var
1000 Hd	2013	2014	2015	2016	2015	2013	2014	2015	2016	2015	2013	2014	2015	2016	2015	2013	2014	2015	2016	2015
BE	2 441	2 477	2 503	2 499	-0.2%	718	745	749	748	-0.1%	490	490	493	491	-0.4%	1 234	1 243	1 261	1 259	-0.2%
BG	586	562	561	571	+1.8%	150	121	109	120	+10.2%	62	65	64	63	-1.0%	374	376	388	388	-0.0%
CZ	1 332	1 373	1 366	1 340	-2.0%	390	413	403	397	-1.6%	300	311	309	295	-4.6%	642	649	654	648	-0.9%
DK	1 583	1 553	1 566	1 554	-0.8%	528	534	538	540	+0.4%	319	307	302	298	-1.3%	736	713	726	715	-1.5%
DE	12 686	12 742	12 635	12 467	-1.3%	3 878	3 909	3 836	3 795	-1.1%	3 015	3 011	2 993	2 960	-1.1%	5 793	5 823	5 806	5 712	-1.6%
EE	261	265	256	249	-3.0%	71	73	70	68	-3.6%	54	54	53	50	-4.6%	137	138	133	131	-2.1%
IE	6 309	6 243	6 422	6 613	+3.0%	1 893	1 886	2 026	2 077	+2.5%	1 714	1 649	1 660	1 778	+7.1%	2 701	2 709	2 737	2 759	+0.8%
EL	653	659	582	580	-0.3%	167	178	154	151	-1.9%	129	119	103	107	+3.9%	357	365	325	324	-0.3%
ES	5 802	6 079	6 183	6 255	+1.2%	2 068	2 302	2 325	2 360	+1.5%	735	746	766	795	+1.1%	2 999	3 031	3 072	3 099	+0.9%
FR	19 129	19 271	19 406	19 004	-2.1%	5 453	5 548	5 618	5 138	-8.5%	3 441	3 418	3 461	3 493	+0.9%	10 235	10 307	10 327	10 372	+0.4%
HR	442	441	455	462	+1.5%	145	132	148	154	+4.1%	92	88	88	89	+1.1%	205	221	219	219	idem
IT	6 249	6 125	6 156	6 315	+2.6%	1 680	1 654	1 678	1 745	+4.0%	1 457	1 366	1 379	1 448	+5.0%	3 112	3 106	3 099	3 122	+0.7%
CY	57	60	59			21	22	21			9	10	9			27	28	29		
LV	406	422	419	412	-1.6%	109	118	114	113	-0.5%	75	75	76	73	-4.8%	222	229	229	227	-1.1%
LT	714	737	723	695	-3.9%	187	192	185	179	-3.2%	144	149	152	142	-6.3%	383	395	385	373	-3.2%
LU	198	201	201	202	+0.9%	55	54	54	54	+1.2%	45	47	45	44	-0.5%	98	100	102	104	+1.3%
HU	782	802	821	838	+2.1%	212	219	220	232	+5.5%	179	176	180	173	-3.9%	393	407	421	434	+3.1%
MT	15	15	15	14	-4.4%	4	4	4	4	-6.9%	4	3	4	3	-12.6%	7	7	7	7	+1.2%
NL	4 090	4 169	4 315	4 294	-0.5%	1 653	1 678	1 707	1 666	-2.4%	627	657	660	644	-2.4%	1 810	1 836	1 948	1 985	+1.9%
AT	1 958	1 961	1 958	1 954	-0.2%	627	629	624	632	+1.2%	435	432	439	432	-1.6%	897	899	894	890	-0.4%
PL	5 590	5 660	5 763	5 985	+3.9%	1 409	1 450	1 617	1 718	+6.2%	1 372	1 445	1 532	1 637	+6.9%	2 809	2 765	2 614	2 630	+0.6%
PT	1 471	1 549	1 606	1 635	+1.8%	425	487	510	499	-2.1%	211	214	240	267	+11.0%	834	848	856	869	+1.6%
RO	2 022	2 069	2 092	2 058	-1.7%	454	463	475	466	-1.9%	238	254	261	257	-1.8%	1 331	1 352	1 357	1 335	-1.6%
SI	461	468	484	489	+1.0%	144	148	153	155	+1.7%	123	122	129	131	+1.1%	194	198	202	203	+0.3%
SK	468	466	457	449	-1.7%	133	130	130	131	+1.0%	98	93	91	85	-6.4%	238	243	236	233	-1.3%
FI	903	907	903	887	-1.8%	302	307	308	302	-1.9%	224	223	221	218	-1.3%	378	378	374	367	-2.0%
SE	1 444	1 436	1 428	1 436	+0.5%	469	473	467	468	+0.2%	342	334	342	344	+0.6%	632	629	619	624	+0.8%
UK	9 682	9 693	9 816	9 942	+1.3%	2 803	2 842	2 967	3 046	+2.7%	2 411	2 332	2 372	2 468	+4.0%	4 468	4 520	4 477	4 429	-1.1%
EU	87 734	88 406	89 152	89 199	+0.1%	26 148	26 705	27 209	26 958	-0.8%	18 342	18 189	18 445	18 786	+1.9%	43 246	43 514	43 498	43 458	-0.0%

Source: E-Stat Newsroom

EU %Var is calculated considering only countries available in 2015 AND 2016

24 August 2017

sektoriaus plėtros programą, atkreipdama dėmesį į mėsinių galvijininkystės poreikius. Programos strateginis tikslas – stiprinti į vidaus ir užsienio rinką orientuotą konkurencingą gyvulininkystės sektorių, ūkių gyvūnų augintojams užtikrinantį pajamas, o vartotojams – geros kokybės produktus.

Gyvulininkystės plėtra ir jos produktyvumas yra glaudžiai susiję su augalininkyste ir žemės naudojimo intensyvumu. Gyvulininkystės sektorius yra reikšmingas, aprūpinant Lietuvos vartotojus įvairiais maisto produktais ir svarbus Lietuvos eksporto šaltinis. Ypač dažnai mėsinių gyvulininkystės sektorių renka jaunieji ūkininkai. Šitokį pasirinkimą lemia gaunami už gyvulininkystės sektoriaus pasirinkimą prioritetinių balai, nes mėsinių galvijininkystės sektorius jauniems žmonėms yra patrauklesnis už pieninę gyvulininkystę.

Žemės ūkio ministerijos vizija įdarbinti nenašias žemes jau duoda rezultatų, todėl labai svarbu, kad nebūtų keičiama žemės ūkio politika keičiant prioritetines sritis, mažinant rėmimą gyvulininkystei ir at-

sisakant paramos grynaveislių galvijų išgyjimui. Nes kol kas Lietuvoje mėsinių galvijininkystės augimas nėra pakankamas, tai galime matyti Europos komisijos pateiktoje statistikoje.

Mėsinių galvijų mėsa yra ypatingai aukštos mėsinių vertės produktas. Mūsų šalyje jautienos suvartojimas vis dar išlieka nedidelis – iš 75 kg kilogramų mėsos, kuri suvalgoma, tik 5 kg – jautienos. Tai yra dėl gana didelės kokybiškos jautienos kainos, prekybos centruose dažnai parduodamos prastos kokybės jautienos ir jautienos vartojimo tradicijos nebuvimo.

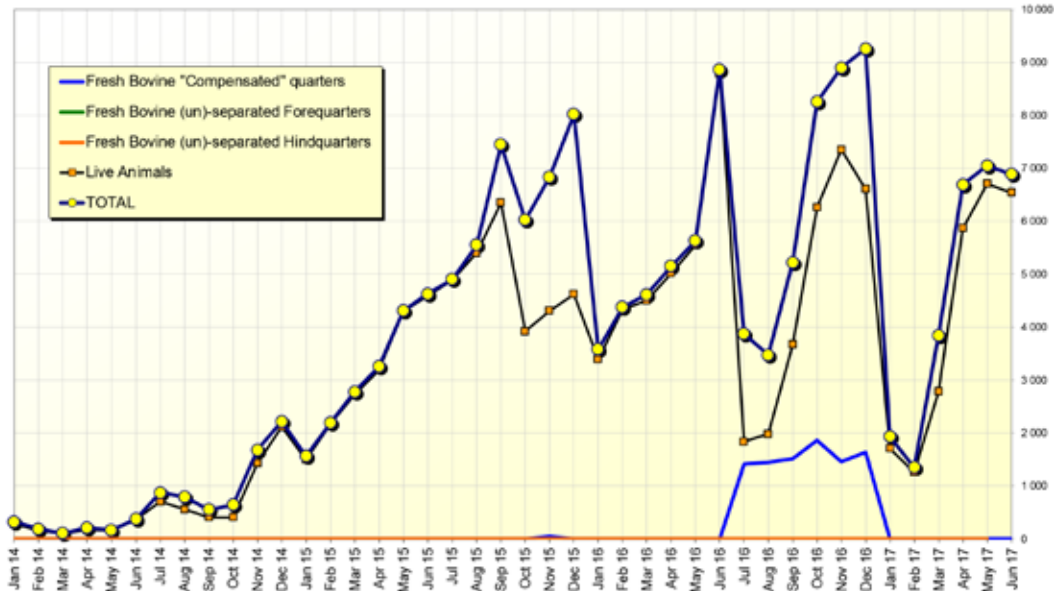
Todėl džiugu, kad prekybos centrai pradeda pristatyti lietuviškos mėsinių galvijų mėsos ženklus, taip skatindami jautienos vartojimą.

Atsiradus vartojimo kultūrai turi gerėti ir mėsinių galvijų mėsos, užaugintos Lietuvoje, kokybė. Iki šių metų net nebuvo skaičiuojamos mėsinių galvijų kilmėje kraujo dalys, todėl užrašas „Juodmargiai x“ mėsinių veislių galvijo pase nieko nepasako apie jo kilmę. Šiuo metu musulmoniškuose kraštuose poreikis jautienai didėja, ir Baltijos šalys papuola tarp tų kraštų, iš kurių galima galvijus išvežti be apribojimų.

ES jautienos eksportas į Turkiją. Tonomis, skerdenos svorio ekvivalentas

EU beef Exports to TURKEY
Trade figures (COMEXT data) tonnes cwe

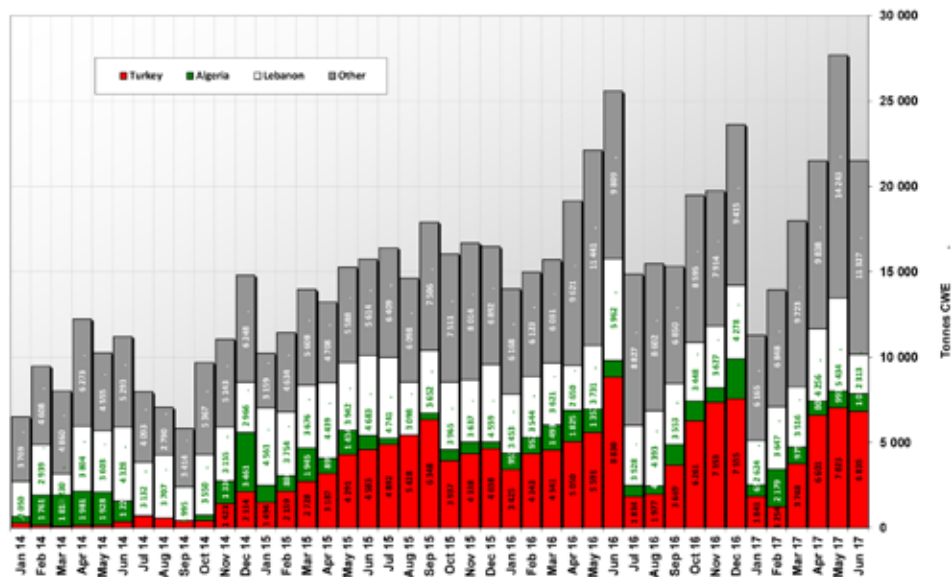
24 August 2017

ES gyvų galvijų eksporto kryptys

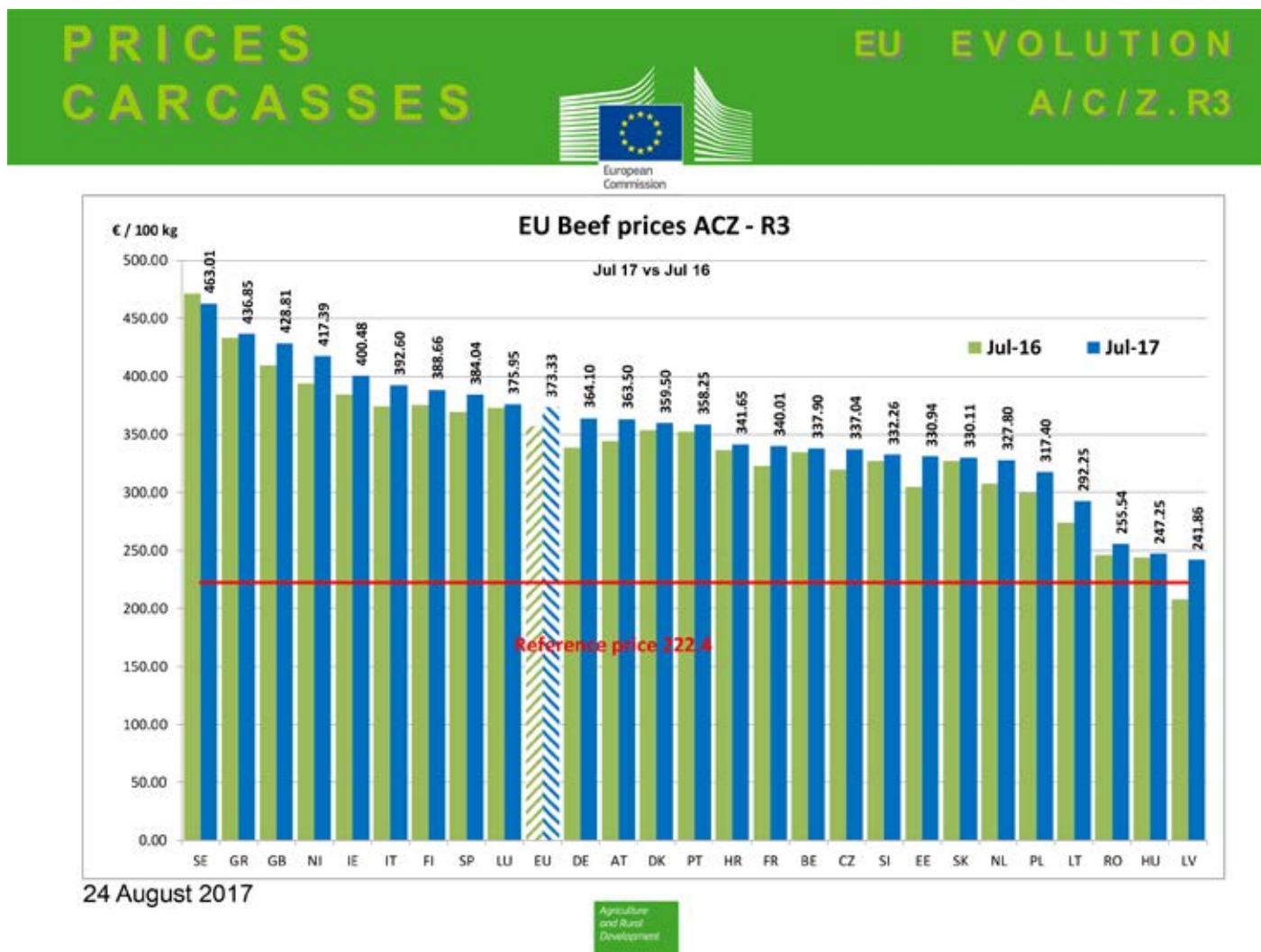

EU-28 Exports of LIVE Bovine Animals
(Source COMEXT - Tonnes cwe)

24 August 2017

Tačiau Turkijos rinka yra labai priklausoma nuo politikos ir nestabili.

Matydami trečiųjų šalių rinkos nestabilumą, mėsinį galvijų augintojai bando „žvalgytis“ po ES šalis, ieškodami galimybės parduoti savo užaugintus galvijus už aukštesnę kainą, nes Lietuvos skerdyklos už jautieną vis dar moka vieną žemiausių kainų Europos Sąjungoje.

Tačiau kalbant su Lietuvos skerdyklų atstovais vis girdime, kad jie negali pirkti mėsinio galvijų už aukštesnę kainą, nes mūsų ūkiuose užauginami galvijai yra labai nevienodi, todėl labai sunku suformuoti siuntas pardavimui į užsienį.

Tai akmuo į galvijų augintojų ir į mūsų asociacijos atstovų, bei veislininkystės tarnybų daržą. Kol kas daugelyje ūkių veislininkystė vis dar vykdoma chaotiškai, trūksta profesionalių konsultacijų veislininkystės ir galvijų penėjimo klausimais.

Šiuo metu belieka apgailestauti, kad veislininkystės sistemoje vyksta pertvarkos ir vėl augintojams tenka gyventi nežinomybėje. Todėl ūkininkai bando

patys imtis iniciatyvos. LMGAGA tarybos sprendimu buvo pakviesti eksterjero vertintojai iš Vokietijos, pristatę mėsinio galvijų vertinimo subtilumus mūsų mėsinio galvijų augintojams. Taip pat vis dar lieka siekiamybe veislinių ir produkcinių galvijų aukcionai.

Siekdami gauti geresnę kainą už užaugintus galvijus, ūkininkai buriasi į kooperatyvus, kurie veiklą vykdo skirtingomis kryptimis. Turime kooperatyvų pavyzdžių sėkmingai veiklą vykdančių skirtingomis kryptimis. Tai tiesioginių pardavimų „Sartų lankų jautiena“, atjunkytų galvijų penėjimo „Dievo karvutė“, Angus veislės buliukų penėjimo „Baltos avies kooperatyvas“. Šis kooperatyvas yra sukaupęs daug duomenų, apie Angus veislės galvijų populiaciją Lietuvoje. Puikus pavyzdys ir Lazdijuose esantis kooperatyvas Galstų galvijai, kuriame penimi mėsiniai galvijai ir ieškoma tiesesnių kelių (be tarpininkų) galvijų pardavimui į užsienį už geriausią kainą.

Lietuvoje taip pat yra atvežta puikios genetikos galvijų iš užsienio ir atsakingai veislininkystės darbą

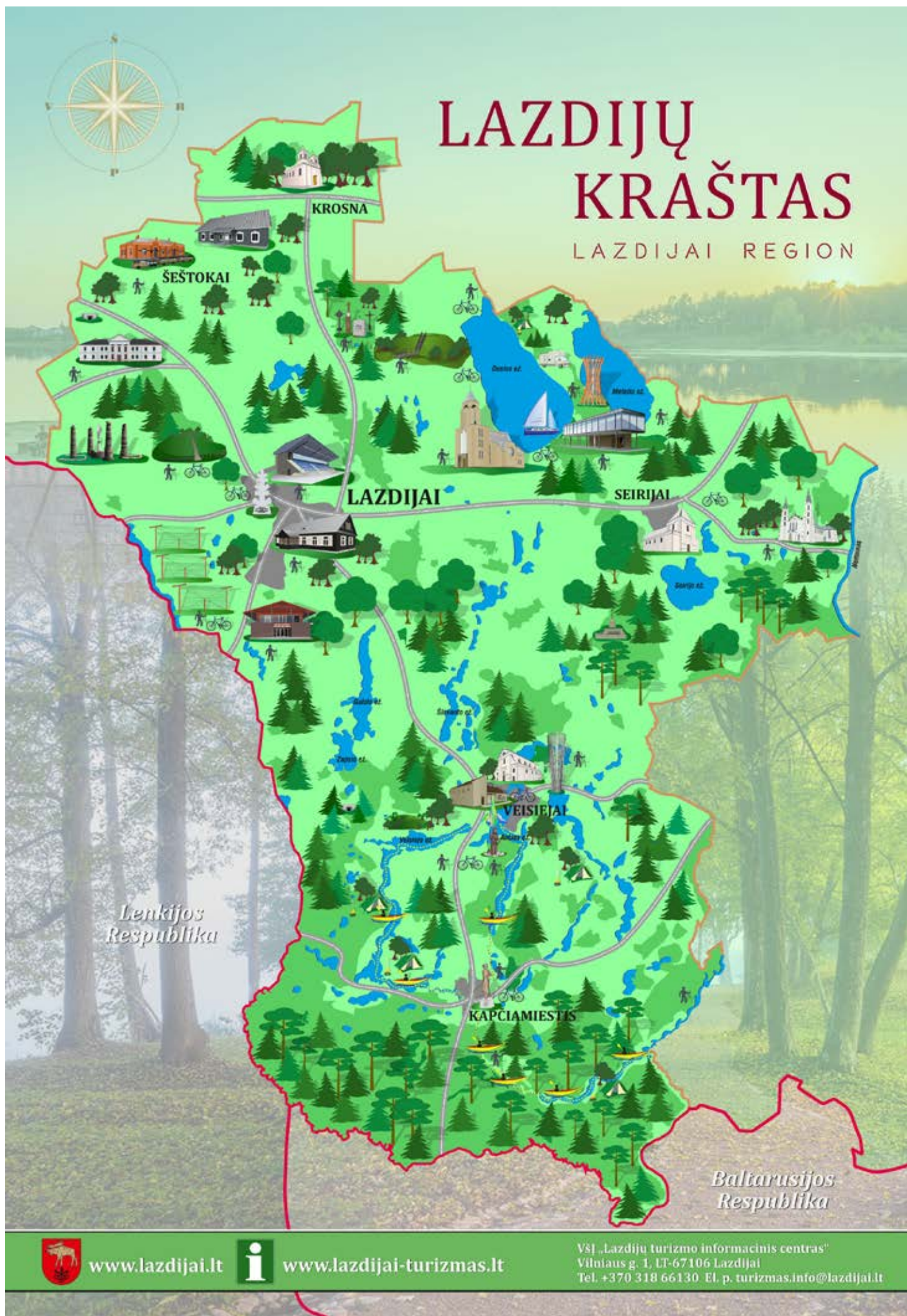
vykdančių ūkių. Jie iš ūkių veislinius galvijus parduoda aukštomis kainomis. Veislinių galvijų pardavimai suaktyvėję dabar, kai veislinių galvijų įsigijimui skiriama parama. Tačiau siekiant pelningai parduoti galviją jau neužtenka vien tik veislės pavadinimo ir veislei būdingos spalvos – pirkėjai įgauna vis daugiau žinių ir

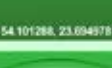
vis daugiau informacijos prašo iš veisėjo. Todėl labai svarbu kaupti duomenis apie savo galvijų bandą juos sveriant, analizuojant skerdimų duomenis ir bandose tinkamai parinkti bulius.

Baigdama visiems mėsinių galvijų augintojams noriu palinkėti atrasti tinkamiausią savo verslo kryptį, užtikrinančią stabilias pajamas ir suteikiančias gyvenimo pilnatvę.

Straipsnyje panaudoti Europos Komisijos duomenys

	VšĮ „Lazdijų turizmo informacinis centras“ Teikia nemokamą informaciją apie regiono ir šalies turizmo paslaugas. Centre galima gauti nemokamą informacinį, turistinių leidinių, įsigyti suvenyrų, užsiskaityti ekskursijas bei kitas turistams teikiamas paslaugas. GPS: 54.176197, 23.489905 (WGS) Adresas: Janušovo k. 10, Lazdijų sen., Lazdijų r. sav. Dirbame I-VII 8-20 val.	Veisiejų Šv. Jurgio bažnyčia Didžiausia bažnyčia Lazdijų krašte vadinama Džūkijos katedra. Bažnyčios interjeras su penkiais altoriais puošia didįjį M. ir T. Oginskių epitafojus. Rūsioje įrengta bažnyčios fondatorių kunigaikščių Tado ir Marijos Oginskių. Mato Žynevo ir Viktorijos Oginskių Žynevių krypta. Adresas: Darius ir Gėlė g. 1, Veisiejai, Lazdijų r. sav. GPS: 54.101489, 23.694853 (WGS)
	Etnografinė Prano Džūkio sodyba Muziejaus 6-oje pastatoje sukurta ir eksponuojama apie 700 senovinių ūkio padargų, baldų, namų apyvokos daiktų rinkinių, vykdomos edukacinės programos supažindinančios su senąja džūkų buitimi, papročiais bei amatais. Čia vyksta mėgėjų teatrų šventės, įvairūs plenerai. GPS: 54.357215, 23.468234 (WGS) Adresas: Dabūnos k., Seitokų sen., Lazdijų r. sav. Dirbame II-IV 8-17, V-VI 9-15-45 val.	Metelių apžvalgos bokštas Nuo apžvalgos bokšto atsiveria įspūdinga Metelių regioninio parko kraštovaizdžio panorama: Džūkijos jūra tituluojamas Dusios ežeras. Metelių senasis žvejų kaimelis, Kemsinės pieva su sklandančiais pempų, perkūno oželių ir kt. paukščių garsais, tyvuliuojantis Metelio ežeras. Adresas: Metelių k., Seirijų sen., Lazdijų r. sav. Kelias Nr. 181 (Seirijai-Stomas) GPS: 54.191288, 23.694978 (WGS)
	Lazdijų krašto muziejus Muziejus – vertingiausias Lazdijų krašto švietimo, kultūros ir istorijos objektas. Į jį 1920 m. buvo perkelta Seinų „Žiburio“ gimnazija. Atnaujinus gimnazijos patalpas, XX a. pr. laikotarpio dvasią atspindi muziejuje įrengta „Senoji gimnazijos klasė“, kurioje lankytojų pasitinka kunigas M. Gustaitis. Ekspozicijoje salėse gausu informacijos apie Lazdijų kraštą, poetės Salomėjos Nėries atminimą. Muziejininkai kviečia įminti istorinę misiją – surasti „baltąjį deimantą“, kuris yra juodas. GPS: 54.220013, 23.512761 (WGS) Adresas: Seinų g. 29, Lazdijų, Dirbame I-V 9-17, VI 9-15-45 val.	Veisiejų apžvalgos bokštas Nuo Veisiejų apžvalgos bokšto galima grožėtis trimis Snaigyno ežero salomis, jo vaizdu, o iš kitos pusės atsiveria istorinio Veisiejų miestelio panorama. Adresas: Kalniškės k., Veisiejų sen., Lazdijų r. sav. Kelias Nr. 134 (Laiptingasis-Lazdijai) GPS: 54.101309, 23.722111 (WGS)
	Lazdijų hipodromas Modernizuotas ir atitinkantis reikalavimus tarptautinėms ristių žirgų lenktynėms organizuoti. 500 vietų žiūrovų tribūna, skirta patogiam vystančių renginių stebėjimui, arklidės ir stoginė žirgams, pagalbinės patalpos, atnaujinti žirgų bėgimo (ilgis 1400 m) ir pėsčiųjų takai. Iešojų bokštėlis. Hipodromo 134 000 m² kompleksas tai nauja vieta, kurioje vyksta miesto, šalies ir tarptautiniai renginiai. GPS: 54.241253, 23.527037 (WGS) Adresas: Būtos k., Lazdijų sen., Lazdijų r. sav.	Metelių regioninis parkas Tai vietovė, kur tyvuliuoja Dusios, Metelio, Obelijos ežerai, gyvena baliniai vėžliai, o rudenį apsisotą dideli migruojančių paukščių pulkai. Parke stūkso modernus lankytojų centras, prie kurio pasitęsęs balinis vėžlys lydis visose ekspozicijų erdvėse. Aktyvaus poilsio mėgėjai kviečiami keliauti dviračių, pėsčiųjų takų maršrutais, organizuojamos pažintinės ekskursijos, edukacinės programos mokslėviams. Adresas: Seirijų g. 2, Metelių k., Lazdijų r. sav. Dirbame I-V 8-17 VI 9-15-45 val. GPS: 54.283646, 23.741529 (WGS)
	Kalniškės mūšio vieta Kalniškės mūšis įvyko 1945 m. gegužės 16 d. Tai vienas didžiausių ir nuožniausių Lietuvos rezistencinės kovos mūšių. Mūšyje prieš kelis kartus gausnes NKVD kariuomenės 220 pasienio pulko pajėgas kovojo apie 100 Lazdijų krašto partizanų, vadovaujamų Jono Neifalto-Lakūno. Mūšyje žuvo 44 partizanai. 1990-aisiais Kalniškės mūšio vietoje pastatytas paminklas žuvusiems partizanams atminti. Adresas: Kalniškės miškas, Seitokų sen., Lazdijų r. sav. GPS: 54.330612, 23.549996 (WGS)	Partizanų bunkeris Bestraigiskės miške atstatytas, autentiškas toje vietoje buvęs partizanų bunkeris. Tai vieta, menanti mūsų šalies kovą už laisvą istoriją. Jis yra tiksliai toje pat vietoje, kurioje 1951 m. rugsėjo 27 d. NKVD pasaloje buvo nužudyti 6 Lietuvos rezistencinės pasipriešinimo kovos partizanai. Šis bunkeris įtrauktas į valstybės saugotų istorinės atminties vietų sąrašą. Adresas: Bestraigiskės miškas, Seirijų sen., Lazdijų r. sav. GPS: 54.173969, 23.773574 (WGS)
	Šeštokų geležinkelio stotis Stotis pastatyta 1898 m., t.y. Rusijos caro laikais. Iš Šeštokų geležinkelio stoties 1941 m. birželio 14-ąją į Sibirą buvo pradėti tremti šviesiausi Lietuvos žmonės. Lietuvos tremtiniais pagerbti skverelyje prie geležinkelio stoties pastatytas kryžius ir paminklas. Atkūrus Lietuvos nepriklausomybę, Šeštokai tapo Lietuvos vartais į Europą. Stotis yra valstybės saugomos nekilnojamojo kultūros paveldo objektas. GPS: 54.361288, 23.4441 (WGS) Adresas: Sėdų g. 13, Šeštokai, Lazdijų r. sav. Dirbame I-V 7-16 val. Pietų perėjimas: 11-12 val.	Veisiejų dvaro filigelis XVIII a. Veisiejų dvarą pabaigę statyti LDK etmonas Mykolas Juozapas Masalskis, kuris taip pat užveisė parką, bei didingą sodą. Ilikusiame Veisiejų dvaro rūmų filigelyje – seniausiam pastate Veiselyje apylinkėse, 2000 m. įsikūrė Veisiejų regioninio parko direkcija ir lankytojų centras. Čia kiekvieną laukia puikios ekspozicijos ir edukacinės programos. Adresas: Santarvės g. 9, Veisiejai, Lazdijų r. sav. Dirbame I-V 8-17 val. GPS: 54.100017, 23.692852 (WGS)
	Švč. Mergelės Marijos Rožinio Karalienės diecezinė kryžių šventovė Ši vietovė minima nuo 1702 metų. 1936 m. koplyčia buvo nugriauta. 1992 m. buvo pradėtas jos atstatymas ir naujoji šventovė iškilė 2000 m. įgavusi Džūkų šventovės vardą. Koplyčios istorija siejama su švedų karo pradžia. Joje yra Baronų Dievo Motinos paveikslas kopija, XVIII a. nutapyta ant skardos gabalėlio - Lietuvos kariuomenės vado etmono M. S. Višnioveckio talismanas. Tikima, kad stebuklingų galių turi ne tik Motinos paveikslas, bet ir šalia koplyčios esančio šulinio vanduo. GPS: 54.101288, 23.694978 (WGS) Adresas: Šeštokų k., Šventelėrio sen., Lazdijų r. sav.	Krikščionių Kristaus Karaliaus bažnyčia Reikšmingiausias kunigo J. Reitelskio kūrinys. Tai vienintelis žinomas kunigas, kuris Lietuvos tarpukariu pats suprojektavo ir pastatė bažnyčią. Unikali statinio plastika sukurta siejant liaudies ir profesionalios architektūros tendencijas. Adresas: Bolandžių g. 4, Krikščionių k., Seirijų sen., Lazdijų r. sav. GPS: 54.214048, 23.923492 (WGS)
	Astrisios Kirsnos dvaras Dvaro istorija mena dar LDK didžiojo kunigaikščio Žygimanto Augusto laikais. Dvaras yra didžiausias Džūkijoje, jį sudaro 19 architektūrinių pastatų ir parkas, t. y. saugomas kultūros paveldo objektas. Dvare veikia žirgynas, teikiantis pramoginio ir profesionalaus jodinėjimo paslaugas, edukacines programas, fotoseisijas su žirgais. (Lankymas iš anksto susitarus Tel. +370 686 11737) GPS: 54.304323, 23.391577 (WGS) Adresas: Žvejo g. 11, Astrisios Kirsnos k., Būdviečio sen., Lazdijų r. sav.	Prelomėškės pilialkalnis su gyvenvietė Pilialkalnis - XIII amžiuje čia gyvenusių jotvingių palikimas. Tai vienas didžiausių ir įspūdingiausių Metelių regioniniame parke esančių pilialkalių. Pilialkalnio papėdėje buvo didelė jotvingių gyvenvietė, o ant pilialkalnio stovėjusi gerai įtvirtinta medinė pilis. Nuo Prelomėškės pilialkalnio atsiveria įspūdinga panorama į Dusios ežerą. Adresas: Prelomėškės k., Šventelėrio sen., Lazdijų r. sav. GPS: 54.312505, 23.656002 (WGS)
	Rudaminos pilialkalnis su gyvenvietė Tai vienas žymiausių Užnemunėje gyvenusių jotvingių paminklų. Pagal istoriką T. Narbutą ir tautos patriarcho J. Basanavičių, Rudaminioje, jotvingių pilies vietoje, kunigaikštis Ringaudas 1240 m. pastatė pilį, kurioje manoma 1251 m. Mindaugas buvo karūnuotas karaliumi. Kryžiuočiai 1381 m. šią pilį sunaikino. Apie ją antpuolius liudija pylime rasti strėlių antgaliai. GPS: 54.282538, 23.441151 (WGS) Adresas: Rudaminos k., Lazdijų sen., Lazdijų r. sav.	Paminklas Emilijai Pliaterytei Lietuvių liaudies yra vadinama lietuviška J. Žana D'ark. Emilija Pliaterytė narsiai kovėsi už Lietuvą ir jos laisvę, pasižymėjo svarbiausiose 1831 m. sukilimo mūšiuose. Lazdijų krašto Vainežerio ežeras dalija Vainežerio parką į dvi dalis. Viename ežero krante yra XII-XVIII a. įtvirtinimai, vadinami Okopka, kitame - Justino dvaro pamatai ir paminklas Emilijai Pliaterytei. Adresas: Pliaterytės g., Kapčianiškių miestelio aikštė, Lazdijų r. sav. GPS: 54.083117, 23.656057 (WGS)
	Pasienio rokadinis keltas „Geležinė uždanga“ Šaltosios karo metu pasienyje tarp Lietuvos ir Lenkijos nusidriekė 104 km ruožas. Ties Lazdijais šis ruožas, sutrumpėjęs apie 10 km, buvo nuolat saugojamas 18-30 Sovietų Sąjungos pasieniečių – taip buvo užtvirtintas keltas į Europą. Ne veltui šis ruožas buvo pramintas „Geležine uždanga“, iš vienos pusės jį juosė spygliuota viela su signalizacijos davikliais. 2004 m. Lietuvai įstojus į Europos Sąjungą, prasidėjo „Geležinės uždangos“ išmontavimo darbai. Turistai gali pamatyti šios „Geležinės uždangos“ fragmentus. GPS: 54.178915, 23.455681 (WGS) Adresas: Gabašovo g., Gilminkų k., Lazdijų sen., Lazdijų r. sav.	Seirijų Švč. Mergelės Marijos Škaplierinės bažnyčia Seirijų Švč. Mergelės Marijos Škaplierinės bažnyčia pastatyta 1584 m. Spėjama, kad pirmąją bažnyčią Seirijuose pastatė LDK etmonas Jurgis Radvila. 1537 m. jai atitekus reformatams, katalikai pasistatė kitą, medinę bažnyčią už miestelio esančiame Koplyčkalnyje. 1584 m. Mykolas Radvila pastatė naują mūrinę evangelikų reformatų bažnyčią, kuri po 1655 m. galutinai atiteko katalikams. 1744 m. bažnyčia buvo klauro stogu, begriuvanti. 1783 m. ši akmenis mūro ir plytų bažnyčia buvo su mediniu bokštu, čerpių stogu, kurio viduryje kyšojo bokštėlis. Adresas: Vytenio g. 35, Seirijai, Lazdijų r. sav. GPS: 54.230511, 23.615058 (WGS)
	Krosnos Šv. apaštalo evangelisto Mato bažnyčia 1650-1655 m. Krosnoje pastatyta pirmoji katalikų bažnyčia. Dabartinė Šv. apaštalo evangelisto Mato bažnyčia statyta 1842 m. Ji klasicistinio stiliaus, turinti ir renesanso stiliaus bruožų. Kasmet rugpjūčio 21-ąją dieną bažnyčioje vyksta didžiausia miestelio šventė tapę Krosnos globėji Šv. Mato atlidai. GPS: 54.379444, 23.539969 (WGS) Adresas: Abjotų g. 53, Krosna, Lazdijų r. sav.	Paveisininkų pilialkalnis Pilialkalnis įrengtas Veisio ežero pusiasalyje esančios atskiros kalvos viršūnėje. Kalvą juosia ežeras ir pelkė. Čia matosi pilialkalnio viršutinė, gynybinė ir apatinė, gyvenvietės dalys, vaizdas į ežerą ir kitą krantą. Archeologinių tyrimų metu nustatyta, kad kalvoje, prieš įrengiant pilialkalnį, buvo degtinis kapinynas. Adresas: Paveisininkų k., Veisiejų sen., Lazdijų r. sav. GPS: 54.073081, 23.697165 (WGS)
	Paminklas A. Ramanauskui-Vanagai LLKS gynybos pajėgų vadui generolui Adolfui Ramanauskui-Vanagai Lazdijuose pastatytas paminklas, jo vardu pavadintoje aikštėje, pačiame miesto centre, prie šv. Š. Onos bažnyčios. A. Ramanauskas-Vanagas su tėvais grįžė iš Amerikos, augo ir mokėsi Lazdijuose. Skulptūros autorius Jonas Jagėla. GPS: 54.235709, 23.514372 (WGS) Adresas: Adolfo Ramanausko-Vanago aikštė, Lazdijai	Veisiejų grąjantis ir šokantis fontanas Veisiejų miestas įsikūręs Ančios ežero pusiasalyje. Veiseliuose Ančios ežero prie puikiai sutvarkyto miesto parko įrengtas fontanas su šviesos ir garso instaliacija. Veisiejų fontanas buvo pirmasis Lietuvoje, kuris nuo pat savo pastatymo traukė tūkstančius žiūrovų iš visos Lietuvos ir užsienio valstybių. (Dirbame Birželį - Rugsėjį V-VI 21-30-33 val.) Adresas: Ančios ež., Veisiejai, Lazdijų r. sav. GPS: 54.099421, 23.693631 (WGS)

Šarolė veislės galvijų Lietuvos populiacijos produktyvumo tipų įvertinimas

A. Stulginskio universiteto prof. Vigilijus Jukna

LSMU Veterinarijos akademijos prof. emeritas Česlovas Jukna

Plačiai paplitusių gyvulių veislių selekcijos procese, priklausomai nuo gamtinių ir ekonominių sąlygų susiformuoja produktyvumo tipai, labiausiai atitinkantys gamtines ir ekonomines sąlygas. Keičiantis ekonominėms sąlygoms kinta ir reikalavimai gyvuliams, vyksta ir veislių bei produktyvumo tipų pervertinimas. Mažėja neperspektyvių tipų gyvulių ir didėja populiariesnių tipų gyvulių skaičius arba kuriami nauji tipai. Pavyzdžiui, sumažėjus rinkoje riebios galvijų mėsos paklausai skirtingos atrankos ir parankos būdu iš aberdynų-angusų veislės susiformavo labai skirtingi angusų veislės tipai (JAV, Kanados, Vokietijos, Švedijos, Suomijos ir kt.).

Šarolė yra viena seniausių mėsinių galvijų veislė Europoje. Veislė formavosi Šarolė kaimo apylinkėse centrinėje Prancūzijos dalyje. Tai labiausiai paplitusi mėsinių galvijų veislė Prancūzijoje. Didžiausias privalumas, kad iš jos gaunama daug kokybiškos neriebios mėsos. Aukštai vertinamos ir šios veislės galvijų odos.

Šarolė veislės galvijai yra stiprios konstitucijos, ramaus temperamento, turi gerai išvystytus raumenis. Jų liemuo platus, apvalus, ilgas. Dėl ilgumo kai kurio gyvulių liemuo įlinkęs. Kryžkaulis platus ir ilgas su gerai išvystytais raumenimis, kumpiai ilgi ir platūs. Galvos veido dalis plati, kaklas neilgas, nosies veidrodėlis nepigmentuotas. Oda balta be pigmentuotų dėmių, spalva balta su gelsvu atspalviu. Ragai ir nagos vaško spalvos.

Šarolė veislės galvijai bręsta vėlokai, mažai kaupia riebalų būdami vyresnio amžiaus, todėl juos galima auginti iki didelio realizacinio svorio.

Įvairiais veislės formavimosi etapais kito selekcijos kryptys. Pradžioje veislė formavosi kaip darbo-mėsos-pieno. Nuo 1830 m. selekcija vykdoma tik mėsinių savybių gerinimo

kryptimi. Kilmės knyga vedama nuo 1864 metų.

Dabar tai viena populiariausių mėsinių galvijų veislė pasaulyje. Šarolė galvijai auginami daugiau nei 80 šalių. Net Anglijoje, kuri yra daugelio mėsinių veislių tėvynė, Šarolė veislės galvijai pradeda išstumti klasikines anglų mėsinių galvijų veisles. Atskirose šalyse veisiamų Šarolė veislės galvijų tipai skiriasi. Vidutinė suaugu-

sių karvių masė svyruoja nuo 600 iki 950 kg, bulių nuo 1000 iki 1350 kg. Pavyzdžiui, vidutinė Šarolė veislės karvių masė Bulgarijoje - 622 kg, Vokietijoje - 750 kg, Lenkijoje - 650–850 kg. Paskutiniaisiais metais tipų skaičius mažėja. Vis labiau populiarėja tipas, kurio gyvuliai stambūs su labai gerai išvystytais raumenimis. Šio tipo karvės sveria 800–950 kg, yra sveriančių virš 1100 kg. 2006 m. Paryžiaus par-

odoje eksponuota karvė svėrusi 1264 kg. Bulių masė 1200–1350 kg, veršeliai gimsta 42–50 kg. Todėl vykdoma bulių atranka pagal gimusio veršelio masę. 12 mėn. buliukų masė 525 kg, telyčių 360 kg. Geriausiose bandose telyčios sveria 385 kg, o 7–8 mėn. amžiaus buliukai apie 450 kg. Šio tipo prieauglis pasižymi didžiausiais priesvoriais ir juos mėsai augina iki didelės realizacinės masės. Prieauglio skerdenos išeiga 64–65 proc. Iš šio tipo gyvulių gaunamos aukščiausios raumeningumo klasės skerdenos. Mažiau populiarius, tačiau gana paplitęs, smulkesnis raumeningas tipas. Šio tipo gyvuliai yra trumpesnių kojų, smulkesni, trumpesnio liemens, kompaktiškesni, turi gerai išvystytus visų kūno trečdalių raumenis. Nugara, juosmuo ir kryžius platūs su gerai išvystytais raumenimis, šlaunys mėsingos, pečiai gana platūs. Šio tipo karvės sveria 700–800 kg, buliai 1100–1200 kg, tik gimę veršeliai sveria 44–46 kg. Skerdenos išeiga 62–64 proc.

Paskutiniais metais vis labiau atsisakoma smulkaus tipo gyvulių su vidutiniškai išvystytais raumenimis. Šio tipo gyvuliai yra žymiai smulkesni negu minėtų tipų. Jų liemu neilgas, vidutinio gilumo, kojos vidutinio ilgumo. Gerai išvystyta vidurinė ir silpniau užpakalinė kūno dalis. Nugaros ir strėnų raumenys išvystyti silpniau, šlaunys plokščios su mažiau ryškiais raumenimis. Šio tipo gyvulių mažesni priesvoriai ir mažesnė skerdenos išeiga. Karvės sveria 600–700 kg, buliai 1000–1100 kg. Veršeliai gimsta 41–44 kg, skerdenos išeiga 58–60 proc. Iš šio tipo gyvulių sunkiau gauti S ir E raumeningumo klasės skerdenas. Išskiriamas palengvintas arba kartais vadinamas „komercinis“ tipas. Šio tipo gyvulius labiausiai linkę auginti ūkininkai, parduodantys veršelius auginimui kitiems ūkiams. Palengvinto tipo gyvuliai yra gana stambūs, turi ilgą siauroką ir negilų liemenį, kojos kaip mėsiniams galvijams gana ilgos. Visų kūno dalių raumenys išsivystyti vidutiniškai. Šlaunų raumenys išvystyti vidutiniškai arba silpnokai, pečiai

neplatūs, todėl karvės lengvai veršiuojasi. Šio tipo karvės sveria 650–750 kg, buliai 1100–1200 kg, gimę veršeliai 41–46 kg. Skerdenos išeiga 60–62 proc. Iš palengvinto tipo gyvuliai tampa vis mažiau populiarius veisiant grynuoju veisimu ir neperspektyvūs kryžminimui.

Palengvinto Šarole tipo populiacija paplitusi Švedijoje, Kanadoje. Dažniausiai pasitaikantys Šarole eksterjero trūkumai yra labai įlinkusi nugara, užkritimai už keteros ir menčių, atsikišusios mentės, pernelyg aukštas uodegos prisegimas, kardiškas kojų pastatymas.

Lietuvoje yra visų pagrindinių tipų Šarole veislės galvijų (stambaus, smulkaus, raumeninio ir palengvinto). Daugiausiai yra smulkaus ir stambaus tipo gyvulių. Raumeninio ir palengvinto tipo gyvulių yra nedaug. Paskutiniais dešimtmečiais vis labiau atsisakoma smulkaus tipo gyvulių ir orientuojamasi į stambų ir raumeninį tipą. Šarole veislės galvijų įvežtų į Lietuvą atskirais metais tipų įvairovė skirtinga. Paskutiniais metais įvežta nemažai smulkaus tipo gyvulių. Tipų įvairovė populiacijoje duoda galimybę vykdyti selekciją pageidaujama kryptimi. Neperspektyvaus smulkaus tipo karvės, kurių raumenys, ypač užpakalinės kūno dalies išvystyti silpnai, reikėtų kergti su raumeninio tipo arba stambaus tipo, kurių veršeliai gimsta nestambūs, buliais. Tai leistų dalinai kompensuoti smulkaus tipo gyvulių raumenų silpną išsivystymą ir padidinti skerdenų išeigą bei raumeningumo klasę. Kvalifikuotai vykdant selekciją, gerinant veislinių buliukų išauginimą ir atranką per keletą metų galima pagerinti šalyje veisiamų Šarole veislės galvijų populiacijos produktyvias savybes, padidinti veislinę vertę.

Ruošiant atskirų veislių Lietuvos populiacijų selekcijos programas svarbu žinoti atskirų produktyvumo tipų mėsos produkcijos potencialą. Tokios žinios reikalingos ir formuojant naujas bandas atžvelgiant į ūkio pašarų bazės ypatumus.

Norėdami palyginti skirtingų Šarole veislės produktyvumo tipų mėsos produkcijos ir kokybės rodiklius atlikome jų įvertinimą. Tyrimus vykdėme su nekastruotais buliukais. Visų produktyvumo tipų gyvuliai nuo 210 iki 500 d. amžiaus buvo laikomi ir šeriami vienodai UAB „Šilutės veislininkystė“. Tiriamųjų tipų gyvuliai buvo auginami ir jų kontroliniai svėrimai bei mėsos kokybės tyrimai buvo atliekami pagal mėsinų veislių bulių įvertinimo pagal palikuonių penėjimosi ir mėsinų savybių įvertinimo metodiką.

Duomenys apie Šarole veislės galvijų produktyvumo tipų mėsos produkciją pateikti 1–4 lentelėse. Iš lentelėje pateiktų duomenų matome, kad 500 d. amžiaus stambaus ir raumeninio tipo buliukai svėrė beveik vienodai. Beveik vienodi buvo ir jų priesvoriai per parą 210–500 d. amžiaus laikotarpį. Palengvinto tipo buliukai svėrė 55,65 kg arba 8,6 proc., o smulkaus produktyvumo tipo 99,85 kg arba 15,5 proc. mažiau negu stambaus tipo gyvuliai ($P < 0,001$). Jų paros priesvoris buvo 136 g arba 10,9 proc., o smulkaus tipo 226 g arba 13,2 proc. mažesnis negu stambaus tipo buliukų ($P < 0,05$ ir $< 0,001$). Skirtingų produktyvumo tipų buvo labai nevienoda skerdenos masė ir skerdenos išeiga. Didžiausia skerdenos išeiga buvo raumeninio tipo, o mažiausia smulkaus tipo gyvulių.

Pagal skerdenos išeigą produktyvumo tipai pasiskirstė taip: raumeninis, stambus, palengvintas, smulkus. Skerdenos išeigos skirtumas tarp raumeninio ir smulkaus tipo sudarė 5,85 proc. ($P < 0,01$). Stambus ir palengvintas tipas užėmė tarpinę padėtį. Stambaus ir raumeninio tipo skerdenos buvo priskirtos E ir U raumeningumo klasėms, o palengvinto ir smulkaus tipo gyvulių R ir O klasėms. Skerdenų riebalingumo klasė stambaus, raumeninio ir palengvinto tipo gyvulių buvo beveik vienoda, o smulkaus tipo 0,4 dalimis mažesnė. Skerdenų klubo šlaunies dalies išeiga buvo aukščiausia raumeninio, o mažiausia palengvinto

1 lentelė. Stambaus tipo Šarole veislės buliukų mėsos produkcija

Rodikliai	x	Sx	lim
Masė 500 d. amžiaus, kg	642,65	3,47	620-700
Priesvoris per parą 210–500 d. laikotarpiu, g	1248	14,78	1033-1379
Priešskerdiminė masė, kg	646,03	3,82	612-700
Skerdenos masė, kg	380,04	3,04	327-398
Skerdenos išeiga, proc.	58,85	0,34	51,190-59,91
Skerdenos raumeningumo klasė	E/13;U/87	-	-
Skerdenos riebalingumo klasė	2,43	-	2-3
Skerdenos klubo-šlaunies dalies išeigos, proc.	33,07	0,19	30,71-34,50
Minkštų dalių išeiga iš klubo-šlaunies dalies, proc.	82,04	0,27	79,82-85,40
Skerdenos klubo-šlaunies dalies mėsingumo koeficientas	4,65	0,09	3,95-6,10
Ilgiausiojo nugaros raumens plotas, cm ²	102	2,00	74-120

2 lentelė. Raumeninio tipo Šarole veislės buliukų mėsos produkcija

Rodikliai	x	Sx	lim
Masė 500 d. amžiaus, kg	648	4,28	632-662
Priesvoris per parą 210–500 d. laikotarpiu, g	1240	26,30	1190-1369
Priešskerdiminė masė, kg	654	3,42	640-664
Skerdenos masė, kg	397,7	8,14	361-433
Skerdenos išeiga, proc.	60,81	0,72	58,64-65,30
Skerdenos raumeningumo klasė	E/50;U/50	-	E-4
Skerdenos riebalingumo klasė	2,4	-	2-3
Skerdenos klubo-šlaunies dalies išeigos, proc.	34,90	0,24	33,6-35,4
Minkštų dalių išeiga iš klubo-šlaunies dalies, proc.	82,97	0,24	81,70-83,4
Skerdenos klubo-šlaunies dalies mėsingumo koeficientas	4,87	0,09	4,46-5,11
Ilgiausiojo nugaros raumens plotas, cm ²	123	1,71	118-130

3 lentelė. Palengvinto tipo Šarole veislės buliukų mėsos produkcija

Rodikliai	x	Sx	lim
Masė 500 d. amžiaus, kg	587,0	3,98	575-95
Priesvoris per parą 210–500 d. laikotarpiu, g	1112	38,40	1000-1224
Priešskerdiminė masė, kg	588,0	4,02	577-605
Skerdenos masė, kg	339,0	4,06	331,2-354
Skerdenos išeiga, proc.	57,92	0,85	55,00-61,31
Skerdenos raumeningumo klasė	R/75;O/25	-	O-R
Skerdenos riebalingumo klasė	2,4	-	2-3
Skerdenos klubo-šlaunies dalies išeigos, proc.	32,17	0,83	9,1-33,5
Minkštų dalių išeiga iš klubo-šlaunies dalies, proc.	80,74	0,89	78,9-84,5
Skerdenos klubo-šlaunies dalies mėsingumo koeficientas	4,12	0,26	3,73-5,10
Ilgiausiojo nugaros raumens plotas, cm ²	95	3,35	86-104

tipo gyvulių. Minkštų dalių išeiga iš klubo-šlaunies dalies didžiausia buvo raumeninio, nedaug skyrėsi stambaus tipo, o mažiausia buvo smulkaus ir palengvinto tipo. Klubo-šlaunies mėsingumo koeficientas buvo didžiausias raumeninio tipo, neženkliai mažesnis

buvo stambaus tipo, o mažiausias smulkaus ir palengvinto tipo buliukų. Ilgiausiojo nugaros raumens ties pašutiniu šonkauliu skersinio pjūvio plotas didžiausias buvo raumeninio tipo, o mažiausias smulkaus tipo gyvulių. Palengvinto tipo gyvulių ilgiau-

siojo nugaros raumens skersinio pjūvio plotas buvo beveik vienodas kaip ir smulkaus tipo gyvulių. Stambaus tipo gyvulių šis rodiklis buvo 8 cm² arba 20,5 proc. mažesnis negu raumeninio tipo gyvulių.

Tirtų produktyvumo tipų mėsos

4 lentelė. Smulkaus tipo Šarole veislės buliukų mėsos produkcija

Rodikliai	x	Sx	lim
Masė 500 d. amžiaus, kg	542,8	7,12	520-565
Priesvoris per parą 210–500 d. laikotarpiu, g	1022	34,85	896-1117
Priešskerdiminė masė, kg	544,7	8,42	514-579
Skerdenos masė, kg	300,2	8,16	278,6-329,6
Skerdenos išeiga, proc.	55,00	0,82	53,5-58,3
Skerdenos raumeningumo klasė	R/67;O/33	-	O-R
Skerdenos riebalingumo klasė	2,0	-	2-2
Skerdenos klubo-šlaunies dalies išeigos, proc.	32,4	0,29	32-34,7
Minkštų dalių išeiga iš klubo-šlaunies dalies, proc.	80,65	0,78	78,14-83,50
Skerdenos klubo-šlaunies dalies mėsingumo koeficientas	4,16	0,03	3,91-4,97
Ilgiausiojo nugaros raumens plotas, cm ²	94	2,44	86-100

kokybės rodikliai pateikti 5–8 lentelėse. Iš lentelėse pateiktų duomenų matome, kad mėsos cheminė sudėtis visų produktyvumo tipų buliukų buvo beveik vienoda. Mėsos pH visų produktyvumo tipų buvo labai panašus. Mėsos vandens rišlumas, stambaus, raumeninio ir smulkaus tipo gyvulių buvo panašus, o palengvinto tipo beveik 2 mg% mažesnis. Tačiau šis skirtumas buvo statistiškai nereikšmingas ($P>0,05$). Mėsos virimo nuostoliai mažiausi buvo stambaus tipo gyvulių, o didžiausi palengvinto tipo buliukų. Skirtumas sudarė 9,66 proc. ($P>0,05$). Raumeninio tipo gyvulių mėsos virimo nuostoliai buvo 5,49 proc. didesni negu stambaus tipo gyvulių. Mėsos kietumas yra labai svarbus ko-

kybės rodiklis. Švelni mėsa labiau sukramtoma ir lengviau pasisavinama. Švelnesnėje mėsoje dažniausiai būna daugiau visaverčių baltymų negu kietesnėje mėsoje. Švelniausia mėsa buvo stambaus ir raumeninio, o kietčiausia palengvinto tipo gyvulių. Mėsos spalvingumo skirtumai tarp produktyvumo tipų buvo labai nedideli ir statistiškai nereikšmingi.

Apibendrinus Šarole veislės galvijų Lietuvos populiacijos produktyvumo tipų mėsos produkcijos ir kokybės palyginamojo įvertinimo duomenis galima padaryti tokias išvadas.

Ūkiuose, turinčiuose neblogus žolynus, tikslinga vesti stambaus ir raumeninio tipo gyvulius. Dėl mažesnės augimo spartos ir prasčiau išsivysčių

sių raumenų smulkaus produktyvumo tipo gyvulių auginimas nėra perspektyvus. Turint tokio tipo gyvulius reikėtų naudoti stambaus arba raumeninio tipo bulius, kurių veršeliai gimsta nestambūs arba vidutinio stambumo. Palengvinto tipo Šarole veislės buliukai gali būti panaudoti selekcijos procese raumeninio tipo gyvulių kūno formų siaurinimui ar gimusių veršelių masės mažinimui. Dėl prastesnių mėsos produkcijos rodiklių palengvinto tipo Šarole veislės galvijų auginimas nėra perspektyvus. Veisiant stambaus ir raumeninio tipo gyvulius būtina vykdyti selekciją gimusių veršelių masės optimizavimui. Šalyje esantys genetiniai Šarole veislės resursai pakankami norint vykdyti selekciją norima linkme.

5 lentelė. Raumeninio tipo Šarole veislės buliukų mėsos kokybė

Rodikliai	x	Sx	lim
Mėsos cheminė sudėtis, proc.			
Sausos medžiagos	25,43	0,43	22,71-28,78
Baltymai	21,40	0,21	19,8-23,07
Riebalai	2,09	0,19	0,70-3,48
Pelenai	1,08	0,02	0,92-1,14
pH	5,50	0,04	5,24-5,84
Vandens rišlumas, mg%	60,75	0,86	57,62-70,00
Vandeningumas, proc.	3,89	0,21	1,79-4,74
Virimo nuostoliai, proc.	29,49	0,28	23,76-38,07
Kietumas, kg/cm ²	2,14	0,13	1,60-3,41
Spalvingumas			
L	39,64	0,44	37,06-42,40
a*	15,79	0,50	14,31-20,54
b*	7,19	0,38	5,78-1-,35

6 lentelė. Stambaus tipo Šarole veislės buliukų mėsos kokybė

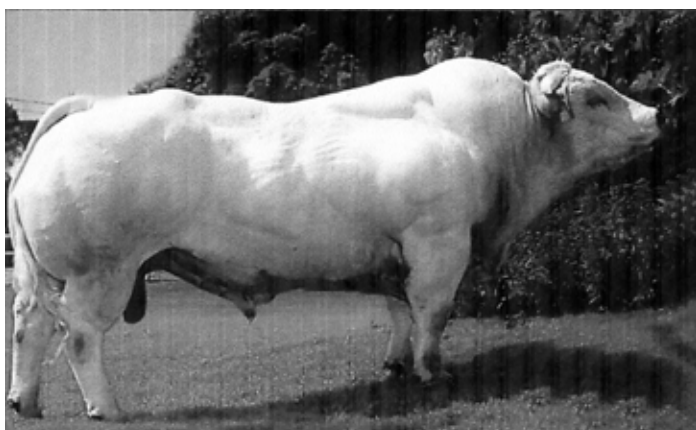
Rodikliai	x	Sx	lim
Mėsos cheminė sudėtis, proc.			
Sausos medžiagos	24,97	1,73	22,70-27,96
Baltymai	21,22	0,67	20,07-22,10
Riebalai	2,17	0,33	1,17-2,66
Pelenai	1,08	0,04	1,20-1,13
pH	5,57	0,16	5,24-5,73
Vandens rišlumas, mg%	60,47	0,35	57,85-58,98
Vandeningumas, proc.	4,05	0,09	1,98-4,63
Virimo nuostoliai, proc.	34,98	4,23	30,51-43,98
Kietumas, kg/cm ²	2,17	0,47	1,17-2,66
Spalvingumas			
L	37,60	1,45	35,16-39,68
a*	18,41	1,32	16,06-20,34
b*	7,50	0,68	6,09-8,39

7 lentelė. Palengvinto tipo Šarole veislės buliukų mėsos kokybė

Rodikliai	x	Sx	lim
Mėsos cheminė sudėtis, proc.			
Sausos medžiagos	25,62	0,59	23,53-28,87
Baltymai	21,10	0,38	20,04-22,13
Riebalai	2,42	0,32	1,43-3,08
Pelenai	1,02	0,03	0,92-1,05
pH	5,50	0,08	5,24-5,71
Vandens rišlumas, mg%	58,70	2,24	49,99-66,76
Vandeningumas, proc.	2,99	0,10	2,55-3,03
Virimo nuostoliai, proc.	39,15	2,60	35,40-48,44
Kietumas, kg/cm ²	2,88	0,19	2,41-3,42
Spalvingumas			
L	40,08	0,23	38,30-42,46
a*	16,50	0,14	15,10-16,80
b*	8,52	0,46	7,19-9,75

8 lentelė. Smulkaus tipo Šarole veislės buliukų mėsos kokybė

Rodikliai	x	Sx	lim
Mėsos cheminė sudėtis, proc.			
Sausos medžiagos	25,62	0,59	23,53-28,87
Baltymai	21,10	0,38	20,04-22,13
Riebalai	2,42	0,32	1,43-3,08
Pelenai	1,02	0,03	0,92-1,05
pH	5,50	0,08	5,24-5,71
Vandens rišlumas, mg%	58,70	2,24	49,99-66,76
Vandeningumas, proc.	2,99	0,10	2,55-3,03
Virimo nuostoliai, proc.	39,15	2,60	35,40-48,44
Kietumas, kg/cm ²	2,88	0,19	2,41-3,42
Spalvingumas			
L	40,08	0,23	38,30-42,46
a*	16,50	0,14	15,10-16,80
b*	8,52	0,46	7,19-9,75

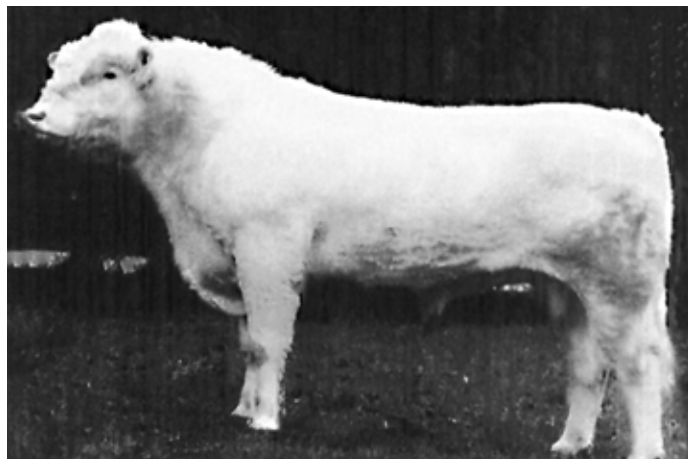
Šarolė veislės stambaus tipo bulius

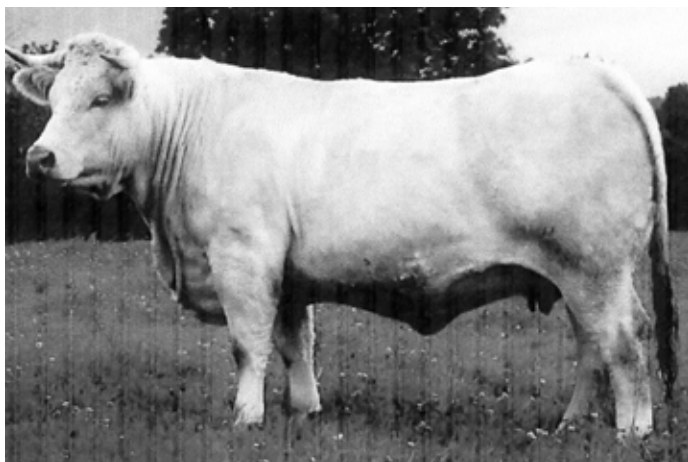
Šarolė veislės raumeninio tipo bulius

Šarolė veislės smulkaus tipo bulius

Šarolė veislės palengvinto tipo bulius

Šarolė veislės stambaus tipo karvė

Šarolė veislės smulkaus tipo karvė

ALEKSANDRO
STULGINSKIO
UNIVERSITETAS

GYVULININKYSTĖS SELEKCIJOS, VEISLINĖS VERTĖS NUSTATYMO IR SKLAIDOS CENTRAS

Gyvulininkystės selekcijos, veislinės vertės ir selekcijos centras

Centro funkcijos:

- dalyvauja Lietuvos Respublikos veislininkystės sistemos veikloje pagal jam skirtas funkcijas ir teikia jai paslaugas;
- metodiškai vadovauja gyvulių mėsinų savybių ir mėsos kokybės gerinimui genetiniu būdu;
- atlieka reproduktorių vertinimą pagal palikuonių penėjimosi ir mėsos savybes, mėsos kokybę, kontrolinio penėjimo stotyse auginamų reproduktorių palikuonių kontrolinius skerdimus, vykdo skerdenų ir mėsos kokybės tyrimus;
- vertina veislinius mėsinus galvijus pagal raumenų išsivystymo ir riebalų išsidėstymo juose rodiklius ir kontrolinio svėrimo rezultatus, apdoroja ir analizuoja vertinimo duomenis;
- organizuoja ir vykdo mokslinius tyrimus;
- skelbia mokslinius ir mokslo populiarinimo straipsnius, darbo ataskaitas ir kt.;
- skleidžia mokslo, eksperimentinės plėtros ir praktines žinias;

- atlieka užsakomuosius tyrimus ir kitus darbus, teikia konsultacijas gyvulių augintojams, mėsos perdirbimo įmonėms ir kt.;

- ruošia mokslinio bendradarbiavimo sutartis ir dalyvauja jas vykdančias;

- organizuoja mokslines ir praktines konferencijas, seminarus, pasitarimus ir kt.;

Centre vykdomi darbai, moksliniai tyrimai ir teikiamos paslaugos:

Bulių įvertinimas pagal palikuonių penėjimosi ir mėsos savybes;

Kuilių ir paršavedžių įvertinimas pagal palikuonių mėsos kokybę;

Avinų įvertinimas pagal palikuonių penėjimosi ir mėsos savybes;

Gyvulių kilmės patikslinimas pagal DNR;

Gyvulių svėrimo paslauga ūkiuose mobiliomis svarstyklėmis;

Riebalų išsidėstymo raumenyse (mėsos marmūringumo) ir ilgiausiojo nugaros raumens pločio nustatymas ultragarsiniu skeneriu;

Šėrimo ir laikymo technologijų bei atskirų pašarų įtaką gyvulių mėsos produkcijai ir kokybei;

Tiriama genetinių faktorių įtaką gyvulių mėsos produkcijai ir kokybei;

Įvertinama gyvulių mėsos produkcija;

Nustatoma mėsos cheminė sudėtis, biologinės, kulinarinės ir technologinės mėsos savybės;

Nustatomi mikro ir makro elementai mėsoje ir pašaruose;

Tiriama pašarų cheminė sudėtis ir sudaromi bei koreguojami gyvūnų racionalai;

Įvertinama pašarinių priedų panaudojimo efektyvumas ir jų įtaką gyvulių mėsinėms savybėms ir mėsos kokybei;

Nustatoma mėsinų galvijų veislinė vertė;

Teikiamos konsultacijos mėsinų galvijų auginimo ir mėsos kokybės gerinimo klausimais;

Vykdomi mokymai ūkininkams, organizuojami seminarai ir konferencijos.

CENTRO VADOVAS
prof. dr. Vigilijus Jukna,
tel. 8 37 788193

El. paštas: vigilijus.jukna@asu.lt

LIMUZINAI

Tai Prancūzijoje išvesta vėlai bręstančių galvijų veislė, nereikli laikymo sąlygoms. Šios veislės karvės veršiuojasi lengvai, gerai išreikštas motinystės instinktas.

Pagrindiniai rodikliai	Moteriškos lyties	Vyriškos lyties
Aukštis ties ketera, cm	138	147
Gimusių svoris, kg	36	40
Suaugusių svoris, kg	700	1100
Svoris nujunkant (7–8 mėn.), kg	230–260	270–310
365 d. svoris, kg	400	480

SIMENTALAI

Veislė buvo išvesta Šveicarijoje. Tai pieno-mėsos krypties galvijai. Simentalai tapo labai populiarūs dėl spartaus veršelių augimo bei aukšto karvių židinių pieningumo.

Pagrindiniai rodikliai	Moteriškos lyties	Vyriškos lyties
Aukštis ties ketera, cm	147	157
Gimusių svoris, kg	39	41
Suaugusių svoris, kg	700–800	1100–1200
Pirmo veršiamosios amžius, mėn.	24–28	
Svoris nujunkant (7–8 mėn.), kg	280–300	300–335

ŠAROLĖ

Veislė kilusi iš Prancūzijos. Šarolė galvijai subręsta vėlai, dėl to jie yra tinkami auginti iki labai didelio skerdimo svorio.

Pagrindiniai rodikliai	Moteriškos lyties	Vyriškos lyties
Aukštis ties ketera, cm	134–147	150–165
Gimusių svoris, kg	41	46
Suaugusių svoris, kg	850	1250
Pirmo veršiamosios amžius, mėn.	30–33	
Svoris nujunkant (7–8 mėn.), kg	330–360	450–480
365 dienų svoris, kg	370	530

ŠORTHORNAI

Tai viena seniausių mėsinų galvijų veislių išvesta šiaurės rytų Anglijoje. Spalva žala, žalmarga, dereša (netaisyklingai susimaišę rusvi ir balti plaukai) bei balta.

Pagrindiniai rodikliai	Moteriškos lyties	Vyriškos lyties
Aukštis ties ketera, cm	130–132	134–137
Gimusių svoris, kg	34	38
Suaugusių svoris, kg	550–650	850–1000
Pirmo veršiamosios amžius, mėn.	26–29	
Svoris nujunkant (7–8 mėn.), kg	230–280	260–320

TYROLIO PILKIEJI

Tyrolio pilkųjų veislė yra kilusi iš Tirolio regiono, esančio Austrijos Alpėse. Daugiau nei 80 proc. ūkių Austrijoje, kuriuose auginami ir veisiami Tyrolio pilkieji galvijai, yra įsikūrę daugiau nei 1000 metrų aukštyje virš jūros lygio. Tai tik viena iš priežasčių, kodėl galvijai tokie stiprūs ir atsparūs. Jie yra pieninio ir mėsinio tipo.

Pagrindiniai rodikliai	Svoris gimus	36 kg
Pirmo apsiveršiamo amžius	32 mėn.	Priesvoris per parą
Laikotarpis tarp apsiveršimų	387 d.	Svoris atjunkius (205 dienos)
Veršiamosios lengvumas 1 + 2	95.9 %	Skerdenos vertinimas tarp R ir E
Veršiamosios lengvumas 1	76.4 %	Neišreikšta ruja
		1.72 %

ANGUSAI

Veislė iš Škotijos, anksčiau buvo žinoma kaip Aberdin-angusai. Tradiciniai Angusai yra juodi ir be ragų, tačiau gali būti ir žalos spalvos. Jie vertinami dėl marmuringos mėsos.

Pagrindiniai rodikliai	Moteriškos lyties	Vyriškos lyties
Aukštis ties ketera, cm	125–140	135–150
Gimusių svoris, kg	32	36
Suaugusių svoris, kg	650	1000
Svoris nujunkant (7 mėn.), kg	210	240
365 d. svoris, kg	340	400

AUBRAKAI

Veislė išvesta Prancūzijoje, skurdokos augmenijos zonoje, todėl šios veislės gyvuliai yra nereiklūs ir gerai prisitaiko įvairiose sąlygose. Aubrakai yra vidutinio stambumo, gražaus kūno sudėjimo, ilgaamžiai. Aubrakai turi labai tvirtas kojas, geras nagas. Tai pusiau intensyvios gamybos veislė.

Pagrindiniai rodikliai	Moteriškos lyties	Vyriškos lyties
Aukštis ties ketera, cm	128	140
Gimusių svoris, kg	36	38
Suaugusių svoris, kg	680–700	1050
Svoris nujunkant (7 mėn.), kg	235	270

GALOVĖJAI

Veislė išvesta Vakarų Škotijoje. Galvijai dažniausiai yra juodi, tačiau būna baltų, šviesiai žalių ir apjuostų. Ilgi plaukai ir gausūs pūkas apsaugo gyvulius nuo šalčio. Jie dažniausiai ištisus metus laikomi po atviru dangumi. Karvės pasižymi ilgaamžiškumu. Galovėjai priskiriami prie ekstensyvios gamybos veislių.

Pagrindiniai rodikliai	Moteriškos lyties	Vyriškos lyties
Aukštis ties ketera, cm	120	130
Gimusių svoris, kg	26	30
Suaugusių svoris, kg	500	750
Svoris nujunkant (7–8 mėn.), kg	150	170

HAILENDAI

Tai sena veislė iš Škotijos. Galvijai gauruoti, su ilgais ragais, labai ištvermingi, ramūs, ilgaamžiai. Karvės lengvai veršiuojasi, geros motininės savybės. Šios veislės galvijus ištisus metus laikyti lauke. Jų mėsa kiek liesesnė negu daugumos mėsinių galvijų, vertinama dėl mažo cholesterolio kiekio. Hailendams tinka net skurdžios ganyklos.

Pagrindiniai rodikliai	Moteriškos lyties	Vyriškos lyties
Keteros aukštis, cm	Apie 128	Apie 138
Svoris, kg	570	780
Gimusių svoris, kg	22	25

HEREFORDAI

Herefordai – sena mėsinių galvijų veislė, išvesta Vakarų Anglijoje. Herefordų veislės prieauglis anksti bręsta ir kaupia riebalus. Jie nereiklūs pašarams, ramaus temperamento. Karvės lengvai veršiuojasi.

Pagrindiniai rodikliai	Moteriškos lyties	Vyriškos lyties
Aukštis ties ketera, cm	135–140	145–150
Gimusių svoris, kg	33	36
Suaugusių svoris, kg	730	1130
Svoris nujunkant (7–8 mėn.), kg	230–260	250–280

Nuotraukos R. Bagdonienės

MĖSINIŲ GALVJŲ BANDOS VALDYMAS

Mėsinių veislių galvijų prieauglio auginimas

Rita Samalionienė

Lietuvos žemės ūkio konsultavimo tarnybos Radviliškio r. biuro gyvulininkystės konsultantė

Mėsinė galvijininkystė Lietuvoje yra palyginti „jauna“ žemės ūkio šaka, tačiau kasmet stebimas vis didesnis susidomėjimas mėsinių veislių galvijų auginimu. Rimta paspartis besikuriančiam ar jau veiklą vykdančiam ūkiui yra ir valstybės teikiama pagalba grynaveisliams aukštos veislinės vertės gyvuliams išsigyti.

Ypač mėsinių galvijų auginimo perspektyvomis domisi besikuriantys jaunieji ūkininkai. Patrauklu tai, kad šiems galvijams laikyti nereikia modernių tvartų, brangiai kainuojančios įrangos, mažesnės darbo jėgos, veterinarinės priežiūros sąnaudos ir pan. Orientuotis į mėsinę galvijininkystę skatina ir pieno rinkos nestabilumas.

Mėsiniai galvijai gali būti auginami įvairiais būdais, o pasirinkimą lemia daug veiksnių: esami ūkio pastatai, ūkio žemių kokybė, finansinės galimybės. Labai svarbus veiksnys – ar ūkyje bei aplink jį nuomojamose plotuose yra ganyti tinkamų pievų. Ūkis su derlinga, grūdinėms kultūroms auginti tinkama dirva, pasirinkus kitokį galvijienos gamybos modelį negu ūkis, kurio didžiąją dalį užima žolynai ir galima daug ganyti pusiau natūraliose pievose.

Rekomenduojama, kad mėsinės galvijininkystės ūkiuose karvės veršiuotųsi sezonškai. Numatant konkretų sezoninio veršiovimosi laiką, reikia atsižvelgti į apsirūpinimą pašarais, pastatais, ganyklomis. Jeigu karvės veršiuojasi žiemą arba anksti pavasarį, ūkiuose, kuriuose stokojama visaverčių pašarų, gimsta silpni veršeliai, o karvės sunkiai apvaisina. Ūkiuose, kurie neturi gerų pastatų ir trūksta pašarų žiemai, tačiau yra gerų ganyklų, būtų geriausia, kad karvės veršiuotųsi antroje balandžio pusėje ir gegužės mėnesį. Šiuo atveju karvėms žiemos mėnesiais veršelių neteks žindyti.

Smulkiose ir vidutinio dydžio bandose karvių veršiovimasis dažniausiai planuojamas žiemos (sausio–kovo) arba pavasario (gegužės–birželio) mėnesiais. Karvių veršiovimasis žiemą patogu tuo, kad ūkininkas turi daugiau laisvo laiko bandai stebėti. Labai svarbu nepavėluoti suteikti pagalbą sunkiai besiveršiuojančioms karvėms. Jei ūkyje nėra tinkamų tvartų, geriau, kad karvės veršiuotųsi gegužės–birželio mėnesį ganyklose. Šiuo atveju, esant geresnėms zoohigieninėms sąlygoms, veršiai rečiau serga, mažiau jų netenkama.

Gimus veršeliui, būtina įsitikinti, kad jis žinda karvę. Ypač svarbu, kad veršeliai ne vėliau kaip per 2 val. po gimimo gautų žįsti pirmųjų krekenų. Paprastai jauniklis per 1–2 val. išgeria pirmąją krekenų porciją. Jei veršelis gimsta silpnas ir nepajėgus pats atsikelti ir žįsti karvę, praėjus 1 val. po

gimimo jam per specialią gertuvę su speneliu sugirdomos šiltos (38 °C) krekenos. Kartais pirmaveršės nenori prisileisti veršelio žįsti. Tuomet joms fiksuojama galva ir supančiojamos užpakalinės kojos, o veršelio plaukai suvilgomi numelžtomis pirmosiomis krekenų čiurkšlėmis. Karvė, pajutusi savo krekenų kvapą, noriai prisileidžia veršelį.

Mėsinių galvijų, auginamų tiek skerdimui, tiek ir bandos reprodukcijai tikslams, auginimo etapus galima išskirti į du pagrindinius etapus: iki nujunkymo ir po jo.

Iki nujunkymo prieauglis ganosi kartu su karvėmis. Mėsinių veislių veršelių prieaugis priklauso nuo karvės pieningumo. Mėsinių veislių karvių jis kinta nuo 1000 iki 1600 kg per laktaciją. Kuo pieningesnės karvės, tuo didesni veršelių priesvoriai. Pagrindinis 3–4 mėn. amžiaus veršelių

maistas – motinos pienas. Iki 4 mėn. amžiaus 100 kg veršelio masės reikia 1,5–2,2 kg raciono sausųjų medžiagų ir 21–24 MJ AE. Nuo 5 iki 8 mėn. atitinkamai 2,1–2,4 kg ir 19–21 MJ AE.

Mėsiniai veršeliai atjunkomi 6–8 mėn. amžiaus. Per pirmuosius 1,5–2 mėn. po atskirimo nuo motinų veršeliai patiria didelį psichologinį ir fiziologinį stresą: jie nebegauna pieno. Todėl atjunkytiems veršeliams neturi trūkti vandens, šieno, siloso. Jiems kasdien reikia duoti po 2–3 kg koncentratų ir mineralinių priedų, būtina stebėti, kad racione pakaktų baltymų.

Nustatyta, kad mėsinų galvijų skerdenos kokybė, augimo tempai bei kiti rodikliai labai priklauso (50–57 proc.) nuo galvijų mitybos, o visa kita – nuo gyvulių genetikos bei laikymo sąlygų ir galvijų veislės. Po nujunkymo mėsinų veislių galvijai toliau auginami pagal priklausomai nuo ūkinių ir ekonominių sąlygų pasirinktą sistemą.

Intensyviai auginant galvijus, koncentratai gali sudaryti iki 50 proc. Pigiausi koncentratai yra ūkyje išauginti ankštinių bei varpinių kultūrų grūdai, kuriuos reikia papildyti baltymais ir mineralais. Galvijus šeriant pirktais visaverčiais kombinuotaisiais pašarais, nereikia baltymų papildų bei premiksų, tačiau visaverčiai kom-

binuotieji pašarai yra brangūs ir mažina galvijienos pelningumą. Gyvuliams penėti tinka ir maisto pramonės atliekos. Intensyviai auginami galvijai realizavimo svorį (550–650 kg) pasiekia per 15 mėn.

Auginant galvijus pusiau intensyviai koncentratai racione pagal maistingumą gali sudaryti iki 30 proc. Pusiau intensyviai auginami galvijai realizavimo svorį (500–550 kg) pasiekia per 16–21 mėn. Jeigu gyvuliai nujunkomi vasarą, jie toliau ganomi ganykloje. Nujunkyti prieš uždarant į tvartus, šeriami šienų, daugiamečių žolių, kukurūzų silosu bei anksčiau minėtais koncentratais. Taip augina-

mus gyvulius reikia šerti kuo pigesniais pašarais, koncentruotų pašarų jiems reikia duoti kiek galima mažiau. Pireikus iki 1 m. amžiaus koncentratų duodama iki 2 kg, vyresniems – iki 3 kg per parą.

Ekstensyviai penimi galvijai realizavimo svorį pasiekia per 22 ir daugiau mėn. Ekstensyviai auginami, galvijai ganykloje minta tik ganyklų žole. Tvartiniu laikotarpiu jie šeriami silosuotais pašarais, šienų, šiaudais, o koncentratų gauna tik ypatingais atvejais. Jeigu gyvuliai žiemoja antrą žiemą, jie yra šeriami ekstensyviai – svarbu, kad jie būtų sveiki. Išginti į ganyklas tokie galvijai sparčiai auga ir greitai pasiekia realizavimo svorį šeriami pigiausiu pašaru – ganyklų žole.

Pašarų struktūra mėsai auginamam prieaugliui:

- Pagrindiniai pašarai priklauso mai nuo auginimo sistemos – 80–60 proc.;
- Koncentratai – 20–40 proc.;

Pašarų reikmė vienam gyvuliui per metus:

- šieno – 650–950 kg;
- šiaudų – 150–300 kg;
- žaliųjų pašarų – 3300–4200 kg;
- siloso – 2800–3400 kg;
- koncentratų – 340–1100 kg.

Šalyse, kur labai gerai išvystyta mėsinė galvijininkystė, pagrindinę pašarų struktūros dalį sudaro ga-

Nuotr. Reginos Bagdonienės

nyklų žolė bei žoliniai pašarai. Koncentratai mėsinių galvijų racionuose, priklausomai nuo gyvulių grupės bei taikomos auginimo sistemos, naudojami ribotai. Šeriant mėsinius galvijus koncentratais, labai padidėja jų auginimo išlaidos ir žymiai sumažėja galvijienos gamybos pelningumas. Be koncentratų neapseinama taikant pusiau intensyvias ir intensyvias sistemas skerdimui auginamiems galvijams, veislei auginamiems gyvuliams bei reproduktoriams.

Parengta pagal „Mėsinių galvijų auginimas“ (Č. Jukna, V. Jukna) bei Lietuvoje publikuotus straipsnius

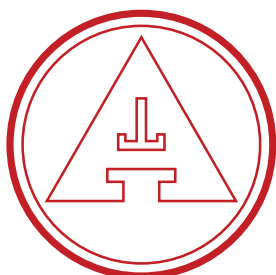
Mūsų patirtis – Jūsų ūkio sėkmės formulė!

- ✓ Konsultuojame veislininkystės klausimais
- ✓ Bandos veislinės vertės nustatymas
- ✓ Teikiame sėklinimo paslaugas
- ✓ Prekiaujame bulių sperma
- ✓ Prekiaujame sėklinimo įranga

Daugiau informacijos: www.litgenas.lt
Kalvarijos g. 128, Kauns | +370 37 393253

SKERDYKLA - MĖSOS CECHAS

AVIDUS

+370 632 77770

info@avidus.lt

MB"AVIDUS"

Švenčionių g. 114 Nemenčinė Vilniaus raj. LT-15168

GALVIJŲ SKERDIMAS

MĖSOS IŠPJAUSTYMAS, VAKUUMAVIMAS

MĖSOS BRANDINIMAS

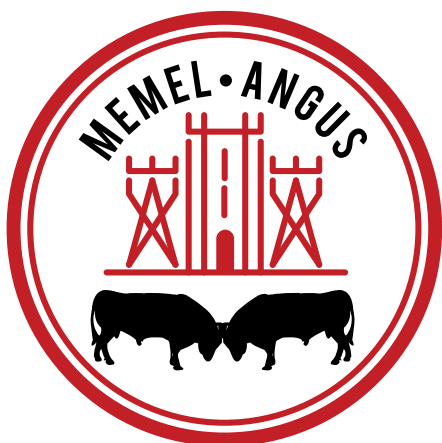

GALVIJŲ TRANSPORTAVIMAS

ANGUS GALVIJŲ SUPIRKIMAS

ABERDEEN ANGUS GALVIJAI

SIŪLOME ĮSIGYTI AUKŠTOS GENETINĖS VERTĖS **ABERDEEN ANGUS** VEISLĖS GALVIJUS. VEISLINIAI BULIAI IR TELYČIOS ATRINKTI IR PARVEŽTI IŠ ABERDEEN REGIONO, ŠKOTIJOS.

KONSULTUOJAME VEISIMO IR AUGINIMO KLAUSIMAIS.

+37061021500

MEMELANGUS@GMAIL.COM

Gyvūnų kastravimas moksliniu požiūriu

Vytautas Ribikauskas, Rasa Čirienė

Atsiradus Lietuvoje kastruotų bulių mėsos rinkai ir paklausai, Lietuvos mėsinių galvijų augintojų ir gerintojų asociacijos nariai ne kartą kreipėsi į Valstybinę maisto ir veterinarijos tarnybą (VMVT) prašydami leisti Lietuvoje jaunos buliukas kastruoti elastiniais žiedais. VMVT atstovai nagrinėja užsienio šalių, kuriose leidžiama ši procedūra, patirtį ir laukia šiuo metu atliekamo bandymo apie kastravimo įtaką buliukų mėsos produkcijai ir kokybei duomenų. O kol tokių duomenų Lietuvoje nėra, pasižvalgykime, kokie kastravimo būdai naudojami veterinarijoje ir kokie moksliniai tyrimai jau yra atlikti.

Kas ketina vyriškos giminės galvijui atimti vaisingumą, turėtų tai daryti kuo anksčiau. Kastruoti reikia profesionaliai ir humaniškai.

Egzistuoja keli fizinės kastracijos metodai:

- **Chirurginė kastracija** (su krauju)

Šiuo atveju vienu pjūviu atveriamas sėklidžių maišelis, perrišamas sėklinis virželis, o sėklidės pašalinamos. Iš dalies dažnai tik perrišamas sėklinis virželis, tai yra mažesnė invazija. Šis metodas užtikrintai garantuoja nevaisingumą. Bet egzistuoja infekcijos pavojus, ir dažnai po tokios operacijos reikia skirti gydymą antibiotikais. Kitas šio metodo trūkumas, kad kartais virželiai perrišami nepilnai ir gyvulio vaisingumas išlieka. Todėl gyvulių savininkai turėtų patikrinti šio metodo „sėkmę“.

- Bekraujai (perkutaniniai) metodai

Kastracija replėmis - kai sėkliniai virželiai sutraiskomi replėmis iš išorės. Vyresniems gyvuliams rekomenduojama kiekvieną virželį sutraiskyti atskirai po du kartus. Taip padidinama metodo garantija. Mažesniems veršeliams yra naudojamos mažos replės, kurios šiaip naudojamos kitiems mažesniems kanopiniams gyvuliams. Suspaudus odą ir suardžius audinius, ypatingai vyresniems gyvuliams, gali būti sutinimai ir ilgai užtrunkantys skausmai.

Burdico replės. Flickr.com nuotrauka

Kastracija guminiiais žiedais arba standžia latekso juosta. Standus guminis ar latekso žiedas ar juosta užveržiami ant kapšelio pagrindo. Taip sustabdomas kraujo patekimas į sėklides, kurios galiausiai sunyksta ir nukrenta.

Guminiiai žiedai ir elastatorius. Vikipedijos nuotrauka

Lietuvoje perkutaninė kastracija kol kas neleidžiama, tačiau vis labiau didėja poreikis chirurginę kastraciją pakeisti paprastesne kastracija elastiniais žiedais ankstyvame amžiuje.

Be fizinės kastracijos, egzistuoja

ir kastracija vartojant cheminius arba hormoninius preparatus, švitinant radioaktyviais spinduliais.

Vokietijoje įprasta kastravimą atlikti Burdico replėmis. Papildomai be įprastinių nuskausminimo priemonių ekologiniuose ūkiuose naudojamos homeopatinės priemonės, pavyzdžiui arnikų preparatas Arnica C200.

Visame pasaulyje jau daug šimtmečių kastruojami vyriškos giminės galvijai. Vien tik JAV kasmet iškastruojama apie 17 milijonų bulių. Invazija visada susijusi su dideliais skausmais gyvuliui, prastesniu pašarų įsisavinimu ir lėtesniu augimu. Gyvulio skausmus galvijų laikojojas atpažįsta iš gyvulio gynybinių judesių, pakitusios eisenos, plakimo uodega ir skausmo išraiškos akių ir snukio srityje.

Bet galima ir kitaip. Kas savo gyvulius iškastruoja profesionaliai ir pagal galiojančius standartus, išvengia aukščiau minėtų gyvulio kančių ir nepatogumų. Nes ir šiandien yra bulių kastravimo privalumų. Vienas didžiausių privalumų yra galimybė vienoje ganykloje kartu laikyti kastruotus buliukus su telyčiomis ar karvėmis. Tai ypatingai aktualu ne tik ūkiams, kurie specializuojasi laikyti jaunos gyvulius, bet ypatingai mažiems ir vidutinio dydžio ūkiams, jei gyvulių augintojas tokių vyriškos giminės galvijų neturi nei galimybės nei noro atskirti.

Dėl mažesnio hormonų kiekio kastruoti buliai yra ne tokie agresyvūs ir juos galima ilgiau išlaikyti bendroje galvijų bandoje ganykloje. Be to, žinovai sako, kad kastruotų bulių mėsa yra geresnio skonio ir kokybės, raumenų mėsa yra marmuringesnė ir švelnesnė. Tokie jaučiai skerdžiamą svorį pasiekia dažniausiai būdami nuo 19 iki 23 mėnesių amžiaus. Palyginus su penimais buliais jie kasdien priauga apie 15 proc. mažiau nei pastarieji. Bet skirtumas tarp penimų bulių ir jaučių ekologiniuose ūkiuose dėl sumažinto šėrimo, pavyzdžiui kukurūzų nebuvimo racione, nėra toks didelis kaip įprastuose ūkiuose.

Viskas teisėtai

Kad taupyti lėšas, kai kurie gyvulių laikytojai kartais mano, kad kartu gali laikyti buliukus ir telyčaites ir vėliau per anksti sukergtoms telyčioms hormonais sukelia tyčinį abortą, vietoj to, kad iškastruotų jaunos buliukus. Gyvūnų gerovės požiūriu taip be jokios rimtos priežasties pažeidžiama gyvūnų gerovė. O sisteminis hormoninis gydymas apskritai nesuderinamas su privačiais „Biolando“ arba „Demeter“ standartais. Nes tokiais atvejais hormonais gydomi ne tik sergantys gyvuliai, bet visi iš eilės.

Pagal Gyvūnų gerovės įstatymą iš esmės yra draudžiama gyvuliui be protingos priežasties sukelti kančias ir skausmus. Taip pat draudžiama stuburiniams gyvūnams pilnai ar iš dalies amputuoti ar sužaloti kūno dalis, organus ar audinius. Čia iš priskiriama kastracija, kurios metu gyvuliui atliekama skausminga ir negrįžtama invazija. Šis draudimas negalioja, jei reikia užkirsti nekontroliuojamą dauginimąsi ir be kastracijos būtų neįmanoma toliau šio gyvulio laikyti ar naudoti. Be to, stuburiniams gyvūnams turi būti atlikti nejautra, jei invazija bus skausminga.

Gyvulių laikytojai, kurie savo gyvulius nuragina, tuo pačiu metu gali atlikti ir kastraciją. Tokiu atveju veterinaras tik vieną kartą turės gyvulį nuskausminti. Pagal Vokietijos Gyvu-

lių gerovės įstatymo 5 str. jaunesnius nei 4 savaičių buliukus galima kastruoti be nuskausminimo. Kastruoti elastiniais žiedais draudžiama. Pagal „Biolando“ standartą visi atrajojantys gyvuliai prieš kastravimą turi gauti vietinį nuskausminimą, pavyzdžiui suduodant „Xylazin“ arba kitus nuskausminamuosius vaistus. Studijos įrodo, kad taip galvijai patiria mažiau streso. „Biolando“ galvijus laikytojas privalo kastruoti tik kartu su veterinaru, nes vietinę nejautrą pagal Gyvulių gerovės įstatymą gali atlikti tik veterinarijos gydytojas.

Galvijų kastracija yra leidžiama visose Europos sąjungos valstybėse, bet tik kelios valstybės ją detaliau reglamentuoja. Švedijos reglamentas – kastracija tik panaudojant anesteziją ir atliekama veterinaro. Danijoje – iki 4 mėn. veršius gali kastruoti patys ūkininkai (Burdizzo) su anestezija ir ilgo veikimo analgezija. Europos Tarybos rekomendacijos dėl galvijų mutiliacijos – kastracija tik su anestezija atliekama veterinaro ar kito kvalifikuoto asmens.

Daugiau dėmesio šiai procedūrai skiria nevalstybiniai standartai (lentelė).

Kaip kastravimą reglamentuoja įvairūs ES šalyse veikiantys nevyriausybiniai standartai ar iniciatyvos

Kaip įmanoma anksčiau

Dažnai ūkininkai savo gyvulius kastruoja, kai šie sulaukia trijų ar keturių mėnesių, vėliausiai sulaukus šešių, bet kuriuo atveju prieš lytinę brandą. Bet šiandien daug veterinarijos gydytojų rekomenduoja šią invaziją atlikti praėjus kelioms dienoms ar savaitėms po gimimo. Tyrimai rodo, kad ankstyva kastracija su replėmis, kai gyvuliui būna nuo dviejų savaičių iki pusantro mėnesio, sukelia daug mažiau šalutinių poveikių. Be to, jei kastruojama vėliau, dažnai gyvuliai pradeda žymiai mažiau ėsti ir įsivivinti duodamo pašaro. Nes kuo vėlesnė invazija, tuo daugiau audinių yra pažeidžiama ir tuo ilgiau užtrunka skausmai.

Moksliniai tyrimai

Ting et al (2005) nustatė, kad 1,5 mėn. amžiaus veršiai, kastruoti Burdizzo metodu turėjo žemesnį kortizolio (streso indikatorius) kiekį kraujyje, jų kapšeliai buvo mažiau ištinę ir buvo žemesnės temperatūros (uždegimo požymis) nei tuo pačiu būdu kastruoti 5,5 mėn. amžiaus veršiai. 2,5 ir 3,5 mėn. amžiaus veršiai po kastracijos demonstravo tarpinę organizmo reakciją lyginant su jaunesniais ir vyresniais – tai rodo, kad skausmas ir uždegimas stiprėja su amžiumi. Tad galima daryti išvadą, kad kuo vyresnis gyvulus, tuo didesnis skausmas ir stresas.

Atlikti tyrimai parodė, kad naudojant raiščius ar žiedus veršių, vyresnių nei savaitė kastravimui, padidėja skausmas ir pablogėja jų gerovė. JK draudžiama naudoti elastinius žiedus vyresniems nei savaitės amžiaus veršiams, o Naujojoje Zelandijoje tokia kastracija leidžiama tik naudojant nuskausminimą.

Mellor (1991) nustatė, kad 1–7 d. amžiaus veršiai, kastruoti elastiniais žiedais demonstravo mažiau skausmą ar stresą rodančios elgsenos ir kortizolio koncentracija kastruotų veršių kraujo plazmoje beveik nesiskyrė nuo nekastruotų veršių. Tuo tarpu Thuer et al (2007) nustatė, kad 3–4 sav. amžiaus žiedais kastruoti veršiai keletą savaičių po kastracijos kenčia chromišką skausmą.

Robertson et al (1994) tyrė 6, 21 ir 42 d. amžiaus veršių reakciją kastraciją. 6 d. amžiaus veršiai demonstravo mažiau smarkų skausmą atitinkančios elgsenos nei vyresni. 42 d. amžiaus veršių elgsena rodė, kad jie jaučia didesnį skausmą nei jaunesni, taip pat ir kortizolio koncentracija plazmoje buvo didesnė. Tai rodo, kad vyresni gyvūnai yra jautresni nei jaunesni.

Stafford et al (2002) nustatė, kad kastracija juostelėmis lėmė didesnį kortizolio kiekį kraujyje nei kastracija žiedais. Kortizolio kiekis kraujyje labai greitai padidėja esant skausmui ir stresui. Magrath (1954) nustatė, kad

Kaip kastravimą reglamentuoja įvairūs ES šalyse veikiantys nevyriausybiniai standartai ar iniciatyvos

Valstybė	Standartas	Standarto pobūdis	Standarto iniciatorius	Kastracijos reglamentavimas
Vokietija	Neuland	Prekės ženklas	3 Vokietijos NVO	Iki 9 mėn. Veterinaras. Anestezija.
Vokietija	Vier Pfoten: 1 star	Prekės ženklas	Vokietijos gyvūnų apsaugos draugija	Anestezija ir analgezija.
Vokietija	Vier Pfoten: 3 stars	Prekės ženklas		Anestezija ir analgezija.
Danija	Velfaerdsdelikatesser	Prekės ženklas	Danijos ekologinis ženklas	Iki 10 mėn. Veterinaras. Anestezija.
Airija	Bord Bia – Irish Food Board	Prekės ženklas	Airijos produkcijos taryba	Iki 6 mėn. leidžiama su replėmis, geriausiai – tarp 2 ir 3 mėn., kompetentingas asmuo. Daugiau nei 6 mėn.: veterinaro priežiūra, anestezija ir analgezija. Guminiai žiedai: tik per pirmąjį amžiaus savaitę.
Olandija	Beter leven	Prekės ženklas	Olandijos gyvūnų apsaugos draugija	Veterinaras. Anestezija ir analgezija.
Švedija	KRAV	Prekės ženklas	Švedijos ekologinis standartas	Iki 8 sav., vėliau tik išimties atveju. Anestezija ir analgezija.
Švedija	Svenskt sigill	Prekės ženklas	Švedijos pramonė	Veterinaras.
Didžioji Britanija	Red Tractor Assured Food Standards	Prekės ženklas		
	Didžiosios Britanijos žemės ūkio ir maisto pramonė	Guminiai žiedai iki sav. amžiaus, kompetentingas asmuo. Burdico iki 2 mėn., kompetentingas asmuo. Virš 2 mėn.: veterinaras ir anestetikai.		
Didžioji Britanija	RSPCA Assured	Prekės ženklas	RSPCA	Guminiai žiedai nuo 1 d. iki 7 d. amžiaus. Burdico replėmis po 1 d. ir iki 2 mėn. amžiaus
Didžioji Britanija	Soil association	Prekės ženklas	Didžiosios Britanijos ekologinis standartas	Rekomendacija: iki 2 mėn. Kompetentingas asmuo. Virš 2 mėn.: veterinaras. Guminiai žiedai: iki sav. amžiaus.
Didžioji Britanija	Whole Foods UK Step 1	Prekės ženklas	Pasaulinė ne pelno siekianti bendrovė	Iki 6 mėn.
Didžioji Britanija	Whole Foods UK Step 2	Prekės ženklas		Iki 3 mėn.
Didžioji Britanija	Whole Foods UK Step 3	Prekės ženklas		Iki 3 mėn.

Šaltinis: H.Spoolder, M.Schöne, M.Bracke. 2016. Initiatives to reduce mutilations in EU livestock production. Livestock Research Report 9. Wageningen UR Livestock Research. P. 86. URL: <http://edepot.wur.nl/374964>

juostos sukelia daugiau problemų nei žiedai. Vyresnio amžiaus gyvuliai turi daugiau audinių, kurie po kastracijos nekrotizuojasi ir kelia infekcijos pavojų. Kitas Stafford et al (2005) tyrimas atskleidė, kad kastracija juosta sukėlė ūmesnį skausmą ir stresą. Nors bendras skausmo lygis buvo panašus kaip ir kastruojant žiedais, tačiau skausmas atsirado greičiau ir sukėlė iš karto maksimalų gyvūno atsaką. Veršių, kastruotų juostos pagalba elgesys rodė stiprų skausmą – jie gulėjo ant žemės ištiesę užpakalines kojas, tokia poza nebuvo būdinga po kastracijos žiedais.

Ūmus ir chroniškas skausmas

Ūmus skausmas ištinka pačios operacijos metu, chroniškas skausmas atsiranda vėliau ir gali trukti savaites po operacijos. Vertinant skausmą, atsirandantį kastruojant įvairiais būdais, svarbu įvertinti tiek ūmų, tiek chronišką skausmą.

Kai kurie tyrimai rodo, kad galvijai elgiasi ir auga normaliai kelias dienas po kastracijos juostomis ir iš pradžių jokio kastracijos poveikio nesimato. Tuo tarpu chirurginė kastracija iš karto sukelia skausmą ir kelias dienas po kastracijos galvijų augimas sulėtėja.

Tyrimai, kurių metu buvo stebima kastracijos įtaka kelias savaites po operacijos rodo (Gugelmeyer 2008), kad po dviejų savaičių juosta kastruoti veršiai lyginant juos su patyrusiais chirurginę kastraciją daugiau suėdė pašaro, daugiau priaugo. Tačiau nuo 3 iki 4 sav. situacija pasikeitė ir chirurginiu būdu kastruoti gyvuliai demonstravo geresnius rodiklius. Tuo laiku šie veršiai jau pagijo nuo operacijos, o perkutaniu būdu kastruotiems gyvuliams dar tik atsidalina kapselis.

Gijimas gali užtrukti ilgą laiką tarpą – bent 42–51 d. po perkutaninės kastracijos, priklausomai nuo naudoto metodo ir gyvūnų amžiaus. Tyrimai rodo, kad gyvūnai greičiau išgijo po chirurginės operacijos,

o ilgiausiai gijo vyresni gyvūnai, kastruoti juosta (Molony et al 1995, Fisher et al 2001).

Juostos sukelti sužalojimai

Yra įrodymų, kad panaudojus standžias latekso juostas 3–4 mėn. veršiams kastruoti sukeliamas žymus skausmas ir kai kurie gyvuliai būna smarkiai sužalojami. 14 mėn. amžiaus juosta kastruotiems buliukams atsirado pastovios žaizdos, kurios, tikėtina, sukėlė chronišką skausmą. Stebint gyvūnų elgseną ir registruojant uždegimo ir sepsio buvimą nustatyta, kad perkutaninė kastracija sukelia tiek ūmų, tiek chronišką skausmą, tuo tarpu chirurginė operacija ir Burdico replės sukelia mažiau chroniško skausmo.

Įrankis kastravimui standžia kilpa (juosta). Ebay nuotrauka.

Galimos tokios kastracijos komplikacijos: kraujavimas, padidėjęs tinimas ar edema, infekcija, lėtas žaizdų gijimas ar negijimas. Kraujavimo pavojus didesnis po chirurginė operacijos, tuo tarpu tinimo ir edemos – po perkutaninės kastracijos.

Juostos ir žiedo spaudimo jėga

Nustatyta, kad standžios juostos gali spausti iki 260 Niutonų jėga, o žiedai – iki 100. Todėl juostos sukelia daugiau skausmo. Tuo remiantis, pvz., Naujosios Zelandijos įstatymai leidžia juostas naudoti tik su nuskausminimu, nepaisant galvijų amžiaus. Galima daryti išvadą, kad kastracija elastiniais žiedais yra mažiau žalojanti ir skausmą sukelianti procedūra nei kastracija elastinėmis juostomis.

Priesvoris

Vienas iš pagrindinių argumentų, dėl ko atsiranda poreikis kastruoti vyresniame amžiuje, remiasi prielaida, kad tokiu būdu duodama laiko pasigaminti vyriškiems hormonams, kurie padidina priesvorį. Tyrimai rodo, kad nekastruoti buliai auga greičiau nei kastruoti. Priesvorio padidėjimą lemia testosteronas, kuris nesigamina iki 3,5–5,5 mėn. amžiaus. Taigi, kastruojant tokio amžiaus gyvulius vis tiek nebus jokio priesvorio didėjimo efekto. Taip pat yra įrodymų, kad kastracijos vyresniame amžiuje sukeltas stresas iš tikro sukelia priesvorio sumažėjimą kelias savaites po operacijos. Tokiu būdu visa dėl hormonų atsiradusi nauda gali pasinaikinti.

Mokslininkai įvairiose šalyse tyrė kastracijos poveikį priesvoriui. Rezultatai rodo, kad iškastravus 1 mėn. amžiaus buliukus, 21 d. po operacijos priesvorio skirtumo nėra. Kai kurie moksliniai tyrimai nerado skirtumų tarp kastravimo metodų, tačiau kiti, pvz., Fisher et al (2001) nustatė, kad juosta kastruoti galvijai turėjo mažesnius priesvorius nei kastruoti chirurginiu būdu ar nekastruoti. Fisher et al (2001) ir Heaton et al (2004) nustatė, kad vėlyva kastracija nepadidino skerdenos svorio, o degustuojant pasirodė skanesnė ankstyvame amžiuje kastruotų bulių mėsa.

Nuskausminamųjų naudojimas

Sėklidėse ir kapšelyje yra gausu nervų, todėl bet koks pažeidimas nedelsiant sukelia skausmą, kuris trunka tam tikrą laiką. Visi fiziniai kastravimo metodai sukelia tam tikro laipsnio skausmą, tiek kastracijos metu, tiek po jos. Mokslininkai sutaria, kad jaunesni gyvuliai paveikiami mažiau nei vyresni. Taigi, vyresnių patinų kastravimas be anestezijos vis labiau laikomas nehumanišku ir neetišku.

Įvairios šalys turi skirtingus reglamentus dėl to, kokio mažiaus gyvūnams naudoti nuskausminimą. Australijoje leidžiama nenaudoti nuskausminimo iki 6 mėn. amžiaus, Šveicarijje – reikalaujama naudoti bet

Kastravimas guminiiais žiedais yra greitas ir lengvas būdas, tačiau neturi būti naudojamas vyresniems nei savaitės amžiaus veršeliams. Richard Laven nuotrauka

kokio amžiaus gyvuliams. Gyvūnų mokslo draugijų federacija (The Federation of Animal Science Societies, 1999) rekomenduoja naudoti vietinę anesteziją vyresniems nei 2–3 mėn. ar

sunkesniems nei 230 kg veršiams, tiek perkutaninės, tiek chirurginės kastracijos atveju. Didžiosios Britanijos įstatymai reikalauja, kad vyresnių nei 2 mėn. amžiaus gyvulių kastraciją atliktų veterinaras ir jis turi taikyti nuskausminimą. Dauguma įvairių specialistų rekomendacijų teigia, kad geriausiai atlikti kastraciją iki 2 mėn. amžiaus.

Perkutaniniu būdu kastruotų vyresnių nei savaitės amžiaus veršių ilgalaikį skausmą nuslopinti yra sunkiau nei skalpeliu ar Burdico replėmis sukeltą trumpalaikį ūmų skausmą.

JAV nevalstybinis gyvūnų gerovės standartas „Animal Welfare Approved“ perkutaniniu būdu (žiedais) leidžia kastruoti veršius ne vyresnius nei savaitės amžiaus. Nors norima, kad

ūkiai būtų komerciškai gyvybingi, tačiau manoma, kad toks apribojimas kaip tik ir yra tinkamas balansas tarp produkcijos ir gyvūnų gerovės.

Parengta pagal:

Basset, A. 2009. Castration of Cattle. Animal Welfare Approved Technical Paper No. 9. <https://animalwelfareapproved.us/wp-content/uploads/2017/01/TAFS-9-Castration-of-Cattle-v2-updated.pdf>

H.Spoolder, M.Schöne, M.Bracke. 2016. Initiatives to reduce mutilations in EU livestock production. Livestock Research Report 9. Wageningen UR Livestock Research. P. 86. URL: <http://edepot.wur.nl/374964>

Rinder professionell kastrieren. Zeitschrift Bioland. 9/2016

Nuotr. Vytauto Ribikausko

Elektrinis piemuo yra pagrindinė elektrinio aptvaro dalis.

Rinkitės jį atsižvelgdami į poreikius.
„DeLaval“ specialistas gali Jums padėti patardamas visais rūpimais elektrinio aptvaro įrengimo klausimais.

Trigubi vario laidininkai

Visiems „DeLaval“ elektriniams piemenims taikoma 3 metų garantija

Apsauga nuo ultravioletinių spindulių užtikrina ilgesnę eksploatacijos trukmę

Kai kurie mėsinių galvijų reprodukcijos reguliavimo aspektai

LSMU VA Stambiųjų gyvūnų klinikos gyvūnų reprodukcijos laboratorijos jaunesnioji mokslo darbuotoja A. Rekešiūtė

Gyvulininkystės tikslas yra gauti didelį kiekį, mažos savikainos ir geros kokybės gyvulininkystės produkcijos, kuri būtų konkurencinga skirtingose rinkose ir gauti produktyvius bei sveikus veislinius gyvulius, turinčius gerą genetinį potencialą. Dauginimasis yra esminis gyvybės bruožas ir egzistuojantys organizmai yra to pasekmė.

Dauguma procesų organizme vyksta cikliškai – jie nuolatos kartojasi, dauginimasis taip pat neišimtis. Lytinio ciklo buvimas patelei suteikia galimybę per jos produktyvų gyvenimą būti pakartotinai apvaisintai. Gebėjimas karvei kiekvienais metais sėkmingai kergtis ar būti apsėklintai, tapti veršinga, veršiuotis ir išauginti sveiką veršelį yra ekonomiškai svarbu kiekvienam ūkiui. Siekiant išlaikyti metinį veršiavimosi intervalą, mėsinių veislių gyvulių reprodukcija turi būti valdoma taip, kad lytinė funkcija būtų optimali – laiko tarpas nuo apsiveršiavimo iki apsėklinimo būtų 80–85 paros, o likusios 280–285 metų paros liktų veršingumui. To siekiama derinant įvairius genetinius (selekcija pagal pageidaujamus požymius, genetiškai įvertinta bulių sperma) ir negenetinius (subalansuotas šėrimas, tinkamos laikymo sąlygos, planinė ligų profilaktika, gera vadyba) faktorius.

Galvijų reprodukcija yra kontroliuojama žmonių ir nuolatos ieškoma naujų technologijų siekiant palengvinti darbą šioje srityje. Reprodukcinės technologijos, taikomos galvijų bandose, pagal sudėtingumą yra skirstomos į lengvas, vidutines ir sudėtingas procedūras. Lengvoms procedūroms priklauso: veršingumo diagnozavimas ir veršiavimosi kontroliavimas, vidutinio – rujos kontrolė, dirbtinis sėklinimas, o sudė-

tingoms – dvynių, lyties parinkimas, klonavimas ir produkcijos gavimas iš transgeninių organizmų. Visos reprodukcinės technologijos, nepriklausomai nuo sunkumo, turi būti atliekamos specialistų, turinčių įgūdžių ir reikiamų žinių tam darbui atlikti. Šioje apžvalgoje daugiau aptarsime vidutinio sunkumo procedūras – dirbtinį sėklinimą ir rujos kontrolę.

Dirbtinio sėklinimo taikymo patrauklumas didėja dėl daugelio pranašumų: 1) padidinamas patino palikuonių skaičius, t.y. iš vieno ejakulato kiekio pagaminama daug spermos šiaudelių; 2) plačiai prieinama įsigyti patikrintų ir gerai įvertintų bulių spermos; 3) palikuonių požymiai gali būti atrenkami ir parenkami individualiai kiekvienai karvei; 4) sinchronizuojamas veršiavimosi laikas, o tuo pačiu ir tolygesnis veršelių atvedimas; 5) naujų veislių ir kraujo linijų įvežimas (nebereikalingas karantinavimas ir supaprastinta teisinė bazė); 6) užkrečiamųjų ligų kontrolė; 7) galimybė sėklinti sekusuota sperma ir pasirinkti pageidaujamą palikuonio lytį; 8) reikia laikyti mažiau bulių, sutaupomi laikymo kaštai; 9) apsidraudžiama nuo reprodatoriaus sužeidimų ar mirties transportavimo metu; 10) greitesnis bandos genetinis progresas.

Dirbtinio sėklinimo organizavimo procesas yra sudėtingas ir kvalifikacijos reikalaujantis darbas,

pasižymintis išskirtine specifika – būtinos veterinarinės, farmacinės ir vadybos žinios, darbo su dokumentais įgūdžiai, susiduriama su spermos kokybės ir laikymo reikalavimų užtikrinimo poreikiu bei darbui būtinų savitų priemonių įsigijimu. Išklause sėklintojų mokymo kursus ir įgiję sėklintojo pažymėjimą-licenciją, ūkininkai šią procedūrą ryžtasi atlikti savo ūkiuose patys. Vien teisingai atliktas sėklinimo darbas negarantuoja teigiamo rezultato. Todėl pažangiems šalies ūkiams vis labiau gręžiantis į dirbtinio sėklinimo galimybių panaudojimą bandos plėtrai, neatsiejamai tenka kalbėti ir apie lytinio ciklo reguliavimo poreikį, kuris turi būti taikomas siekiant optimaliai išnaudoti gyvulių reprodukcijos potencialą.

Pagrindinis rujos sinchronizacijos tikslas – vienu metu rujojančios karvės. Po apsiveršiavimo visos karvės patiria periodą kada nebūna lytinio ciklo dar vadinamo postpartum anestrus. Šis laikinas nevaisingumo periodas nėra išvengiamas. Iš čia ir kyla pagrindinė priežastis, trukdanti efektyviai rujos sinchronizacijai – po veršiavimosi mėsinių karvių bandą sudaro tiek anestrinės, tiek karvės su normaliu lytiniu ciklu.

Mokslininkų atlikti tyrimai parodė, jog postpartum periodo trukmei įtakos turi ir gyvulių veislė. Manoma, jog vėliau bręstančių veislių karvės

turi ilgesnį periodą (intensyvios ir pusiau intensyvios veislės), nei anksčiau bręstančių ir mažiau sveriančių ekstensyvių veislių gyvuliai.

Visosms karvėms kontroliuoti rūją vienu metu galima skirtingais būdais: 1) sukeliant geltonkūnio regresiją, 2) kontroliuojant folikulo augimą, 3) sukeliant rūją ir ovuliaciją anestrinėms karvėms. Anestrus individualiai karvei gali pasireišti skirtingai: vienoms karvėms reikia daugiau stimuliacijos lytinio ciklo grįžimui, nei kitoms. Rujos sinchronizacijos schemos turi būti parinktos ir pritaikytos kiekvienai bandai atskirai įvertinant jos reprodukcijos situaciją ir poreikius. Taip pat reikia nepamiršti įvertinti ir laiką, praėjusį po karvės veršavimosi, nes dviejų metų mėšinei žindenei karvei postpartum reikia daugiau laiko lytiniam ciklui pradėti dėl papildomai reikalingos energijos augimui ir laktacijai. Karvių lytinis ciklas atsinaujina didėjančia progresija nuo 9 proc.

30-tą postpartum parą iki 70 proc. 81–90-tą postpartum parą ir ženkliai mažėja nuo 90-tos postpartum paros. Pirmaveršių postpartum periodo vidurkis yra $86 \pm 0,7$, o dau-

giaveršių karvių $68 \pm 0,3$ paros. Dauguma mėšinių veislių karvių fizinę brandą pasiekia 4 metų amžiaus, todėl pačios produktyviausios yra 4–10 metų mėšinės karvės. Skubėti taip pat nereikia. Žinotina, jog po pirmosios postpartum ovuliacijos randamas pilnai funkcionuojantis geltonkūnis, tačiau gimda dar gamina ir metabolizuoja didesnius prostaglandinų kiekius nei normalu, o tai turi įtakos gimdos involiucijai iki 30 paros. Jei po pirmos ovuliacijos įvyksta kiaušialąstės apvaisinimas, dėl padidėjusios prostaglandinų įtakos geltonkūnio regresija įvyks anksčiau, nei patelės organizmas atpažįsta veršingumą ir tai dažniausiai lemia ankstyvąjį embrioninį mirtinumą.

Praktiniai sinchronizacijos metodai taikomi priklausomai nuo naudojamų preparatų (GnRH, progesterono, prostaglandinų ar kt.) arba sėklinimo protokolų paskirties (bendros paskirties schemos, skirtos anestrinėms ar normalaus lytinio ciklo karvių ar telyčių sinchronizacijai).

I. GnRH panaudojimas

Suleidus GnRH sukelia ovu-

liacija arba didelių, besivystančių folikulų liuteinizacija, o tuo pačiu sinchronizuojamas ir geltonkūnio vystymasis. Injekcijos užtenka stimuliuoti folikulų augimą visos folikulinės fazės metu 2–5 dienas, taip pat naudojamas apvaisinimui gerinti švirkščiant prieš ar sėklinimo metu. GnRH injekcija sukelia ovuliaciją daugumai karvių, išskyrus tas, kurioms yra 14–16 lytinio ciklo diena. Šios karvės paprastai po 6–7 dienų, kaip turėdamos normalų, nesutrikusį lytinį ciklą, rujos. Dažniausiai GnRH naudojama kartu su įvairiomis prostaglandinų kombinacijomis.

II. Prostaglandinų panaudojimas

Kritinis prostaglandinų poveikis kiaušidžių geltonkūniui yra svarbiausias komponentas taikant šią sinchronizacijos programą. Naudoti prostaglandinų preparatus pirmas 5 lytinio ciklo dienas yra neveiksminga, nes geltonkūnio rezorbcija nesukeliama, o naudojant preparatą 5–7 lytinio ciklo dieną jo veiksmingumas irgi minimalus. Šios sistemos pagrindinis poveikis nukreiptas į geltonkūnio regresijos sukėlimą, bet ne į folikulo

augimo reguliavimą. Intervalas, kada pasireiškų ruja, priklauso nuo folikulinės bangos stadijos prostaglandinų injekcijos metu. Jei prostaglandinai suleisti kiaušidėje esant dominuojančiam folikulai, po 1–2 dienų bus stebima ruja. Jei prostaglandinai suleisti naujos folikulinės bangos iniciacijos metu, ruja bus stebima po 5–7 dienų. Todėl sudėtinga sinchronizuoti skirtingo lytinio ciklo karves naudojant vien tik prostaglandinų sistemas, nors yra keletas sistemos variacijos variantų. Papildomai atliktas ultragarso tyrimas kiaušidžių darinių identifikavimui yra efektyvi ir informatyvi priemonė prieš pradedant taikyti skirtingą sinchronizacijos metodą.

III. Progesterono panaudojimas

Preparatai slopina rujos pasireišimą, bet neturi įtakos kiaušidžių struktūrų augimui ar regresijai. Sistema folikulo augimui neturi jokios įtakos. Dažniausiai pasitaikanti preparatų forma yra naudojama oraliai, kai atitinkamu kiekiu preparato gyvuliai šeriami kasdien nustatytą laiką ir intravaginalinė – kai naudojama sistema impregnuota preparatu įvedama į patelės lytinius takus nustatytam laikui. Progesteronas naudo-

jamas įvairiose schemose derinant su kitais preparatais.

Šiuo metu LSMU Veterinarijos akademijos Stambiųjų gyvūnų klinikos Gyvūnų reprodukcijos laboratorija vykdo Žemės ūkio, maisto ūkio ir kaimo plėtros skatinimo programos priemonės „Parama taikomiesiems tyrimams vykdyti“ mokslinių tyrimų ir taikomosios veiklos projektą „Įvairių mėšinių veislių karvių reprodukcinių savybių tyrimai taikant dirbtinį sėklinimą“, kurio užsakovas yra Lietuvos Respublikos Žemės ūkio ministerija.

Siekiant įgyvendinti numatytus projekto uždavinius, skirtingoms mėšinių galvijų veislėms taikomos įvairios sinchronizacijos schemos ir gyvuliai sėklinami. Atrinkus sveikus, vienodo amžiaus, svorio ir reprodukcijos gyvulius bei suskirsčius juos į grupes praktiškai taikomos naujausios reprodukcijos technologijos. Pasiestas apvaisinimo rodiklis nuo 45 padidėjo iki 74 proc. Pastebėta, jog taikant tą pačią sinchronizacijos schemą skirtingoms mėšinių galvijų veislėms (sudaromos analogiškos grupės) poveikis varijuoja.

Bandymų atlikti buvo pasirinkta schema naudojant intravaginalines progesterono sistemas bei buvo išskirtos dvi variacijos: karvės sėklini-

mos po pastebėtos rujos arba fiksuotu laiku. Rujos stebėjimo metu, daugiausiai išorinių požymių buvo pas jaunas karves, bet rujos požymių lygis skyrėsi tarp skirtingų (angusų, limuzinų, simentalų) mėšinių galvijų veislių. Kiekviename bandymo etape buvo atliekamas ultragarsinis tyrimas, siekiant nustatyti kiaušidžių funkcinį aktyvumą bei įvertinti esančias struktūras, ir imamas kraujas reprodukcijos hormonų tyrimui laboratorijoje atlikti. Sėklinimo metu buvo nustatytas folikulo dydis ir po veršingumo nustatymo buvo įvertinta, kad veršingų karvių ovuliacinio folikulo optimaliausias dydis yra 13–14 mm. Bandymus dar tęsiant atlikta tik dalies surinktų duomenų analizė, bet pastebėta, jog praėjęs laikas po apsiveršavimo, karvės amžius (veršingumų skaičius), pasirinkti veterinariniai preparatai ir sinchronizacijos schemos, spermos kokybė ir sėklinimo darbai, veršelio buvimas, šėrimo ir laikymo sąlygos, stresas – faktoriai turintys didžiausią įtaką sinchronizacijos rezultatams. Siekiant optimalių rezultatų reprodukcijos valdyme domėjimasis naujovėmis yra būtinas. Gyvulių reprodukcijos laboratorija yra specializuota laboratorija, teikianti lentelėje nurodytas paslaugas.

LSMU VA Gyvūnų reprodukcijos laboratorijos teikiamos paslaugos:

Spermos kokybės tyrimai

Kraujo serumo biocheminiai tyrimai (17 parametrų)

Ultragarsinis reprodukcijos sistemos tyrimas

Konsultavimas lytinio ciklo reguliacijos, rujos sinchronizacijos klausimais

Buliaus androloginis vertinimas

Mokslinė veikla, mokymai, konsultacijos bei kt.

Kontaktai: tel. Nr.: **8 686 72629**; El. paštas: **g.reprodukcija@lsmuni.lt**

FAKULTETO STRUKTŪRA:

Biologinių sistemų ir genetinių tyrimų institutas

Studijuojant genetikos dalyką mes padėsime Jums suprasti, kodėl kai kurie gyvūnai, augalai ar žmonės yra vieni į kitus panašūs, o kiti skiriasi, kaip ląstelės dalinasi ir organizmai išsivysto iš vienos ląstelės, kaip atsiranda gamtoje naujos organizmų rūšys ir kaip galima dirbtinai sukonstruoti naujas gyvybės formas, atliekant genetines modifikacijas. Naujai įkurtoje genetikos mokomojoje laboratorijoje mikroskopu stebėsite kaip atrodo ląstelės, kaip jos dalinasi, tirsite chromosomas, nustatysite genus, kurie sukelia ligas bei lemia gyvūnų ūkinius požymius. Ir dar daug sužinosite ir išmoksite studijuodami genetikos discipliną.

Gyvūnų auginimo technologijų institutas

Institute vykdoma edukacinė ir mokslinė veikla susijusi su gyvūnų produktyvumo, pašarų konversijos, gyvūninės kilmės žaliavų kokybės, laikymo sąlygų, pašarų kokybės, įvairių naujų technologinių sprendimų ir biosaugos analizavimu bei praktiniu taikymu. Studijų metu pateikiama naujausia informacija apie Lietuvoje ir užsienio šalyse taikomas šių gyvūnų pažangiausias auginimo, laikymo ir mitybos technologijas, išsaugančias kuo didesnę galutinio produkto maistinę vertę. Studentai susipažindinami su naujausiomis žuvininkystės mokslo tendencijomis. Studijuojant arklininkystę galima įgyti žinių apie arklių panaudojimą darbui, sportui bei rekreacinei veiklai.

Gyvūnų veisimo ir mitybos katedra.

Studentai mokosi atpažinti skirtingų rūšių gyvūnų veisles, įvertinti jų produktyviasias savybes, nustatyti gyvūnų veislinę vertę, taikyti veisimo metodus, kuriais ne tik gerinamos jau esamos gyvūnų veislės, bet ir kuriamos naujos. Pasirinkę veislininkystės kryptį vykdo skirtingų gyvūnų rūšių ir veislių gyvūnų atranką ir paranką, ruošia selekcinės programas, vykdo produktyvumo kontrolę ir apskaitą, gyvūnų vertinimą ir veislinės vertės nustatymą.

Subalansuotai žmonių mitybai reikia ne tik augalinės, bet ir gyvūninės kilmės maisto produktų, todėl labai svarbu tinkamai auginti gyvūnus, kad jie būtų sveiki, gerai augtų ir teiktų visavertę produkciją. Kad galėtume tinkamai šerti gyvūnus ir racionaliai panaudoti pašarus, turime žinoti pašarų ir gyvulio organizmo cheminę sudėtį, pašarų maistin-

umą, maisto medžiagų reikmes gyvybiniam procesams palaikyti ir produkcijai sintetinti, šėrimo įtaką atskirų rūšių gyvūnams. Visa tai apima daugelį dalykų: agrotechniką, pašarus ir jų analizę, gyvulininkystės mechanizavimą, gyvūnų mitybą. Be to studentai turi galimybę studijuoti kai kurias pasirenkamas disciplinas: daržininkystę, kailinių žvėrelių šėrimą, kinologiją ir felinologiją, kokybės valdymo sistemas pašarų pramonėje, kombinuotųjų pašarų gamybą ir kokybės kontrolę.

Bakalauro studijų programos

GYVULININKYSTĖS TECHNOLOGIJA – bakalauro studijos, nuolatinės arba iššėstinės (4 arba 6 metai). Jas baigus suteikiamas žemės ūkio mokslų bakalauro kvalifikacinis laipsnis.

GYVŪNŲ MOKSLAS – bakalauro studijos, nuolatinės arba iššėstinės (3,5 arba 5 metai). Jas baigus suteikiamas gyvūnų mokslų bakalauro kvalifikacinis laipsnis.

Specializacijos: kinologija, žirgininkystė, akvakultūra, gyvūninės produkcijos gamyba.

Magistrantūros studijų programos

GYVULININKYSTĖS TECHNOLOGIJA – magistrantūros studijos, nuolatinės arba iššėstinės (2 arba 2,5 metų), suteikiamas žemės ūkio mokslų magistro kvalifikacinis laipsnis.

GYVŪNINIŲ IŠTEKLIŲ VALDYMAS – nuolatinės ir iššėstinės formos magistrantūros studijos (1,5 ir 2 metai), suteikiamas gyvūnų mokslų magistro kvalifikacinis laipsnis.

Doktorantūros studijų programa

Baigusieji magistrantūros studijas gali rinktis studijas doktorantūroje (4 metai). Suteikiamas žemės ūkio mokslų srities zootechnikos krypties (03A) mokslų daktaro laipsnis.

Vienintelis tokio pobūdžio specializuotas universitetinis padalinys, skaičiuojantis 70 metų gyvulininkystės specialistų rengimo patirtį Lietuvoje.

Gyvulininkystės technologijos fakultetas rengia aukštos kvalifikacijos universitetinio išsilavinimo specialistus, kurie, baigę studijas, gali sėkmingai dirbti įvairiuose su gyvūnų produkcijos gamyba susijusiose srityse Lietuvoje ir užsienyje. Gyvulininkystės technologijos fakulteto studijų programos spektras apima labai daug veiklos sričių, taigi tinka skirtingų poreikių, pomėgių ir mąstysenos stu-

dentams.

Gyvulininkystės technologijos bakalauro studijų metu įgysite naujais žiniomis apie gyvūnų produkcijos gamybos technologijas bei jų vadybą, informacines technologijas, gyvūnų genetiką ir veislininkystę, tradicinę ir ekologinę gyvulininkystę, gyvūnų auginimo ir laikymo technologijas bei jų taikymo įvairiose srityse įgūdžius. Baigusius šias studijas absolventams suteikiamas žemės ūkio mokslų bakalauro kvalifikacinis laipsnis. Baigę studijas galėsite dirbti gyvūnų produkciją gaminančiose įmonėse, veislininkystės sistemoje, pašarų gamybos ir jų kokybės vertinimo sistemoje, pieno, mėsos bei jų produktų perdirbimo sistemoje, konsultavimo tarnybose, rajonų savivaldybėse, draudimo kompanijose, žemės ūkio paslaugas teikiančiose institucijose.

Gyvulininkystės technologijos magistrantūros studijų programa leidžia gilinti žinias apie gyvūnų produkcijos gamybos technologijas, gyvūnų genetiką ir veislininkystę, gyvūnų biotechnologijas bei jų taikymo įvairiose srityse įgūdžius. Absolventams suteikiamas žemės ūkio mokslų magistro kvalifikacinis laipsnis.

Gyvūnų mokslas – taikomasis mokslas apie prijaukintus, nuo žmogaus priklausomus gyvūnus (pvz., šunis, kates, žirgus, ūkinius gyvūnus), jų svarbą ir pritaikymą žmogaus reikmėms (laisvalaikiui, tarnybai, terapijai, mitybai ir kt.). Kuo ši studijų programa yra išskirtinė? Skirtumas nuo zoologijos, kaip biologijos mokslų šakos, – išskirtinis dėmesys specifinėms gyvūno savybėms, kurias galima pritaikyti žmogaus gerovei (maisto produktai, laisvalaikis, tarnyba ir kt.). Baigusius šias studijas absolventams suteikiamas gyvūnų mokslų bakalauro kvalifikacinis laipsnis. Studijų programa Gyvūnų mokslas skirta parengti kvalifikuotus specialistus, gebančius kritiškai ir kūrybiškai mąstyti, turinčius pakankamai įvairių mokslo sričių žinių ir įgijusius įgūdžius planuoti, organizuoti ir parinkti pažangiausias gyvūnų veisimo, auginimo, laikymo techno-

logijas, analizuoti ir vertinti jų poveikį gyvūnų produktyvumui, produkcijos kokybei ir saugai, užtikrinant gyvūnų genetinių išteklių racionalų ir tausų naudojimą, gyvūnų gerovę ir sveikatingumą, apibrėžti naujas ir reikšmingas studijų srities mokslinių tyrimų ir plėtros galimybes ir problemas, priimti inovatyvius vadybinius sprendimus, kurti savo verslą; turėti specifinių pasirinktos (vienos iš keturių) specializacijos – gyvūninės produkcijos gamybos, kinologijos, žirgininkystės, akvakultūros – žinių ir gebėjimų.

Gyvūninių išteklių valdymas – magistrantūros studijų programa skirta rengti magistrus, turinčius išsamias teorines ir praktines žinias apie tausojančią aplinką technologijas, gyvūninės kilmės produkcijos kokybę, gyvūnų produkcijos gamybos procesų ekonominio įvertinimo kompetencijas. Absolventams suteikiamas gyvūnų mokslų magistro kvalifikacinis laipsnis.

Toliau studijas galima tęsti žemės ūkio mokslų studijų krypties doktorantūros studijų programose.

Ką studijuosite?

- Taikomuosius gamtos mokslus
- Informacines technologijas
- Rinkodarą, vadybą, ekonomiką, teisę
- Genetiką ir veislininkystę
- Pašarininkystę ir gyvūnų mitybą
- Gyvūnų auginimo ir produkcijos gamybos technologijas

Kur dirbsite?

- Gyvūnų produkciją gaminančiose ir perdirbimo įmonėse
- Konsultavimo tarnyboje
- Veislininkystės sistemoje
- Gyvulių produktyvumo kontrolės srityje
- Pašarų gamybos ir jų kokybės vertinimo srityje
- Mokslinių tyrimų įstaigose
- Valstybės įstaigose
- Žemės ūkio paslaugas teikiančiose institucijose

Studijų metu studentai, besidomintys gyvūnų pasaulio mokslinėmis naujovėmis, norintys išbandyti mokslininko kelią, gali dalyvauti Studentų mokslinės draugijos (SMD)

nuo šių metų įsteigtime Gyvulininkystės technologijos fakulteto būrlyje. Tai organizacija, jungianti mokslo siekiančius studentus ir jaunuosius mokslininkus. Jie, vadovaujami dėstytojų, atlieka eksperimentus bei kitus tyrimus, rašo mokslinius darbus, kurie skaitomi SMD organizuotose konferencijose. Geriausi darbai įvertinami prizais. Draugija kasmet organizuoja Jaunųjų mokslininkų ir tyrėjų konferenciją, kurios metu studentai pristato baigiamuosius bei asmenine iniciatyva parengtus mokslinius darbus. Kas dvejus metus organizuojama tarptautinė sveikatos mokslų konferencija (International Health Sciences Conference), į kurią dalyviai kviečiami atvykti iš viso pasaulio. Moksliniuose būreliuose aktyviai dirbdami bei tyrinėdami studentai rengia tarpdisciplinines konferencijas, seminarus, video peržiūras ir kitus renginius. Būrelių veikla vienija bendraminčius, suteikia didesnės galimybės lengviau, kokybiškiau atlikti savo mokslinius darbus, padeda greičiau įsilieti į darbą, tiksliau suformuoti ateities profesijos perspektyvą ir tolimesnę jos karjerą. Suteikia kryptingumo ir konkretumo tiek mokslinei, tiek organizacinei veiklai. Išmoko dirbti komandoje.

Visus, mylinčius gamtą ir gyvūnus, visus, kuriems svarbi gyvūnų gerovė ir juos supanti aplinka bei žmonių sveikata, kviečiame studijuoti Gyvulininkystės technologijos fakultete.

Doc. dr. Rolandas Stankevičius
Gyvulininkystės technologijos fakulteto dekanas

Aktualiausios sveikatos problemos mėšinių galvijų bandoje

LSMU Stambiųjų gyvūnų klinika

Dovilė Balčiūnaitė, Ramūnas Antanaitis, Mindaugas Televičius, Daumantas Jatautas, Vytautas Tverskis

Mėšinių galvijų auginimas – viena iš perspektyviausių gyvulininkystės šakų pamažu besiplečianti Lietuvoje. Norint, kad mėšinių galvijų auginimas nebūtų nuostolingas ir neštų pelną, labai svarbu rūpintis gyvūnų sveikata, taikyti profilaktines priemones, laiku gydyti sergančius gyvūnus, taip pat svarbus kokybiškas ir subalansuotas racionas.

LSMU Stambiųjų gyvūnų gydytojai nustatė, kad dažniausiai pasitaikančios ir diagnozuojamos ligos mėšinių galvijų bandoje yra: medžiagų apykaitos sutrikimai, mineralų trūkumas, kvėpavimo ir virškinimo organų veiklos sutrikimai, infekcinės ligos, reprodukcijos organų ligos, veršiavimosi patologijos bei nagų ligos.

Kvėpavimo sistemos ligos

Pagrindinės ligos, kurios vyrauja mėšinių galvijų bandoje yra infekcinės kilmės. Dažniausiai yra diagnozuojamos šios infekcinės ligos, kurios gali būti ne tik po vieną, bet ir kelios iš karto.

Galvijų infekcinis rinotracheitas.

Tai viena labiausiai paplitusių virusinių kvėpavimo sistemos ligų. Pagrindinis sukėlėjas – galvijų I tipo herpes virusas. Sukelia kvėpavimo takų ligas, užkrečia kvėpavimo takų ir lytinių organų gleivines, gali pasireikšti ir neurologiniai reiškiniai.

Pagrindiniai ligos požymiai: patelėms – išorinių lytinių organų ir makšties uždegimas, ant lytinių organų (lytinių lūpų ir makšties gleivinėje) atsiranda pūslelės, opos, veršingos karvės gali abortuoti; patinams – apyvarpės uždegimas, jauniems veršeliams – karščiavimas, gleivingos išskyros iš nosies ir akių, kvėpavimo nepakankamumas, liesėjimas, traukuliai, gaišimas.

Galvijų virusinė diarėja. Tai vienas labiausiai paplitusių virusų pasaulyje ir Lietuvoje, atnešantis didžiausius

ekonominius nuostolius. Virusui per placentą užkrečiamas vaisius. Virusas plinta per kitus organizmo skysčius. Sukelia dideles sveikatingumo ir reprodukcijos problemas.

Pagrindiniai požymiai: karščiavimas, kosulys, išskyros iš nosies ir akių, veršeliams neretai atsiranda pūslelių ir opų šnervių srityje, aplink lūpas, arba burnos ertmėje (1 pav), gali atsirasti laminitas, gyvūnas dehidratuoja, krenta svoris.

1 pav. Veršelis, sergantis virusine diarėja

(nuotr. Dovilės Balčiūnaitės)

Galvijų paragripas-3. Šis virusas sukelia sunkias kvėpavimo organų li-

gas. Virusui patekus į sveiką bandą, perserga visi gyvuliai, tačiau jautriau si yra veršeliai iki 6 mėn. amžiaus.

Pagrindiniai požymiai: kosulys ir čiaudulys.

Veršeliai karščiuoja (temperatūra pakyla iki 41,5 laipsnių), padaugėja išskyrų iš nosies, vystosi plaučių uždegimas.

Suaugę galvijai karščiuoja, kosti, išryškėja nosies ertmės gleivinės pažeidimai, padažnėja kvėpavimas.

Galvijų respiratorinis sincitinis virusas. Sukelia kvėpavimo organų ligas veršeliams nuo 1 mėn. amžiaus, tačiau gali užsikrėsti ir suaugę galvijai.

Pagrindiniai požymiai: iki 42 laipsnių pakyla kūno temperatūra, gyvulys pradeda kosėti, seilėjasi, padažnėja kvėpavimas, pagausėja išskyrų iš nosies ir akių, pasireiškia dusulys (kvėpuoja praverta burna).

Dažniausiai suserga žiemos metu, plinta vidutinio klimato juostoje šaltuoju metų laiku.

Labai svarbu pastebėjus bet kokius ligos požymius kreiptis į veterinarijos gydytoją, nes šie virusai silpnina gyvūno organizmą, todėl ligos požymiai gali sustiprėti dėl kitų, dažniausiai bakterinės kilmės, susirgimų.

Virškinimo sistemos ligos

Pastaruoju laiku dažniausiai diagnojujami šie virškinimo sistemos ligų sukėlėjai: klostridiozė ir paratuberkuliozė.

Paratuberkuliozė. Tai lėtai progresuojantis žarnyno uždegimas, kurį sukelia *Mycobacterium spp* genties bakterijos.

Pagrindiniai požymiai: staigus ir progresuojantis gyvūno liesėjimas, nors gyvūnas apetito nepraradęs, ilgai trunkantis viduriavimas, gyvūnai silpsta, gali nugaišti. Svarbu žinoti, kad šis sukėlėjas užkrečia vaisių per placentą, arba jei veršelis girdomas sergančios karvės krekonomis.

Klostridiozė yra bakterinės kilmės susirgimas, dažniausiai pasibai-giantis staigiu gyvūnų gaišimu dar neišryškėjus pirmiesiems ligos požymiams. Tai yra liga, kuri šiuo metu Lietuvos ūkiuose labai išplitusi.

Pagrindinė ligos priežastis – bakterijų išskiriami toksinai, kurie organizme pažeidžia įvairias sistemas, o taip pat ir šių bakterijų atsparumas aplinkos veiksniams. Dažniausiai serga 6 mėn. – 2 metų amžiaus gyvūnai

Pagrindiniai požymiai: galvijai karščiuoja, liesėja, viduriuoja, padažnėja širdies plakimas, pasireiškia dusulys, pilvo skausmingumas. Tačiau vienas specifiskiausių klostridiozės požymių yra poodinė krepitacija (panašus į traškėjimą garsas) – tai poodiniuose audiniuose dėl bakterijų poveikio susikaupusios dujos (2 pav.).

2 pav. Nugaišusio veršelio skrodimo metu poodyje aptiktos pūslelės, pilnos dujų. Jas apčiuopiant pirštais krepituoja (nuotr. Dovilės Balčiūnaitės)

Šios ligos dėl savo pasireiškimo masto, sukelia didelius ekonominius nuostolius ne tik dėl gydymo išlaidų, bet ir dėl didelio prarasto produkcijos kiekio.

Infekcinės kvėpavimo ir virškinimo sistemos ligos, tai ligos, kurių norint išvengti reikalingas platus profilaktinių priemonių kompleksas: gyvūnų vakcinacija, laikymo patalpų valymas ir dezinfekcija bei subalansuotas racionas.

Medžiagų apykaitos ligos ir mineralų trūkumas

Mėsinių galvijų bandoje dažniausiai pasireiškiančios medžiagų apykaitos ligos yra acidozė ir nagų pažeidimai.

Acidozė – medžiagų apykaitos sutrikimas, kuris atsiranda, kai gyvūnai gauna daug lengvai virškinamų prastos kokybės angliavandenių. Dėl jų didelio kiekio didėja prieskrandžio turinio rūgštingumas.

Pagrindiniai požymiai: viduriavimas, išmatos būna vandeningos, putotos (paviršiuje matyti dujų burbulai), gelsvos, su nesuvirškinto pašaro dalelėmis, su kraujo priemaišomis, dėl stipraus viduriavimo gyvūnas dehidratuoja, mažėja apetitas, sutrinka atrajojimas, liesėja, atsiranda laminito požymių.

Nagų ligos – tai ligos, atnešančios didelius ekonominius nuostolius. Pagrindinės nagų ligų atsiradimo priežastys: netinkam gyvūnų selekcija, karvių galūnių forma, aplinkos poveikis (grindų būklė, patalpų higiena), netinkamas šėrimas, nelaiku ar neteisingai atlikta nagų profilaktika.

Tačiau pati svarbiausia priežastis yra netinkamas šėrimas, mineralų trūkumas.

Pagrindinės galvijų nagų ligos yra: tarpunagės dermatitas, tarpunagės pūlinys, laminitas, nagų dermatitas arba Mortellaro liga, nagų rago įtrūkimai.

Tarpunagės dermatitas – tai bakterinės kilmės tarpunagio odos uždegimas ir viena dažniausiai pasitaikančių šlubavimo priežasčių.

Pagrindiniai požymiai: deformuotos nagos, karvės netaisyklingai stato kojas.

Tarpunagės pūlinys atsiranda, kai karvės ilgai vaikšto po mėšlą, purvą ar vandenį. Išmirkusios nagos lengviau pažeidžiamos, įvairūs ligų sukėlėjai gali patekti į nagų audinius.

Pagrindiniai požymiai: stiprus šlubavimas, apetito praradimas, krentantis svoris, karščiavimas.

Laminitas – tai nagų gyvuonies maisto medžiagų apykaitos sutrikimas, kuris vystosi dėl per didelio koncentratų kiekio racione, šeriant prastos kokybės (supelijusiais) pašarais, dėl netinkamos gardų higienos.

Pagrindiniai požymiai: išlinkusi naga, nenormaliai išryškėję augimo žiedai, apatiniame raginiame sluoksnyje atsiranda geltonų ar raudonų dėmių, pažeidžiama baltoji linija. **Pagrindinė šios ligos komplikacija** – atsiveriančios pado opos išorinės užpakalinės galūnės nago dalyje (3 pav.).

3 pav. Pado opa (nuotr. Dovilės Balčiūnaitės)

Nagų dermatitas (Mortellaro liga) – tai bakterinės kilmės ūmus, aštrus ir ypatingai skausmingas uždegimas.

Pagrindinis požymis: braškės formos pažeidimai pado srityje tarp raginio sluoksnio ir odos. Gali pasi-

taikyti ir šoninėje arba priekinėje tarpunagių nesuaugimo dalyje. Tipiniai požymiai – aplink pažeistas nagas augantys ilgi, pasišiaušę plaukai.

Nagų rago įtrūkimai – dažniausiai atsiranda priekinėse nagose. Jie gali būti vertikalūs arba horizontalūs.

Pagrindinė priežastis – labai sausos karvių nagos.

Mėsiniams galvijams taip pat labai svarbūs mineralai. Kai jų trūksta sutrinka įvairios organizmo funkcijos. Dažniausiai pasireiškia šių mineralų trūkumas: Vit. E + Se(seleno), magnio bei kalcio. Jei trūksta šių mineralų, pasireiškia kelios pagrindinės ligos: baltraumeninė liga, ganyklinė tetanija, hipokalcemija ir pogimdyminė parėzė.

Baltraumeninė liga. Tai veršelių liga, kuri pasireiškia, kūno raumenų nykimu, gyvūno kojos tampa tarsi medinės. Pagrindinė priežastis – Vit. E + Se trūkumas.

Pagrindiniai požymiai: sutrikęs veršelių judėjimas, blogėjantis augimas, nusilpęs imunitetas, veršeliai sunkiai keliai.

Ganyklinė tetanija. Tai liga, kuri pasireiškia dėl staigaus magnio trūkumo, ypač ganyklų žolėje. Jautrausios magnio trūkumui yra neseniai apsiveršėjęsios karvės.

Anksti išryškėjantys magnio trūkumo požymiai: gyvūnas neramus, jautrus, dreba oda, praranda apetitą, sutrinka judesių koordinacija.

Nekompensuojant mineralo trūkumo požymiai stiprėja: atsiranda raumenų drebinimas, traukuliai, gyvūnas negali stovėti, guli užvertęs galvą atgal. Negydant gyvūnas gaišta. Todėl pastebėjus pirmus ligos požymius, būtina pranešti veterinarijos gydytojui.

Hipokalcemija – tai kalcio trūkumas karvių kraujyje. Pagrindinė priežastis – nesubalansuotas racionas ir mineralų stygius prieš veršiamąsi, o taip pat didelis mineralų, ypač kalcio išsiskyrimas su krekenomis po apsiveršavimo.

Dažniausiai diagnozuojama liga dėl kalcio ir fosforo trūkumo galvi-

jų kraujo serume yra **pogimdyminė parėzė**.

Pagrindiniai požymiai: jautrumas, raumenų trūkčiojimas, karvės guli padėjusios galvą prie šono, sausos nosies veidrodėlis, šaltos galūnės, ragai, nukritusi kūno temperatūra, padažnėjęs širdies plakimas, gali išpusti. Negydant gyvūno būklė blogėja ir jis gali nugaišti. Paprastai ligos požymiai pasireiškia per 72 val. po apsiveršavimo, tačiau pasitaiko atvejų, kai pasireiškia anksčiau. Esant panašioms simptomams, kuo greičiau informuoti veterinarijos gydytoją.

Virškinimo organų ligos

Dažniausiai pasitaikančios virškinimo organų ligos yra: išputimas, trauminis retikulitas, šliužo dislokacija ir veršelių viduriavimas.

Išputimas – tai virškinimo sutrikimas, kurio metu didžiajame prieskrandyje dėl intensyvios fermentacijos išsiskiria didelis kiekis dujų ir yra sutrikęs jų pašalinimas.

Pagrindinės priežastys – staigus raciono pakeitimas. Dažniausiai pasireiškia ganymo sezono metu, kai gyvuliai išgenami į ganyklas, kuriose gausu ankštinių augalų (dobilų, liucernų).

Pagrindiniai požymiai: suapvalėjusios, prisipildžiusios alkiaduobės, sumažėjęs apetitas, padažnėjęs kvėpavimas, kvėpuoja praverta burna, padažnėję šlapinimasis ir tuštinimasis. Negydant gyvūnas gali nugaišti per 2–3 valandas nuo pirmų požymių pasireiškimo.

Trauminis retikulitas – tai tinklainio uždegimas, dėl jame esančio svetimkūnio. Nuo svetimkūnio pobūdžio priklauso ir ligos požymiai. Jei gyvūnas prarijo aštrų daiktą, jis gali pažeisti ne tik tinklainio gleivinę, bet ir kitus organus: plaučius, širdį (4 pav.).

Pagrindiniai požymiai: apetito praradimas, išlenkta nugara, karščiojimas, apsunkintas judėjimas, skausmingas tuštinimasis, skausmas gyvūnui gulantis arba keliantis, išputimas. 4 pav. Magnetinio zondo pagalba ištrauktas svetimkūnis iš tinklainio (nuot. Dovilės

Balčiūnaitės)

Šliužo dislokacija – tai šliužo padėties pasikeitimas, dėl šliuže susikaupusių dujų ir dėl didžiojo prieskrandžio sulėtėjusios motorikos arba visiško jos sustojimo.

Šliužo dislokacija gali būti į kairę ar į dešinę pusę. Dislokacija į dešinę pusę yra pavojingesnė, nes šios dislokacijos metu šliužas užsisuka. Sutrikus pašaro pašalinimui iš šliužo, pradeda intensyviai kauptis dujos, gyvūną pradeda pūsti. Taip pat sutrinka šliužo kraujotaka, vystosi nekrozė. Gyvūnas gali nugaišti, jei laiku nesuteikiama pagalba (5, 6 pav.).

Pagrindiniai požymiai: pakyla temperatūra, gyvulys išpunta, pasidaro apatiškas, pasireiškia dehidratacija, skausmingumas, išmatos skystos arba gyvulys nesituština, apetitas sumažėja ar visai neėda.

Veršelių viduriavimas – viena dažniausiai pasitaikančių veršelių ligų, kuri sukelia didžiausius ekonominius nuostolius. Veršelių viduriavimas dažniausiai susijęs su prasta mityba, nepalankia aplinka ir infekciniais faktoriais.

Pagrindinės veršelių viduriavimo priežastys gali būti infekcinės ir neinfekcinės kilmės. Neinfekcinės kilmės viduriavimo priežastis higienos trūkumas gimimo metu, laikymo vie-

toje, šėrimo ar girdymo metu, taip pat krekenų sugirdymo technologija: laikas, kiekis ir pačių krekenų kokybė. Infekcinės kilmės viduriavimo priežastys: virusai (Rota, Corona), bakterijos (E.Coli, Salmonella, Clostridium spp), pirmuonys (Cryptosporidium spp.). Viduriuoti gali vešeliai nuo kelių dienų iki kelių mėnesių amžiaus.

5 pav. Šliužo atstatymas į fiziologinę padėtį (nuotr. 4 pav. Magnetinio zondo pagalba ištrauktas svetimkūnis iš tinklainio (nuotr. Dovilės Balčiūnaitės)

6 pav. Vieta, kurioje fiksuojama taukinės dalis, kuri laikys šliužą fiziologinėje vietoje. (nuotr. 4 pav. Magnetinio zondo pagalba ištrauktas svetimkūnis iš tinklainio (nuotr. Dovilės Balčiūnaitės)

Pagrindiniai požymiai: stiprus viduriavimas, išmatos skystos, vandeningos, gali būti kraujo, gleivių priemaišų, karščiavimas, skausmingumas tuštinimosi metu, dehidratacija, liesėjimas, sumažėjęs apetitas (7 pav.).

7 pav. Viduriuojantis 8 dienų amžiaus veršelis X ūkyje (nuotr. Dovilės Balčiūnaitės)

Veršelių viduriavimas, tai liga, kurią būtina kuo greičiau gydyti, nes negydant liga progresuoja ir veršeliai gaišta. Pastebėjus veršelio viduriavimo požymius, būtina kreiptis į veterinarijos gydytojus. Taip pat labai svarbios profilaktinės priemonės. Viena pagrindinių - veršingų karvių vakcinacija. Vakcinuotų veršingų karvių krekenos po apsiveršavimo yra pagrindinis pasyvaus imuniteto šaltinis.

Reprodukcijos organų ligos

Galvijų reprodukcijos organų funkcijos labai priklauso nuo pašarų kokybės, mineralų balanso, gyvūno imuniteto. Dažniausiai pasitaikanti mėsinių galvijų reprodukcijos organų ligos yra: nuovalų susilaikymas, gimdos iškritimas, gimdos uždegimas.

Nuovalų susilaikymas – tai baigiamosios veršiamosios stadijos patologija. Priežastys: mikroelementų jodo, kobalto ir vario trūkumas, sun-

kus veršiamasis dvynių atvedimo atveju.

Pagrindinis požymis - neatsiskyrimas nuo gimdos vaisiaus dangalai, iš lytinių takų driekiasi gleivėtos plėvės, kurios, nesuteikus pagalbos, gali sukelti įvairias infekcijas.

Gimdos iškritimas – dažnai pasitaikanti pogimdyminė komplikacija, kai gimda iškrinta pro atvirą gimdos kaklelį (8 pav.).

8 pav. Dalinis gimdos iškritimas, mėsinio tipo karvei X ūkyje (nuotr. Daumanto Jatauto)

Pagrindinės priežastys: sunkus veršiamasis, suintensyvėję gimdos judesiai, nuovalų susilaikymas, neteisingai teikiant pagalbą veršiamosi metu, kai veršelis traukiamas per didelę jėgą, nepaisant karvės stangų. Tačiau pagrindinė priežastimi laikomas gimdos raumenų tonuso nusilpimas dėl kalcio ir fosforo trūkumo.

Esant gimdos iškritimui, svarbu kuo greičiau kreiptis į veterinarijos gydytojus, nes ilgiau delsiant, gimdą atstatyti būna sunku.

Gimdos uždegimas pasireiškia po apsiveršavimo, kuomet karvės imuninė sistema yra nusilpusi. Pagrindinė priežastis - įvairių mikroorganizmų patekimas į gimdą, intensyvus jų dauginimasis ir toksinų išskyrimas.

Pagrindiniai požymiai: karščiavimas, skausmingumas rektiškai palpuojant gimdą, įvairaus pobūdžio išskyros iš gimdos (9 pav.), sumažėjęs apetitas, krentantis svoris.

9 pav. Gausios, tirštos, su pūlių priemaiša išskyros iš gimdos (nuotr. Dovilės Balčiūnaitės)

Auginant mėsinius galvijus neretai pasitaiko atveju, kai karvei veršiuojantis reikalinga pagalba. Pagrindinės ir dažniausiai pasitaikančios priežastys: per didelis vaisius, netinkama vaisiaus padėtis, siauri gimdymo takai, vaisiaus patologijos ar jo netaisyklinga padėtis, gimdos užsisukimas, ar neprasivėręs gimdos kaklelis. Tačiau svarbu prisiminti, kad jei teikiant pagalbą nepavyksta karvei apsiveršiuoti per 15-20 min., rekomenduojama atlikti Cezario pjūvį. Kitu atveju, jei bus naudojama per didelė jėga, galima padaryti daugiau žalos nei naudos, pvz: vienas iš netinkamai suteikimos pagalbos pavyzdžių yra šlaunies nervo paralyžius. Cezario pjūvis, ypač jei jis atliekamas laiku, padidina vaisiaus ir motinos išgyvenamumo tikimybę, sumažina galimų komplikacijų riziką vėlesniu laikotarpiu. Svarbu prisiminti, kad po Cezario pjūvio operacijos karvės

sveiksta sparčiai, o atėjus laikui, jas vėl galima kergti. O norint tikslesnio būklės įvertinimo, galima atlikti ultragarsinį reprodukcijos organų tyrimą. Jo metu galima įvertinti gimdos būklę, kiaušidžių funkciją, taip pat nustatyti veršingumą maždaug nuo 30 dienų.

Šlaunies nervo paralyžius. Ši patologija dažniausiai pasitaiko mėsinų veislių galvijams teikiant akušerinę pagalbą. Bandant veršelį ištraukti, neretai jis užstringa ties dubens kaulais. Veršeliui užstringus ir toliau traukiant, kartais panaudojama didesnė jėga, todėl gali būti pažeistas šlaunies nervas. Jį pažeidus sutrinka veršelio judėjimas.

Pagrindiniai požymiai: veršeliui sunku valdyti galūnes, sunkiai juda arba visai nejuda, nejudant nyksta veršelio kojų raumenys, todėl negydamas veršelio būklė blogėja.

Prisiminti vaistažoles verta

Algimantas Lūža

Privačios praktikos veterinarijos gydytojas

Daugiametė praktika patvirtina tokį dėsningumą: ūkis–investicija–nauda. Tačiau dažnai užmirštas labai svarbus veiksnys – gyvulys.

Veterinarijos gydytojai ir kiti žemės ūkio specialistai privalo kontroliuoti žemės ūkyje naudojamų chemikalų, veterinarinių vaistų, pašarų bei jų priedų ir papildų vartojimą, laikymą ir t.t. Gyvulininkystės darbuotojai ir veterinarijos specialistai privalo iš anksto žinoti apie pesticidų ir trąšų panaudojimo laiką ir vietą, kiek laiko chemikalais apdoroti augalai būna nuodingi. Tokiu būdu galima išvengti gyvulių apsinuodijimo jais pasekmių.

Gyvulininkystės specialistai turėtų pažinti ir nuodingus augalus, žinoti koku laiku jie būna nuodingi, nuodų kiekį augale, jų augimvietes, kokiems gyvuliams minimi augalai kenksmingi.

O svarbiausia – reikėtų žinoti, kurie augalai vaistiniai. Jie – pirmieji ir natūraliausi vaistai žmonijos istorijoje, kurie, įveikdami laiką, nenutrūksta mai tęsia natūralios medicinos tradiciją.

Neskubėkime gydyti cheminiais preparatais

Veterinarijos gydytojai turėtų su pažindinti ūkininkus, kokių bėdų gali padaryti neteisingas chemikalų, veterinarinių vaistų ar pašarų, kuriuose

gali būti nuodingų augalų, naudojimas. Gyvulių sveikatos pagrindas – stipri organizmo imuninė sistema. Ją reikia tausoti ir stiprinti, o tai geriausia daryti vaistažolėmis. Jos ne tik gydo daugumą ligų, bet ir skatina atsinaujinti visą organizmą: aprūpina reikalingomis medžiagomis, reguliuoja žarnyno floros augimą, išvalo nuodingąsias medžiagas, stiprina nervų sistemą ir virškinimo traktą, teigiamai veikia esant kvėpavimo takų susirgimams.

Kad gydymas vaistažolėmis būtų veiksmingas, reikia laikytis tam tikrų taisyklių: tinkamai rinkti, džiovinti ir laikyti sudžiovintus augalus, žinoti, kada kokias vaistažoles vartoti. Gy-

dymas jomis ypač tinka ekologiškai auginamiems gyvuliams.

Savo praktikoje gydydamas galvijus naudoju daug vaistažolinių preparatų, pačių vaistažolių, tad noriu pasidalyti savo patirtimi. Jei galvijų virškinimo sutrikimą galima išgydyti vaistažolėmis, nereikėtų pradėti nuo vaistų. Jį pirmiausia gerina visos karčiosios vaistažolės: pelynai, pupalaiškių lapai, kiaulpienių šaknys.

Karvių virškinimo sistemos ypatumai

Pagrindines maisto medžiagas gyvuliai gauna su pašarais. Tačiau tokiu pavidalu, koku patenka į organizmą, jos negali būti panaudojamos

nei kūno audinių, nei pieno gamybai. Visos pašarų maistinės medžiagos turi būti paverčiamos į paprastesnes, tirpstančias vandenyje, todėl baltymai organizme skaidomi į amino rūgštis, krakmolą ir ląstelieną virsta cukrumi. Šis procesas vyksta gyvulio virškinimo trakte, kuris sudaro apie 1/4 karvės masės.

Atrajojančių (galvijų, avių, ožkų) ir neatrąjojančių (kiaulių, arklių) gyvulių skrandis gerokai skiriasi. Atrąjotojų skrandį sudaro 4 dalys: didysis prieskrandis, tinklainės, knygenos ir šliužas arba tikrasis skrandis.

Pirmiausia pašaras patenka į didįjį prieskrandį, kurio talpa (karvių) – daugiau nei 100 l ir kuris užima beveik visą kairiąją pilvo ertmės dalį. Jame yra daug mikroorganizmų, kurie dauginasi dėl nekintamos temperatūros, drėgmės ir silpnai rūgščios reakcijos. Mikroorganizmai skrandyje išskiria specialias medžiagas – fermentus, kurie dalyvauja rūgimo procese.

Didžiajame prieskrandyje stambūs pašarai suminkštėja ir skaidosi, ląstelieną skyla į cukrų, rūgštis ir juos lengvai pasisavina organizmas. Uždėjus ranką ant karvės kairiosios alkio duobės galima jausti, kad kas 40–60 sekundžių skrandis susitraukia. Taip jame esantis pašaras smulkinamas ir maišomas. Ne iki galo susmulkintas pašaras susitraukiant tinklainei dalimis atryjamas, 50–70 sekundžių kramtomas ir vėl nuryjamas. Tai vadinama gromuliavimu, kuris per parą kartojasi 6–8 kartus ir tęsiasi po 40–50 minučių.

Svarbiausios maisto medžiagos yra baltymai, angliavandeniai, riebalai, mineraliniai junginiai ir vitaminai. Baltymai – gyvo organizmo pagrindas. Jie reikalingi organizmo ląstelių ir audinių gamybai, pieno baltymams susidaryti. Daug baltymų yra ankštinių augalų grūduose, jų išspaudose, piene. Palyginti daug baltymų turi ankštinių augalų žolė ir šienas, dobilai, liucernos.

Angliavandeniai gyvulius aprūpina energija, kuri reikalinga raumenų darbui, temperatūrai palaikyti

Pelynas arba kartusis kietis

pieno gamybai. Daugiausia angliavandenių, esančių krakmole, cukruje ir ląstelienoje, turi grūdai, runkeliai, bulvės. Ląstelienos daugiau turi stambūs pašarai (šienas, šiaudai), bet ji, skirtingai nuo cukraus ir krakmolo, blogai organizmo virškinami. Tačiau atrąjojantiems gyvuliams ji reikalinga normaliam virškinimui palaikyti ir pieno riebalų sintezei.

Riebaluose yra daugiau energijos negu kitose maisto medžiagose. Jeigu gyvuliai riebalų gauna daugiau negu reikia, jie kaupiasi organizme. Riebalai dalyvauja ląstelių gamyboje ir medžiagų apykaitoje. Pašaruose riebalų kiekis yra nevienodas. Daug jų yra išspaudose, mažiau – šiene, silose, šakniavaisiuose. Mineralinės medžiagos (kalcio, natrio, fosforo ir kt. elementų junginiai) reikalingos kaulinio audinio ląstelių gamybai. Mineralinių medžiagų yra piene. Jos reguliuoja organizmo medžiagų apykaitą.

Ypač daug mineralinių medžiagų reikia augantiems gyvuliams ir melžiamoms karvėms. 5–6 tūkst. kg pieno duodančios karvės išskiria su pienu daugiau negu 35 kg kalcio ir fosforo. Kalcio daug yra ankštinių žolių šiene, fosforo – kviečių sėlenose, medvilnės, sėmenų išspaudose. Kukurūzuose, šakniavaisiuose šių elementų randama mažai.

Trūkstantį jų kiekį racione papildoma mineralinių medžiagų mišiniais,

kurie sušeriami karvėms kartu su koncentratais. Natrio ir chloro gyvuliai gauna su valgomąja druska. Kai šių elementų trūksta, sutrinka virškinimas, mažėja primilžiai.

Ne visus pašarus organizmas įsivaina vienodai, nelygu pašarų rūšis, jų paruošimo būdas, gyvulio amžius, sveikata ir t. t. Kadangi stambūs pašarai blogai virškinami, smulkinami, maišomi su koncentratais ir sultingais pašarais, o grūdai – malami. Lengviausiai įsisavinami sultingieji pašarai.

Rekomenduoju virškinimo sutrikimus gydyti natūraliomis medžiagomis: vaistažolių arbata, sėmenų nuoviru, fiziologiniu tirpalu ir kitais preparatais, atgaivinančiais virškinimo trakto naudingąją mikroflorą.

Vasarą siūlau pasirinkti ir pasidžiovinti vaistinių augalų: dirvinių usnių, didžiųjų arba mažųjų varnalėšų lapų, šilinių viršių, pelynų (visas augalas), kraujažolių, raudonėlių, didžiųjų dilgėlių (visas augalas), pastarnokų, jonažolių, trispalvių našlaičių, paprastųjų dedešvų, mėlynių, trikerčių žvagių, sidabražolių.

Sidabražolės ypač tinka jauniems gyvuliams ir paukščiams. Ja reikėtų sumaišyti su šviežiu raugintu pienu (būtinai nugraibyti grietinę).

Stambiesiems suaugusiems galvijams viduriuojant nusilpus, esant apetito stokai rekomenduoju tokius užpildus: po gerą saują mėlynių, laukinių aviečių, gysločių lapų, po šakelę pelynų,

Vaistinė ramunėlė

jonažolių, 2 stiebus su lapais didžiųjų dilgėlių, raudonėlių, žemuogių lapą, trikerčių žvaginių, 200 g liepų žievės (galima ir jaunų ąglių su pumpurais).

Visas vaistažoles užplikyti verdančiu vandeniu, palaikyti 30 min., nukošti, atšaldyti ir girdyti po 5–6 litrus 2–3 kartus per dieną.

Jeigu veršeliai viduriuoja

Juos patartina šiltai apkloti arba šildyti lempa. Viduriuojančiam veršeliui nustatomas toks girdymo režimas: 1–2 kartus vietoje pieno ar krekenų duodama gliukozės milteliais pasaldintos arbatos, gero šieno arba ramunėlių nuoviro.

Pastarasis gaminamas taip: džiovintos ramunėlės užpilamos kambario temperatūros vandeniu (10 g ramunėlių – pusė stiklinės vandens) ir indas įstatomas į verdančio vandens vonelę 30 minučių. Vėliau indas su vaistažolėmis išimamas iš vonelės ir leidžiama atvėsti. Šio nuoviro veršeliams duodama po 200–300 ml likus pusei valandos iki girdymo pienu arba krekenomis. Taip pat ruošiamas ir vartojamas paprastųjų kraujažolių, pelynų, jonažolių nuoviras (pastarųjų dozė kiek mažesnė 100–200 ml 3–4 kartus per dieną).

Gydant paprastą dispepsiją pakanka veršelius tinkamai girdyti. Kad jie neprarastų skysčių, taip pat duoti vaistažolių nuovirų ar užpilų. Tinka juozažolių, paprastųjų jonažolių, pa-

prastųjų kraujažolių, tankiažiedžių rūgštynių nuovirai.

Vaistažolių nuovirai ar užpilai duodami 2–4 dienas. Juozažolių antpilo duodama po 100 ml 2–3 kartus per dieną, paprastųjų jonažolių ir paprastųjų kraujažolių po 150–200 ml 3–4 kartus per dieną tankiažiedžių rūgštynių nuoviro po 40–50 ml per dieną.

Gerai padeda 2 proc. ąžuolo žievės vandeninis užpilas – po 200–300 ml. Užpilai ir nuovirai veršeliams duodami 30 min. prieš girdymą krekenomis ar pienu.

Straipsnio pabaigoje pateiksiu sąrašą augalų, kurių turėtų turėti kiekvienas gyvulių augintojas, ypač ūkininkaujantis ekologiškai. Turėdami vaistinių augalų užtikrinsite ne tik savo galvijų bandos, bet ir savo šeimos narių sveikatą.

Visiems galvijų augintojams rekomenduojau prisirinkti javuose žydinčios rugiagėlės žiedų. Žiedų arbata gydo inkstų, šlapimo kanalų, šlapimo pūslės, širdies ir kraujagyslių sistemos susirgimus, sutrikusį virškinimą, gastritą, tai pat gerina kepenų veiklą.

Vienapiestės gudobelės žiedai, vaisiai, prinokę rugsėjo – spalio mėnesį ir lapai mažina centrinės nervų sistemos jautrumą, reguliuoja širdies sistemą, tonizuoja širdies raumenį, plečia kraujagysles.

Siūlau receptą nuo įvairių apsinuodijimų:

Laukinių žemuogių lapai (ren-

kami bet kokių metų laikų), gudobelės pumpurai, gudobelės lapai, žiedai, vaisiai. Pavasarį tinka žievė. (Galima žievę užpilti 38 laipsnių alkoholiu arba padaryti vandeninę ištrauką). Juodųjų serbentų lapai, galima dėti ir erškėtuogių žiedų ar vaisių. Paruošti arbatą (užplikyti 20 min.) nukošti ir sugirdyti.

Bruknių lapų galima rasti miške visus metus. Tai šlapimą varanti, dezinfekuojanti priemonė, tinka nuo visų kepenų, inkstų ligų ar pažeidimų, dirginimo.

Taip pat tinka ir mėlynių lapai. Per 35 praktikos metus nebuvo nei vieno neigiamo atvejo gyvuliams apsinuodijus ir t.t.

Juodųjų serbentų lapai ypatingai sumažina puvimo procesus žarnyne, normalizuoja žarnyno mikroflorą.

Taigi, ilgametis mano darbas su gyvuliais privertė atsisukti į motulę gamtą, nes mes visi esame jos globoje. Kaip mes besielgtume, ji lyg mylinti, viską atleidžianti motina ir toliau mums dovanoja savo gyvybės syvus.

Taikant medikamentinį gydymą, esant kai kuriems susirgimams pradėjau naudoti ir žolinius augalus. Darbo vaisių ilgai laukti nereikėjo. Funkciniai sutrikimai stublinamai greitai atsistatydavo be žymesnių pakitimų.

Susidėliojo tokie dėsningumai apie augalų vaistines savybes:

1. Augalai, turintys alkaloidų, atropino turi įtakos parasimpatinei nervų sistemai.

2. Augalai, turintys glikozidų veikia širdies ir kraujotakos sistemą.

3. Augalai, turintys rauginių medžiagų veikia priešuždegimiškai, turi mikrobų naikinančių, vidurius kietinančių, kraują stabdančių, žaizdas gydančių savybių.

4. Kartieji augalai stipriai aktyvina skrandžio sulčių sekreciją, gerina virškinimą.

Juk vaistiniai augalai gydo beveik visas ligas. Taigi, gamtoje galima rasti daugybę naudingų vaistų nuo įvairių ligų, tik reikia gebėti jais pasinaudoti, nepatingėti pasirinkti vaistažolių, pasiruošti įvairių užpilų ir antpilų

Penėti galvijų prieauglį kukurūzų silosu ištikus metus – apsimoka

Vet. gyd. Elmaras Kulpys,
Biomed. dr. Jurgis Kulpys

Galvijų ir penimo mėšai prieauglio šėrimas per pastaruosius 50 metų iš esmės pasikeitė. Mitybos mokslo pažanga pateikė naujų žinių apie optimalų galvijų šėrimą. Nustatyta, kad silosuoti žoliniai pašarai jų organizmą itin efektyviai aprūpina energija ir maisto medžiagomis. Be to, šiuose pašaruose yra struktūrinės ląstelienos, kuri yra labai svarbi virškinimo procesams, vykstantiems didžiajame prieskrandyje. Šiame „biologiniame rektoriuje“ gyvuoja daug mikroorganizmų, kurie suskaido augalinio pašaro maisto medžiagas taip, kad gyvulio organizmas gali jas suvirškinti ir įsisavinti. Todėl galvijų šėrime svarbiausia užtikrinti tolygią prieskrandžių mikroorganizmų mitybą. Tam tikslinga juos ištikus metus šerti galimai vienodais raciono komponentais. Ši esminė galvijų šėrimo taisyklė yra labai svarbi, nes keičiantis pašarams ar įtraukiant į racioną naują komponentą, didžiojo prieskrandžio bakterijos turi prisitaikyti prie pakitusios pašarų sudėties. Tai užtrunka nuo 30 iki 60 d. Šiuo laikotarpiu pašaras nėra optimaliai įsisavinamas, dėl to sumažėja produktyvumas ir pablogėja sveikata.

Šėrimo pastovumą geriausiai galima užtikrinti tik nuolat naudojant konservuotus žolinius pašarus, t. y. kukurūzų silosą.

Vokietijos bei Prancūzijos specialistai nurodo, kad šeriant geros kokybės silosu, mėšinių veislių (Limuzinų, Šarolė, Aubrakų) prieauglio paros priesvoriai pasiekiami nuo 1400 g iki 1600 g. Šėrimui tinkamiausias geros kokybės vaškinės brandos kukurūzų silosas. Jis yra didelės energinės vertės, o krakmolai efektyviai naudojami kūno audiniams sudaryti. Penėjimas silosu ištikus metus yra vienas svarbiausių šiuolaikinio intensyvaus šėrimo metodų. Kartu su kukurūzų silosu penimiems 300–600 kg svorio galvijams dar papildomai sušeriama po 2,0–3,2 kg baltymingo (26 proc. ŽB) koncentratų mišinio, po nedidelį kiekį šiaudų, kasdien į racioną pridedant po 100–150 g specialių priedų: vitaminų ir veikliųjų medžiagų komplekso.

Svarbu, kad priedų sudėtyje būtų 18 proc. kalcio, 2,0 proc. fosforo, 8,0 % natrio, 7,5 proc. magnio, be to, priede būtų cinko, sieros, seleno, jodo, man-

Lentelė. Racionų pavyzdžiai penint 300–600 kg svorio mėšinių veislių galvijų prieauglį (vidutinis. paros priesvoris – 1400 g)

LIMUZINAI ir ŠAROLĖ				
Rodikliai	Kūno masė, kg			
	300	400	500	600
Kukurūzų silosas (30 proc. SM)	3,5 kg SM	4,5 kg SM	5,0 kg SM	6,0 kg SM
Šiaudai	0,35 kg SM	0,35 kg SM	0,6 kg SM	0,7 kg SM
Koncentratai (26 proc. ŽB)	2,1 kg	2,5 kg	3,0 kg	3,2 kg
Priedai	100 g	100 g	150 g	150 g
AUBRAKAI				
Rodikliai	Kūno masė, kg			
	300	400	500	600
Kukurūzų silosas (30S proc. SM)	34,3 kg SM	6,0 kg SM	7,5 kg SM	9,0 kg SM
Šiaudai	0,4 kg SM	0,4 kg SM	0,6 kg SM	0,7 kg SM
Koncentratai (26 proc. ŽB)	2,0 kg	2,2 kg	2,4 kg	2,6 kg
Priedai	100 g	100 g	150 g	150 g

Pastaba: SM=sausosios medžiagos; ŽB – žalieji baltymai.

gano, vit. A, E, ir B komplekso. Minėtos biologiskai aktyvios medžiagos gerai stimuliuoja prieskrandžių mikroor-

ganizmų veiklą. Prieduose paprastai esantys įvairios kilmės magnio šaltiniai, pvz., magnio oksidas ir sulfatas,

skatina fermentines reakcijas ir medžiagų apykaitą, sulaiko nervingumą ir raumenų mėšlungio pasireiškimus.

Gyvulus tampa ramesnis, daugiau ėda, turi mažesnius energijos nuostolius ir aukštesnius priesvorius.

Vitaminas E ir selenas (1 kg priedo/1500 mg ir 30 mg Se natrio selenito pavidale) skatina organizmo atsparumą ir optimizuoja raumenų formavimąsi. Cinkas (1 kg priedo/9000 mg cinko oksido pavidale) būtinas sveikų nagų ir odos būklei palaikyti. Siera (1 kg/1 proc.) skatina amino rūgščių: metionino ir cistino panaudojimą baltymų sintezei ir priesvoriui. Pūkiai įsisavinami mikroelementų komponentai (1 kg/4000 mg mangano, mangano-II-oksido pavidalu; 1000 mg natrio, vario-II-sulfato pentahidrato pavidalu; 100 mg jodo, bevandenio kalcio jodato pavidalu ir mg kobalto, bazinio kobalto-II-karbanoto monohidrato pavidalu) skatina tvirto skeleto bei nagų audinio išsivystymą. Be to, kg priedo turi būti TV vit A, 100000 TV vit. D3, 300 mg vit. B1, 20 mg vit. B2 gyvuojančiom bakterijom energija tuo atveju tampa tik sąlyginai prieinama.

Atsižvelgiant į tai, kukurūzai turi būti pjunami tik tada, kai pasiekia vėlyvąją vaškinę brandą ir geriausiai, kai SM kiekis būna 28–35. Optimalus ruošiamo siloso kapojų ilgis 4–5

cm. Geros kokybės silosas gaunamas tik gerai suslėgus kukurūzų masę. Užpildžius siloso talpą reikia nedelsiant sandariai uždengti. Jei tranšėja pildoma keletą dienų, kas vakarą sukrautą masę būtina kuo greičiau suslėgti, nepamirštant pakraščius, ir uždengti. Tam yra keletas priežasčių: jei talpa neuždengiama, tada išgaruoja susikaupęs CO₂, silosuojama masė kaista ir pašaro vertė menkėja. Be to, silosą reikia apsaugoti ir nuo nepalankių oro sąlygų, pvz., lietaus.

Į kukurūzų masę natūraliai iš aplinkos patenka gana gausus bakterijų, pelėsių bei mielių kiekis. Gramės susmulkintos masės gali būti iki 6 mln. bakterijų ir iki 80 tūkst. pelėsinų grybų. Šie mikroorganizmai suradę idealią maisto medžiagų terpę gana greitai dauginasi. Dėl to prastėja siloso vertė, atsiranda pelėsių, masė sušoka į gabalus, susidaro toksinų–alkaloidų junginiai ir labai būna dideli mitybinių medžiagų nuostoliai. Dėl to, laikant silosą ilgesnį laiką (ilgiau kaip 7 mėn.) energijos nuostoliai siekia iki 10 proc. per mėn., ypač atšilus orams. Pakilus aplinkos temperatūrai, bakterijos, mielių ir pelėsių grybai tampa itin aktyvūs. Dėl to prasideda didelis dalies maistinių medžiagų suskaidymas. Jei siloso spalva tampa tamsiai ruda, tai beveik 30 proc. jau yra suirę.

Būtina minimalizuoti maisto me-

džiagų nuostolius dėl perkaitimo ir galvijams ištikus metus tiekti tik geros kokybės silosą. Toks silosas turi būti malonaus kvapo, noriai ėdamas ir turėti aukštą maisto medžiagų bei energijos koncentraciją. Gerą siloso kokybę padeda užtikrinti specialūs konservantai.

Mėsiniams galvijams ruošiamam silosui itin tinka naujos kartos bakteriniai konservantai. Tai specifinių homofermentinių pieno rūgšties bakterijų mišinys su cheminių medžiagų bei specialių rūgščių priedu, slopinantis ir naikinantį kenksmingąsias bakterijas, Chlostridijas, pelėsinus grybus ir mieles. Šio konservanto sudėtyje esančios bakterijos yra itin aukšto produktyvumo. Jos buvo sukurtos JAV stambių kukurūzų perdirbimo įmonių laboratorijoje ir skirtos galvijų penėjimo fermoms. Šios bakterijos labai pagerina ryjimo procesus bei pieno rūgšties susidarymą, optimizuoja pH vertę silose. Konservantą geriausia įterpti masės smulkinimo metu per specialius dozatorius.

Konservanto efektyvumą gaminant silosą patvirtino geri ekonominiai rezultatai, gauti Vokietijoje, Lenkijoje ir kt. šalyse.

Kontaktai: elmarask@gmail.com,
tel. 8 686 57 566

NUO KOMBAINO IKI RULONŲ PRESO

AGRO KONCERNO TEHNIKA

Vandžiogalos g. 1, Babtai, LT-54328,
Kauno r., mob. tel. +370 686 39901 | www.atechnika.lt

VETERINARIJOS AKADEMIJA

LSMU VA VF STAMBIŲJŲ GYVŲNŲ KLINIKA

LSMU Veterinarijos akademijos Veterinarijos fakulteto Stambųjų gyvūnų klinikos teikia veterinarines paslaugas klinikoje ir ambulatorinių išvykų metu. Klinikoje dirba kvalifikuoti veterinarijos specialistai, kurie specializuojasi arklių, galvijų, avių, ožkų, alpakų, kiaulių bei kitų žemės ūkių gyvūnų gydyme ir ligų diagnostikos srityje. Kolektyvas nuolat auga, taip pat plečiasi ir siūlomų paslaugų pasiūla. Klinikoje naudojama šiuolaikinė diagnostinė įranga: rentgeno, ultragarso aparatai, endoskopas, atliekamos įvairios veterinarinės procedūros, darbuotojai naudojami modernia laboratorine įranga.

Atliekamos paslaugos

Visų rūšių gyvūnams teikiama skubi veterinarinė pagalba esant:

- diegliams

- traumoms (lūžiai, žaizdos, patempimai)
 - gimdymo komplikacijoms (Cezario pjūvis, gali būti atliekamas vietoje arba klinikoje)
 - šlapimo takų obstrukcijoms
 - ūmioms neurologinėms ligoms.
- Šliužo dislokacijos gydymas (atliekamas vietoje arba klinikoje)
- Konsultacijos šėrimo, laikymo, gydymo ir profilaktikos klausimais.
- Sudaromos sutartys veterinarinių paslaugų teikimui.
- Teikiamos gyvūnų pervežimo paslaugos.

ARKLIAI:

- Dantų apžiūra ir priežiūra
- Intensyvi priežiūra
- Sąnarių ligų gydymas
- Raiščių ir sausgyslių ligų gydymas
- Kastracija
- Kumelingumo diagnostika ultragarsu
- Rujos stebėjimas, ovuliacijos laiko nustatymas
- Reprodukcinės ligų diagnostika, gydymas ir profilaktika
- Šlubavimo diagnostika ir tolimiesni tyrimai
- Pirkimo-pardavimo tyrimas

- Sportinio žirgo būklės įvertinimas ir gerinimas
- Skausmo priežasties įvertinimas ir gydymas
- Reabilitacijos skyrimas
- Vaizdinė diagnostika
- Operacijos
- Lazerio ir magnetų terapija
- Osteopatijos procedūros

GALVIJAI IR KITI GYVŲNAI

- Konsultavimas atrajotojų šėrimo, priežiūros ir laikymo klausimais
- Tyrimai ultragarsu (ankstyva nėštumo diagnostika)
- Nevaisingumo priežasčių, medžiagų apykaitos ligų diagnostika, gydymas ir profilaktikos planų sudarymas
- Dantų apžiūra ir priežiūra
- Intensyvi priežiūra
- Sąnarių ligų gydymas
- Raiščių ir sausgyslių ligų gydymas
- Kastracija
- Operacijos
- Gyvūnų bandos sveikatingumo priežiūra
- Privačių veterinarijos gydytojų konsultacijos
- Jauniklių ligų diagnostika, gydymo ir profilaktikos planų sudarymas

KONTAKTAI:

Stambųjų gyvūnų klinika
Tilžės g. 18/7, 47181 Kaunas
Tel.: (8 37) 36 34 04 (registratūra)

8 605 29 217 (arklių ligos)
8 673 49 064 (galvijų ligos)
8 678 02 711 (smulkūs atrajotojai, lamos, alpakos)

Ar reikia papildomai šerti veršelius?

Dr. Jörg Martin iš Dummerstorfo gyvulių auginimo instituto prie Vokietijos Meklenburgo- Pomeranijos žemės ūkio ir žuvininkystės tyrimų centro atliko tyrimą „Veršelių papildomo šėrimo efektas žindymo periodu jų vystymuisi veislinių bulių augintojų požiūriu“.

Karvių žindenių laikymas, kaip ekstensyvus žemės ūkio naudmenų plotų išnaudojimas, pasitarnauja tam, kad be didelio darbo jėgos įdėjimo būtų galima efektyviai išnaudoti turimas žalias. Nepaisant to, karvių žindenių laikytojui uždirbti padoriais pajamas daug sunkiau nei pieninių karvių savininkui, nes pirmojo uždarbis per vienerius metus iš karvės yra „tik“ jos atvestas sveikas ir gyvybingas veršelis, kuris bus panaudotas arba bandos atnaujinimui, arba parduotas. Kaip papildomas produktas kartais gali atsirasti išbrokuota ir skerdimui parduota karvė. Todėl karvių žindenių laikytojas privalo orientuotis mėsinių galvijų skerdenų rinkoje ir nuo jos yra labai priklausomas.

Tikslas: sveiki, gerai augantys nujunkyti veršeliai

Kad šis tikslas būtų pasiektas, svarbu, kad karvės žindinės ir jų veršeliai su aplinka sudarytų bendrą visumą (laikymas, šėrimas). Labiausiai ligų pažeidžiama ir silpniausia vieta šioje grandinėje yra veršeliai. Todėl užtikrinti veršelių sveikatą yra svarbiausia, kad karvių žindenių laikymas būtų ekonomiškai rentabilus.

Pagrindai sėkmingam veršelių auginimui paklojami jau per karvių žindenių laikymą ir šėrimą paskutiniaisiais veršingumo mėnesiais, vadinamąjį sausąjį užtrūkinimo periodą. Tuo metu karvės turi būti šeriamos taip, kad be problemų apsiveršiuotų ir atsivestų gyvybingus ir sveikus veršelius, kurie ypač pirmosiomis gyvenimo dienomis, imlūs visokioms ligoms. Už

trūkusių karvių šėrimas turi būti labai saikingas, kad būtų išvengta sunkaus veršiavimosi dėl per didelio veršelio, bet jos visavertis racionas turi būti papildytas mineralinėmis medžiagomis ir vitaminais. Dėl anatominių ir fiziologinių priežasčių veršelis pirmosiomis gyvenimo savaitėmis energijos ir vertingų maistingųjų medžiagų gali gauti vien tik iš motinos pieno. Palengva jo prieškrandyje pradeda keistis bakterijų sudėtis, kurios leidžia jam pradėti virškinti augalinį pašarą. Veršelio virškinimo sistemos pertvarka vyksta labai palaipsniui, todėl ją reikia tiksliai lavinti ir skatinti. Lemiamą vaidmenį čia vaidina cheminių dirgiklių (dėl iš mišraus pašare esančio krakmolo ir cukraus skaidymosi prieškrandyje į lakias riebalų rūgštis) ir mechaninių dirgiklių (gero šieno arba ganyklų žolės) kombinuotas poveikis, kaip susidaro ir atitinkamai išsivysto priešskrandžio gleivinė ir knygenų lapeliai bei skrandžio raumenų audiniai ir skrandžio bendra motorika.

Šis atrajojančio gyvulio skrandžio sistemos vystymasis, kol visos funkcijos priešskrandyje ir tikrajame skrandyje atsiranda, užtrunka iki še-

šių mėnesių. Tuo metu įvyksta milžiniški virškinimo organų pasikeitimai ir atskirų skrandžio dalių atsiskyrimo ir diferencijavimo procesai. 1 pav.

Didysis prieškrandis→tinklainis→knygenos ir→tikrasis skrandis arba šliužas.

Papildomas šėrimas: bereikalingas pašarų eikvojimas ar kokybės garantavimas?

Karvės žindinės yra „mobilūs veršelių šėrimo automatai“. Bet veršeliai gali optimaliai vystytis (geri nujunkintų veršelių svoriai ir kasdien dideli priesvoriai), jei karvės turi pakankamai pieno. Tam reikia labai geros kokybės pašarų. Praktikoje ne visada ūkiai pasirošia pakankamai gero pašaro, kadangi dažnai pritrūkstama bazinio pašaro arba jo kokybė netenkinama. Dėl šių priežasčių rekomenduojama žindomiems veršeliams papildomai duoti mišraus pašaro. Kartais tokia praktika maistingųjų medžiagų ekonomikos požiūriu net labiau apsimoka: veršeliams maistingąsias medžiagas pateikti tiesiogiai, nedidinant karvių žindenių pieningumo jų racioną papildant mišriais pašarais.

Nors žindomų veršelių pripenėjimas mišriais pašarais yra ginčytinas

Atrajotojo skrandžių formavimasis

	Gimimas	6 savaičių	Pilnai išvystytas
Tinklainis, %	5	5	5
Prieskrandis, %	25	60	80
Knygenos, %	10	10	8
Šliužas, %	60	25	7
Viso	100	100	100

dalykas. Viena vertus, kritikai baiminasi, kad taip veršeliai pilnai neišnaudoja karvių žindinių pieno resursų. O antra vertus, veršelių laisvas priėjimas prie motinos pašaro (ganyklų žolės, sילוso, šieno, šiaudų), ypatingai dėl ekonominių priežasčių, traktuojamas kaip skrandžio vystymo faktorius.

Todėl priimant sprendimą, duoti ar neduoti veršeliams papildomai mišraus pašaro, reikia apsvarstyti savo ūkio gamybinius tikslus ir konkrečią ūkio situaciją bei tikslinio mišraus šėrimo privalumus:

- geriau vystosi skrandis ir tokiu būdu veršeliai optimaliai parengiami ekstremaliam pašarų pakeitimui po nujunkymo;
- karvės žindinė apsaugoma nuo pernelyg didelio išžindymo;
- sumažinama konkurencija dėl pašarų tarp karvės žindinės ir veršelio, ypač kaip ima mažėti ganyklos resursai.

Ką duoda papildomas šėrimas tolimesniam nujunkyto veršelio vystymuisi?

Kad papildomas šėrimas mišriais pašarais daro teigiamą įtaką vėlesniam gyvulių vystymuisi jau tikrojo penėjimo periodu, parodė viename Simentalų veislyne atliktas tyrimas. Veisliniam auginimui (gimę pavasarį, kontroliniai svėrimai laikant grupėje ant gilaus kraiko, ūkis pats pasigamina pašarus) nujunkant nuo motinų buvo atrinkti buliukai, atsižvelgiant į šiuos kriterijus:

- kilmė ir motinos resursai;
- svorio vystymasis: nujunkymo svoris ir dienos priesvoriai atsižvelgiant į nujunkymo amžių ir motinos pagimdyto veršelio numerį (ar pirmas, ar antras, ar paskesnis) >240 kg prie min. 1200 g dienos priesvorio;
- išvaizda: tipas, raumenynas ir skeletas min. 6 balai ir geros kojos.

Gyvuliai, kurie neatitiko šių mini-

malių reikalavimų, buvo parduoti tolimesniam penėjimui į kitą ūkį.

Jaunų buliukų vystymosi rezultatai po nujunkymo iki jų vertinimo pateikti 1 ir 2 lentelėse ir 3 grafike, kur iš dalies tarp atskirų grupių buvo nustatyti žymūs skirtumai:

- augimo intensyvumas atskirais vystymosi periodais;
- eksterjero skirtumai;
- kūno dalių skirtingas vystymasis.

Ypatingai aiškiai ši įtaka pasireiškia per pirmąsias tris savaites po nujunkymo. Papildomu mišriu pašaru žindymo periodu šerti veršeliai maždaug 10 dienų anksčiau nei nešerti atgavo dėl nujunkymo streso prarastą svorį. Nors papildomai nešertų veršelių grupėje tolimesnėje augimo eigoje buvo galima stebėti ryškų kompensacinį augimą, vistiek per visą auginimo periodą iki vertinimo jie nepavijo papildomai šertų veršelių grupės dienos priesvorio.

1 lentelė. Veislinių buliukų svorio vystymasis iki vertinimo priklausomai nuo papildomo šėrimo mišriu pašaru žindymo periodu.

Motinos veršelio Nr. Papildomas šėrimas žindymo periodu			1 su	2 su	≥ 3 su	≥ 3 be
n	15	16	27	17		
Amžius	Nujunkymas	Dienos	190,2	189,8	185,0	187,5
	Vertinimas	Dienos	382,9	385,8	387,0	389,0
Tipo ir kūno formų vertinimas						
Svoris	Gimimo	kg	41,1*	42,4*	43,4	43,8
	Nujunkant	kg	282,8	287,4	293,6	289,2
	7 mėn.	kg	286,1	291,6	299,9	290,4
	8 mėn.	kg	313,9	322,4	333,9*	311,1
	Vertinimas	kg	524,7	534,6	560,4*	532,0
Priesvoriai	Gimimo-nujunkant	g/d	1.279	1.303	1.356	1.319
	Nujunkymo					
7 mėn.	g/d	157*	184*	233*	44	
	7–8 mėn.	g/d	992*	1.036*	1.173*	728
	8 mėn. vertinimas	g/d	1.466	1.474	1.552	1.516
	Nujunkymas-vertinimas	g/d	1.255	1.266	1.322*	1.205
	7 mėn. vertinimas	g/d	1.388	1.403	1.489*	1.387
	Gimimas-vertinimas	g/d	1.263	1.274	1.335*	1.255

*Ryškūs vidutinių verčių skirtumai palyginus su jaunų buliukų grupe, kuri nebuvo papildomai šeriama.

2 lentelė. Veislinių buliukų išorės vertinimas priklausomai nuo papildomo šėrimo mišriu pašaru žindymo periodu.

Motinos veršelio Nr. Papildomas šėrimas žindymo periodu			1 su	2 su	≥ 3 su	≥ 3 be
n	15	16	27	17		
Amžius	Nujunkymas	Dienos	190,2	189,8	185,0	187,5
	Vertinimas	Dienos	382,9	385,8	387,0	389,0
Svorio vystymasis						
Nujunkymas	Tipas	Balai	6,9	7,0	7,2	7,1
Vertinimas	Raumenynas	Balai	6,9	6,9	7,1	7,0
	Skeletas	Balai	6,9	7,0	7,0	6,9
	Tipas	Balai	6,8	7,0*	7,1*	6,5
	Raumenynas	Balai	6,8	6,9*	7,1*	6,4
	Skeletas	Balai	6,8	6,8*	6,9*	6,2

*Ryškus vidutinių verčių skirtumai palyginus su jaunų buliukų grupe, kuri nebuvo papildomai šeriama.

3 lentelė. Bazinio pašaro maistinės vertės minimalūs reikalavimai

Parametrai		Žaliasis pašaras	Žolės silosas	Šienas	Šiaudai
Sausoji masė	g/kg PM	<220	350 ... 400	860	860
Žalieji baltymai	g/kg	>160	>140	>120	>35
Ląsteliena	g/kg	<210	<250	<300	<450
Energija	MU ME/kg T	>10,7	>10,5	>9,0	>6,0
Pieno rūgštis	g/kg T	-	>30	-	-
Acto rūgštis	g/kg T	-	15 ... 30	-	-
Sviesto rūgštis	g/kg T	-	0	-	-

Be to, papildomai nešertų gyvulių tipas ir kūno formos buvo įvertintos prasčiau. Tokiu būdu, šėrimas papildomu mišriu pašaru žindymo periodu dėl paprastesnio perėjimo prie šėrimo vien tik augaliniu pašaru po nujunkymo, akivaizdžiai teigiamai paveikė ne vien tik priesvorius, bet ir gyvulių eksterjero, (tipo, raumeningumo ir skeleto) įvertinimą.

Papildomas šėrimas turi įtakos ne tik gyvulių priesvoriui, bet ir jaunų buliukų kūno dalių vystymuisi (3 grafikas).

Galima teigti, kad nujunkymo stresas papildomai nešertų gyvulių kūno dalių vystymąsi stipriau paveikia nei papildomai šertų. Be to, šių papildomai nešertų gyvulių tolimesnis kūno dalių vystymasis aiškiai parodė, kad augimo periodu kompensacinis auginimas tiesiogiai susijęs su

ankstyvesniu ir intensyvesniu suriebimu.

Labai svarbu prižiūrėti pašaro higieną, kuri dažnai užmirštama:

- šieną ar šiaudus naudoti tik sausius ir be pelėsio!

- silosą naudoti tik jei kvapas, konsistencija ir spalva yra tinkami!

2. Papildomas veršelių šėrimas žindymo periodu yra vis dar ginčytinas. Manoma, kad veršelis ir taip visada gali prieiti prie motinos pašaro: ganyklose žolė, silosas, šienas ar šiaudai tvarte – ir to užtenka jo skrandžio išvystymui. Bet čia pamirštama, kad skirtingos pašarų rūšys labai skirtingai veikia skrandžio vystymąsi:

- bazinis pašaras → plečia skrandžio apimtį ir vysto raumenis, motoriką,

- mišrus pašaras → padeda susidaryti prieskrandžio raumeniniam dangalui, padidėja paviršiaus plotas.

Ruošiant veršelį paruošimo pereiti prie kitokio pašaro po nujunkymo, priklausomai nuo ūkio galimybių, reiktų likus 6–8 savaitėms iki planinio nujunkymo pradėti tikslingai papildomai veršelius šerti mišriu pašaru. Tuo pačiu metu bus išvengta ir pernelyg didelio motinos išžindymo, (kartais viena karvė žindo kelis), bet bus sumažinta ir konkurencija dėl pašarų tarp motinos ir veršelio, ypatingai ganiavai besibai-giant ir kai ganyklų resursai smarkiai sumažėja.

3. Papildomai veršelius šeriant mišriu pašaru žindymo periodu teigiamai veikiamas vėlesnis gyvulių vystymasis po nujunkymo:

- sumažėja sergamumas,

- anksčiau išsilygina prarastas svoris dėl patirto nujunkymo streso.

Be to, buvo pastebėta, kad papild-

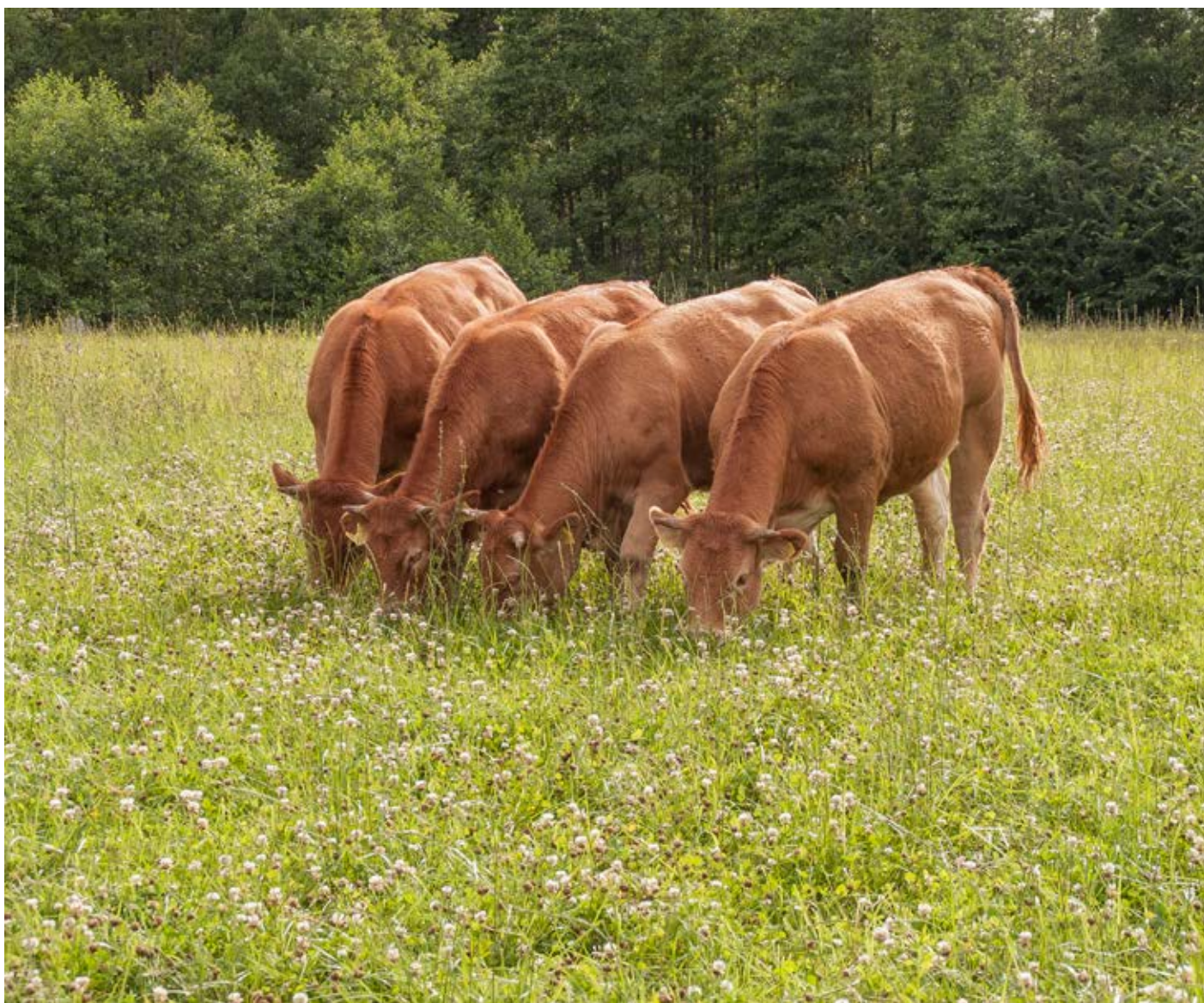
domai nešertų veršelių kompensacinis svorio atgavimo procesas tiesiogiai susijęs su intensyviu ankstyvu nereikalingų riebalų kaupimu.

Šie faktoriai svarbūs laikant ir veislinius gyvulius, ir penimus. Todėl

reiktų žindymo periodu papildomai šertus gyvulius po nujunkymo laikyti atskirai nuo nešertų, kad būtų galima tikslingai išvystyti jų prieskrandį naudojant tinkamą pašarą.

Iš Vokietijoje leidžiamo specialaus žurnalo apie mėsinę galvijininkystę „Fleischrinder“ (Mėsiniai galvijai).

Iš vokiečių kalbos vertė Rasa Čirienė.

LIETUVOS
GAMTOS
FONDAS
www.glis.lt

MOBILI GYVULININKYSTĖS LABORATORIJA

REPRODUKCIJA

Kiekviena papildoma neveršingumo diena kainuoja nuo 0,87 iki 2,53 Eur! Veršingumo nustatymas praėjus 28 d. po apseklinimo, sumažins nuostolingų dienų skaičių.

Kreipkitės, taupykite laiką ir pinigus!

GYVULIŲ SVEIKATINGUMAS

Karvei susirgus medžiagų apykaitos ligomis, patiriame mažiausiai 150 Eur nuostolį. Laboratoriniai tyrimai užkerta kelią neplanuotoms išlaidoms.

Mums rūpi Jūsų gyvulių sveikatingumas!

GYVULIŲ ŠĖRIMAS

Ištyrus pašarus ir sudarius subalansuotą gyvulių racioną, išlaidos pašarams **sumažės iki 15 %**.

Norite sumažinti išlaidas pašarams – kreipkitės!

PRODUKCIJOS KOKYBĖ

Padidėjus somatinių ląstelių kiekiui piene, vidutiniškai prarandama apie 565 kg pieno, t. y. 169 Eur. Ištirsime Jūsų karvių pieną, padėsime užtikrinti jo kokybę ir išvengti nuostolių.

MOBILI GYVULININKYSTĖS LABORATORIJA JŪSŲ ŪKYJE!
Daugiau informacijos tel. 8 666 00 505
www.mobililaboratorija.lt

Svarbiausi mėsinių galvijų šėrimo aspektai

Nors mėsiniai galvijai nėra reiklūs pašarams ir juos galima šerti įvairia žalia augmenija bei augalininkystės atliekomis, vis tik reikėtų nepamiršti, kad racionas turi būti subalansuotas ir jame netrūktų mineralinių medžiagų bei vitaminų. Energijos ir maisto medžiagų kiekiai bei reikmės priklauso nuo gyvūno produktyvumo, amžiaus ir fiziologinės būklės, todėl sudarant racioną mėsiniams galvijams, reikia atsižvelgti ne tik į jų fiziologiją, bet ir į tai, kokią produkciją tikimasi gauti.

Karvės veršingumo laikotarpiu turi būti šeriamos kokybiškais mažesnės energinės vertės pašarais. Šeriant didelės energinės vertės pašarais, gali išsivystyti stambūs veršeliai ir karvės sunkiau veršiuosis. Todėl tvartiniu laikotarpiu, jei žoliniai pašarai prastos kokybės, veršingas karves vertėtų šerti šienų, vasariniais šiaudais, šieniniu ir kombinuotaisiais pašarais.

Ganykliniu laikotarpiu veršingos karvės be žolės dar papildomai turi gauti kombinuotųjų pašarų ir mineralų. Taip pat labai svarbus subalansuotas baltymų kiekis racione, kuris turi įtakos karvės vaisingumui ir veršingumui. Jei baltymų per daug, dažnai pasitaiko viduriavimo atvejų ir maisto medžiagų apykaitos sutrikimų. Baltymų trūkumas mėsinėms karvėms pasitaiko retai, tačiau jei tvartiniu laikotarpiu jos buvo šeriamos prastais pašarais, tai turės įtakos jų vaisingumui. Reikėtų vengti karvės nutukimo veršingumo pabaigoje ir karvei apsiveršėjavus pirmąsias 2–4 savaites, todėl tuo laikotarpiu rekomenduojama jas šerti saikingiau. Vėliau, t. y. praėjus 4 savaitėms po apsiveršėjavimo, karves reikėtų šerti aukštą energinę vertę turinčiais pašarais, kad būtų užtikrintas pakankamas pieno kiekis veršeliams.

Pirmus 3–4 mėnesius po veršėjavimosi pagrindinis veršelių maistas – karvės pienas, todėl kuo pieningesnė karvė, tuo veršelių priešvoriai didesni. Žindinės turėtų būti šeriamos geros kokybės šieniniu arba javiniu, šienų, šiaudais. Raciono struktūroje pagal maistingumą stambieji pašarai turi sudaryti 40–45 proc., iš kurių šienas sudaro 25–30 proc., sultingieji pašarai – 33–38 proc., o koncentruotieji pašarai 17–22 proc.

1 lentelė. Karvių žindinių raciono struktūra

Pašarai	Šienainis-silosinis šėrimo tipas	
	karvės masė, kg	
	500	600
Ankštinių šienas, kg	2,8	3
Vasarinių javų šiaudai, kg	3,5	3,5
Šienainis, kg	10	11
Kukurūzų silosas, kg	9	10
Koncentratai, kg	1,5	1,5
Melasa, g	300	300
Siera, g	5	5
Vitaminas D, tūkst.TV	3,5	3,6
Cinko sulfatas, mg	161	173
Kobalto sulfatas, mg	6,2	6,2
Kalio jodidas, mg	4,1	4,3
Racione yra:		
Sausųjų medžiagų, kg	12,1	14
Apykaitos energijos, MJ	106	115
Žalių baltymų, g	1431	1532
Virškinamųjų baltymų, g	849	907
Krakmolo, g	809	866
Cukrų, g	687	724
Riebalų, g	284	305
Kalcio, g	72	79
Fosforo, g	41	44
Sieros, g	25	27
Karotino, mg	380	418
Vitamino D, tūkst.TV	8,2	8,6
Vitamino E, mg	415	450

Šaltinis: Č. Jukna, V. Jukna „Mėsinių galvijų auginimas“

rai turi sudaryti 40–45 proc., iš kurių šienas sudaro 25–30 proc., sultingieji pašarai – 33–38 proc., o koncentruotieji pašarai 17–22 proc.

Su motinos pienu veršeliai turėtų gauti ne tik pakankamą baltymų kiekį, bet ir mineralinių medžiagų, vi-

taminų. Nuo dviejų savaičių amžiaus veršelius galima pratinti ėsti šieną, koncentratą. Vėliau, priklausomai nuo veršelių svorio, koncentratą galima per parą duoti 0,3–1 kg. Ganant veršelius geroje ganykloje, papildomai juos galima šerti koncentratais, o

jei ganykloje žolė jauna, – papildomai duoti šieno.

Dėl patiriamo streso atjungiant, svarbu užtikrinti, kad veršeliai nuolat galėtų prieiti prie vandens, gauti iki soties šieno, šienainio ir po 2–3 kg koncentruotųjų pašarų bei mineralų.

Mėsinių galvijų skerdenos kokybė, augimo tempai bei kiti rodikliai labai priklauso (50–57 proc.) nuo galvijų mitybos, o visa kita – nuo gyvulių genetikos, laikymo sąlygų ir galvijų veislės. Po nujunkymo mėsinių veislių galvijai toliau auginami pagal priklausančiai nuo ūkinių ir ekonominių sąlygų pasirinktą sistemą.

Auginant prieauglį intensyviai, galvijai realizavimo svorį (550–650 kg) pasiekia per 15 mėnesių. Tačiau vienas pagrindinių dalykų tuomet turėtų būti didesnis koncentratų kiekis ir pašarų priedai galvijams. Pigiausi koncentratai yra ūkyje išauginti pupinių bei miglinių kultūrų grūdai, kuriuos reikia papildyti baltymais ir mineralais. Galvijus šeriant pirktais visaverčiais kombinuotaisiais pašarais, nereikia baltymų papildų bei premiksų, tačiau visaverčiai kombinuotieji pašarai yra brangūs ir mažina galvijenos pelningumą. Gyvuliams penėti tinka ir maisto pramonės atliekos.

Kiek mėsinis prieauglis turėtų gauti energijos, baltymų ir kitų medžiagų, nurodyta 2 lentelėje.

Racionas intensyviai penimam prieaugliui gali būti toks:

- Traiškyti miežiai – 40 proc.;
- Malti kukurūzai – 5 proc.;
- Kviečių sėlenos – 16 proc.;
- Granuliuotos saulėgrąžų išspaudos – 30 proc.;
- Ekstruduoti kukurūzai – 7 proc.;
- Natrio chloridas – 1 proc.;
- Mineralų ir vitaminų premiksas – 1 proc.

Svarbios mineralinės medžiagos

Tinkamas mineralinių medžiagų kiekis mėsinių galvijų pašaruose padeda stiprinti gyvulio imuninę sistemą, užtikrina reprodukcijos, veršiamosios sėkmę ir prieauglio auginimą. Svarbiausias mineralų šaltinis gaunamas iš ganyklų ir pagamintų pašarų.

2 lentelė. Įvairaus svorio mėsinių galvijų šėrimo normos

Svoris, kg	Apykaitos energija, MJ	Baltymai, g	Druska, g	Kalcis, g	Fosforas, g	Vitaminas A, mg
350	80	780	40	65	35	325
400	85	840	45	70	40	350
450	91	900	50	80	45	370
500	96	960	55	90	55	420
550	100	1010	60	95	55	420
600	104	1050	65	100	60	440
650	108	1080	70	110	65	450

Šaltinis: <https://vetugolok.ru/skot/korovy/kormlenie.html>

3 lentelė. Mineralų kiekis mėsinėms karvėms ir prieaugliui

Mineralai	Karvės žindinės	Užtrūkusios karvės	Prieauglis
Kalcis (%)	0,45	0,30	0,45
Fosforas (%)	0,20	0,20	0,30
Kalis (%)	0,70	0,60	0,60
Magnis (%)	0,20	0,12	0,10
Natris (%)	0,10	0,08	0,08
Varis (ppm)	10	10	10
Selenas (ppm)	0,20	0,20	0,20

Druska yra vienintelis pašarų komponentas, kuriam gyvulys jaučia specialų poreikį. Jei pašaruose nepakanka druskos, galvijai gali pradėti laizyti tvoros kuolus ar ėsti žemę, taip bandydamas rasti druskos. Druskos trūkumas gali sulėtinti jaunų gyvulių augimą, o karvėms sumažinti pieno gamybą. Gyvuliui visada turi būti padėta laizomosios druskos – ir ganyklose, ir tvartuose. Gyvuliams druskos skonis patinka, ji maišoma į mineralinius pašarus ir į laizomus mineralinius papildus, nes taip privilioja gyvulius ėsti mineralus.

Mineralai, makroelementai (kalcis, fosforas, magnis, kalis) ir mikroelementai (geležis, varis, selenas, jodas ir kiti) yra labai svarbūs visiems gyviesiems padarams. Mineralų poreikis didėja augant kūno svoriui, spartėjant augimo tempui, prasidėjus žindymo periodui. Karvių vaisingumui mineralų trūkumas gali turėti labai didelį poveikį ir sukelti reprodukcijos problemų. Sparčiai augantiems jauniems gyvuliams dėl mineralų stokos gali prastai vystytis skeletas, sutrikti raumenų vystymasis. Galvijų mitybos

racione svarbu numatyti pakankamai mineralų, tačiau ne mažiau svarbu yra apskaičiuoti tinkamą jų santykį. Per didelis vieno mineralo kiekis gali slopinti kitų mineralų įsisavinimą.

Mineralai svarbūs mėsinių galvijų mityboje:

Kalcis. Šio mineralo organizme randama daugiausiai. Jis įeina į kaulinio ir nervinio audinių dalis, yra labai svarbus ir pieno produkcijai. Gerai prižiūrimos ir tvarkomos ganyklos, o ypač pupinių žolių, turės gyvuliui reikiamą kalcio kiekį (liucernose gali būti 1 proc. ar daugiau kalcio). Kalcio įsisavinimui labai svarbus jo santykis su fosforu. Šių mineralų racione turėtų būti santykiu 1,5–2:1. Jeigu racione fosforo kiekis didesnis nei kalcio, tai kalcio pasisavinimas virškinamajame trakte sumažėja. Dėl to gyvulio organizmas kalcį ir fosforą pradeda savintis iš kaulų, o tai lemia lėtesnį kaulų augimą bei kaulų trapumą. Senesnėse ir prastiau prižiūrimose ganyklose kalcio bus mažai, todėl gyvuliams jo vertėtų duoti papildomai. Geras kalcio šaltinis yra kalkakmenis.

Fosforas. Randamas daugelyje

gyvūno organizmo vietų. Jis, kaip kalcis, yra svarbus kaulų augimui, pieno produkcijai ir reprodukcijai. Trūkstant šio elemento, gali prasidėti reprodukciniai sutrikimai (jeigu fosforo kiekis racione bus tinkamas, jų nebus). Mėsiniams galvijams fosforo reikia nedaug – jo pakankamai yra gerai prižiūrimose ganyklose. Fosforo pašaruose bus mažiau, jeigu yra sausra ar šeriami augalai yra peraugę.

Kalis. Daugelyje pašarų kalio yra pakankamai. Jo gyvuliams užtenka iš ganyklų žolės. Kalio yra daug pupiniuose augaluose ir pavasarinėse jaunose žolėse. Tačiau per didelis kalio kiekis pašaruose nėra gerai, nes taip stabdomas magnio įsisavinimas, o tai gali turėti įtakos, kad gyvuliams dažniau pasireikš mėšlungis ar kils sunkumų veršiuojantis. Kalis gyvulių

organizme palaiko vandens balansą, yra svarbus nervų sistemai, pieno produkcijai ir pašaro ėdamumui.

Magnis – svarbus mineralas, nes įeina į raumenų ir fermentų sudėtį. Šis elementas aktyvuoja baltymų biosintezę, stiprina imuninę sistemą, didina didžiojo prieskrandžio fermentų aktyvumą. Magnio trūkumas yra susijęs su ganykline tetanija. Ji galvijams dažniausiai pastebima ankstyvą pavasarį ganyklose, kai staiga atšąla orai, o galvijų racione trūksta kalcio ir natrio. Ši liga galvijams pasireiškia dažnu šlapinimusi, nervingumu ir jautrumu, o vėliau gyvulys gaišta. Svarbu, kad galvijai turėtų laisvą priėjimą prie mineralinių laižalų.

Selenas reikalingas gyvūnų reprodukcijai, sąnarių lankstumui, stiprinant organizmo imuninę sistemą.

Be to, svarbus mikroelementas gaminant geros kokybės mėsą. Per didelis seleno kiekis yra pavojingas gyvuliams. Daugiau kaip 5 mg seleno sukelia apsinuodijimą, kuris pasireiškia gyvūno apatija, šlubavimu, deformuotomis nagomis ir iškritusiais uodegos plaukais. Selenas ir vitaminas E organizme gali pakeisti vienas kitą, todėl seleno trūkumas gali būti kompensuojamas pridėjus į pašarus vitamino E.

Mineralais gyvulių pašaras turi būti papildomas ir ganiavos, ir tvartiniu laikotarpiu.

Pagal Lietuvoje ir užsienio spaudoje publikuotus straipsnius parengė Laura Jodokienė ir Rūta Nenortaitė, Lietuvos žemės ūkio konsultavimo tarnybos gyvulininkystės specialistės

PROFILE PLUS

kokybiškai maišyti ir dalyti pašarus

JŪSŲ ŪKIO **STIPRYBĖ**

KUHN PROFILE PLUS inovacijos

1 KUHN patentuota šiaudų skleistuvo diržinė pavara POLYDRIVE® suteikia galimybę dirbti tyliai. Pavara įjungžiama tik tada, kai jos reikia: taip ilgėja tarnavimo laikas, mažėja galios poreikis dalytuvui.

2 KUHN patentuota VENTIDRIVE® sistema leidžia šiaudus paskleisti itin našiai ir tolygiai: net iki 130 kg/1 min. 20 metrų atstumu.

1

2

3

4

Kitos KUHN pašarų maišymo ir dalijimo mašinos:

- 1 EUROMIX PLUS – itin tiksliai dalija pašarą be nuostolių.
- 2 PRIMOR – lengvai dalija ilgus stambiuosius pašarus.
- 3 PROFILE – kompaktiški, pasižymintys dideliu maišymo greičiu bei aukšta kokybe, žemu krovimo aukščiu.
- 4 SPV – idealus skirtingų dydžių pašarų maišymas ir visiškai automatizavimas.

 DOJUS 25
agro

Prekyba ir konsultacijos – +370 66374796
www.dojusagro.lt

MASSEY FERGUSON

VISA *MASSEY FERGUSON* TECHNIKA IŠ VIENŲ RANKŲ

MF TRAKTORIAI | 20-400 AG

- *Essential, Efficient* arba *Exclusive* modifikacijos
- *Dyna 4, Dyna 6, Dyna VT* transmisijos

MF KRAUTUVAI | 100-122 AG

- 5,80–7,00 m kėlimo aukštis
- 3 000–4 000 kg keliamoji galia

MF KOMBAINAI | 176-500 AG

- 5,50–10,80 m pločio pažangiausios *PowerFlow* pjaunamosios
- 5, 6 ir 8 kratiklių arba hibridinė kūlimo sistema

MF 2200 SERIJOS PRESAI

- Daugiau nei 50 patentų ir daugiau nei 50 metų patirtis
- 6 skirtingi modeliai pagal reikalingus ryšulių matmenis

PRODUKTŲ VADOVAS
Tel. 8 679 67300

www.ewa.lt info@ewa.lt
Verslo g. 2, Kumpių k., LT-54311 Kauno r., Lietuva

mano ūkis

AGROVERSLO ŽURNALAS

*Branduolys – gyvybė,
informacija – JĖGA!*

PRENUMERATA 2018

12 numerių – 39 Eur

UŽSIPRENUMERUOKITE JUMS PATOGIAUSIU BŪDU

Internete www.manoũkis.lt, www.prenumerata.lt, www.prenumeruok.lt

Artimiausiame pašte ar „PayPost“ skyriuje (leidinio indeksas 5045)

Lietuvos žemės ūkio konsultavimo tarnybos biuruose

Informacija MANO ŪKIO redakcijoje tel. (8 37) 206 737, mob. tel. 8 611 52 093

Gyvenimą Vilniuje iškeitė į kaimą ir mėsinius galvijus

Mėsinių galvijų augintoja Rasa Babikienė praėjusią savaitę sulaukė svečių iš Valstybinės gyvulių veislininkystės priežiūros tarnybos, Lietuvos mėsinių galvijų augintojų ir gerintojų asociacijos bei Veterinarijos tarnybos. Vizito tikslas – suteikti ūkiui hailendų veislyno statusą.

R. Babikienė hailendų veislės mėsinius galvijus augina nuo 2010-ųjų. Dabar ekologiniame ūkyje yra 39 galvijai, iš jų 12 karvių žindenių, 15 telyčių. Įvertinti bandą, gyvulių gerovės sąlygas į R. Babikienės ūkį atvyko Valstybinės gyvulių veislininkystės priežiūros tarnybos (VGVPT) Ūkio subjektų priežiūros ir kontrolės skyriaus vedėjas Jonas Jacunskas, šio skyriaus vyriausioji specialistė-valstybinė veislininkystės inspektorė Ilona Kauzonienė, Lietuvos mėsinių galvijų augintojų ir gerintojų asociacijos (LMGAGA) direktorė Vilma Živatkauskienė ir Lazdijų valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos veterinarijos gydytojas Rolandas Muliuolis.

Su Rasa trejus metus dirbanti I. Kauzonienė apie jos ūkį atsiliepė labai gerai. „Labiausiai žavi šios moters požiūris į veislininkystę. Ji labai atsakingai žiūri į gyvulių vertinimą, renkasi tik aukščiausios genetinės veislės veislinius gyvulius, nors pagal išsilavinimą yra ekonomistė, o ne gyvulininkystės specialistė“, – ūkininkę gyrė veislininkystės specialistė.

Visos 12 ūkio karvių žindenių yra įrašytos į Kilmės knygos A skyrių. Labai geros genetinės vertės yra ir bulius, Škotijos vicečempionas. Apžiūrėjus išpuoselėtą ūkį, gerai įvertinus gyvulius, jų gerovės sąlygas, priežiūrą, J. Jacunskas domėjosi, kodėl ūkininkei svarbu turėti veislyno statusą. „Jeigu mano gyvuliai veisliniai, tai kodėl to neįforminti? Turėdama veislyną, esu veisėja, o ne gyvulių daugintoja“, – paprastai paaiškino R. Babikienė. Beje, ji turi ir japoniškos veislės Akita Inu šunų veislyną, todėl gerai supranta, kaip svarbu veisėjui viską tinkamai įforminti.

„Mums, Veislininkystės priežiūros tarnybai, labai svarbu, kad veislynas tikrai būtų veislynas, o ne „popierinis“, kad čia būtų vykdoma gyvulių produktyvumo kontrolė, gerinama gene-

tika, – teigė J. Jacunskas. – Todėl smagu matyti, kai žmonės iš miesto atvyksta į kaimą ir sėkmingai užsiima galvijininkyste, kuri labai populiari Lietuvoje.“

Rasos Babikienės ūkiui suteiktas hailendų veislės C grupės veislyno statusas

Dar vieni ūkio gyventojai – Akita Inu veislės šunys

Rasos užauginti aukštos veislinės vertės hailandai turi didelę paklausą

R. Babikienės veislynui suteikta C kategorija, kuriame pagal nustatytus reikalavimus vykdoma mėsinių veislių galvijų veislininkystės apskaita ir duomenys apdorojami VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centre. Jeigu ateityje ūkininkė karvių skaičių padidins iki 20, C grupės veislynas galės pereiti į B grupę. A grupės veislynui reikia turėti ne mažiau kaip 30 vienos veislės karvių.

Bandos reproduktorius – Škotijos vicečempionas

Veisiejų seniūnijoje, ant Snaigyno ežero kranto, R. Babikienė įsikūrė pabėgusi iš Vilniaus. Žemės buvo nemažai, o samdyti techniką žolei pjauti atrodė ir brangu, ir neracionalu. Tad pradėjo galvoti, ką galėtų auginti, kad ir akiai gražu būtų, ir darbo ne tiek daug. „Iš tiesų su galvijais darbo daug mažiau negu su šunimis“, – sako Rasa.

Vilniuje R. Babikienė dirbo vienos didelės akcinės bendrovės finansininkė. Dabar keturių vaikų mama ūkininkauja viena – su vyru jų keliai išsiskyrė, vos tik pradėjo kurtis kaime.

Dukros jau suaugusios, 16-metis sūnus su tėčiu irgi gyvena Vilniuje. Bet juk moterys, jeigu nori, gali viską – net ir ūkyje vienos susitvarkyti. Kai reikėjo, Rasa išmoko krautuvą vairuoti, sako, dabar galėtų jį vairuodama su bet koku vyru lenktyniauti. Didžiausia jos bėda kaime, kad trūksta norinčių dirbti žmonių. „Vilniuje žmonės daug labiau įpratę prie darbo negu čia – rasti gerų darbininkų sekasi sunkiai. Vietiniai labiau įpratę grybauti ir uogauti“, – juokiasi ūkininkė.

Bandos pagrindą sudaro iš Danijos atvežti hailandai. Pasinaudojusi parama veisliniams gyvuliams įsigyti, 2015 m. ūkininkė dar įsigijo 13 škotiško kraujo telyčių Estijoje. Bandos reproduktoriais Rasa irgi gali pasigirti, į ūkį prieš trejus metus atvyko Škotijos vicečempionas. Bandą šiemet papildys ir buliaus – Danijos čempiono – vaikai, tik paties Klifo jau nebėra. Pasak ūkininkės, tai buvo ypatingas bulius ir labai gero charakterio.

Hailandus Rasa rinkosi todėl, kad tai gražūs, ramūs, labai draugiški eksensyvaus auginimo galvijai, nors ra-

gai ir atrodo grėsmingai. Moteris labai prisirišusi prie jų, juk didžiąją laiko dalį juos prižiūri pati viena. Iš Škotijos kilę hailandai puikiai prisitaikę gyventi atšiauriausiomis sąlygomis, todėl jie gyvena lauke. „Net į pašiūrę, skirtą pasislėpti, beveik neina, nebent pučia labai stiprus, uraganinis vėjas arba žaibuoja – žaibo tai jie bijo. O šaltis, dargana hailandų nebaugina, toks oras jiems netgi patinka, nes vėjas išskedena kailį“, – pasakoja Rasa.

Ji suprato ir tai, kad reikia kuo mažiau kištis į hailandų fiziologiją, nes jie yra atsparūs, o ir greičiau pasveiksta natūraliai, be vaistų ir žmogaus įsikišimo. Karvės apsiveršiuoja pačios, svarbu neperšerti prieš veršiamąsi, kad veršelis neužaugtų per didelis. Vienu metu karvės bandė sėklinti, bet kai iš penkių gimė tik du veršeliai, Rasa nutarė, kad kergimas yra daug patikimesnis ir natūralus būdas, todėl labiau apsimoka nusipirkti gerą bulių. Su galvijais puikiai sutaria ir kiti Rasos augintiniai – Akita Inu veislės šunys. Ji vienintelė veisėja Lietuvoje, kurios augintiniai turi japoniškus kilmės dokumentus.

Šieno, šienainio gamybai ir ganykloms ūkis turi 30 ha žemės. Tačiau pašarų iš turimos žemės pagaminama nepakankamai, jų reikia pirkti. Galvijams papildomai duodama mineralinių priedų.

Daugiausia gyvulių R. Babikienė parduoda Lietuvoje, juos perka ir Latvijos ūkininkai. Vieno labai gero buliaus veršelį pirkti norėjo ir kanadiečiai, tačiau dėl sudėtingos ir brangios logistikos sandorio su jais Rasa nesusidarė. „Telyčių paklausa yra gerokai didesnė už pasiūlą, karvės nespėja tiek atsivesti moteriškos lyties veršelių, kiek jų galėčiau parduoti. Užsakomi dar negimę gyvuliai“, – teigė ūkininkė. Ir pirkėjų ieškoti nereikia – patys ją susiranda.

Rasai padėti iš Vilniaus atvažiuoja mama su draugu, jie išleidžia Rasą tiek į galvijų, tiek į šunų parodas, o pastaruoju metu sodyboje apsistojo ir mamai padeda vyriausioji dukra su vyru. Ir jie, baigę mokslus Vilniuje, pasuko į žemės ūkį – turi tūkstantį avių, jau užsisakė ir 30 hailendų bandą, kurią augins Zarasų rajone.

Rasa kaime taip pat vysto kaimo

turizmo verslą (jam gavo ES paramą), ekologiškai augina daržoves, šilauoges, avietes. Pernai jos sodyba pripažinta inovatyviausia Lazdijų rajone. Vandentiekis iš namo nuvestas iki ganyklų, į stacionarias girdyklas, taip pat sumontuoti dideli biologiniai įrenginiai, name įrengtas geoterminis šildymas. Taip planuotas ramus gyvenimas kaime virto rimtu ūkininkavimu. „Savaime viskas gavosi – gyveni, dirbi ir eini į priekį. Norėčiau daugiau galvijų laikyti, bet trūksta žemės. Vieni kaimynai siūlė 9 ha, bet su sąlyga, kad gyvulių ten neganyčiau“, – stebisi kaimo požiūriu ūkininkė iš miesto.

Ji neabejoja, kad veislinis galvijų ūkis yra perspektyvus žemės ūkio verslas. Jau ir dabar, turint palginti mažą ūkį, investicijos pamažu grįžta. „Auginti veislei apsimoka. Bent jau pragyventi iš to galima“, – teigė R. Babikienė.

Reikalavimai veisliniams ūkiams

LMGAGA direktorės Vilmos Živatkaušienės teigimu, į šį sektorių ateina naujų, jaunų žmonių, kurie perka

gerus gyvulius ir nori dirbti atsakingai, prekiauti veisliniais galvijais ne tik Lietuvoje, bet ir užsienyje. Turėti veislyno statusą ūkiui naudinga ir dėl to, kad tai suteikia prioritetinių balų prašant ES paramos, o ir ją skyrus ne taikomos nuoskaitos, jeigu visiems neužtenka paramos krepšelio pinigų.

Šiuo metu Lietuvoje registruoti 40 mėsininių veislių A, B ir C kategorijų galvijų veislynai. J. Jacunsko pastebėjimu, pieninių veislių veislynų mažėja, o mėsininių yra tendencija daugėti. Tiesa, pasitaiko ūkininkų, kurie atsisako veislyno statuso, jo teigimu, dažniausiai dėl ūkinių priežasčių.

Veislyno statusą turinčiuose ūkiuose turi būti atitinkamas karvių skaičius (priklausomai nuo kategorijos), karvėms kergti turi būti naudojami buliai, kurių veislinės vertės indeksas ne mažesnis kaip 90 balų ir kurie įvertinti pagal palikuonių pėnėjimosi ir mėsines savybes. Bandoje turi būti ne mažiau kaip 30 proc. karvių, kurių atitiktis tipui, eksterjero ir mėsingumo požymiai įvertinti ne mažiau kaip 6 vertinimo balais.

„Mano ūkio“ informacija.

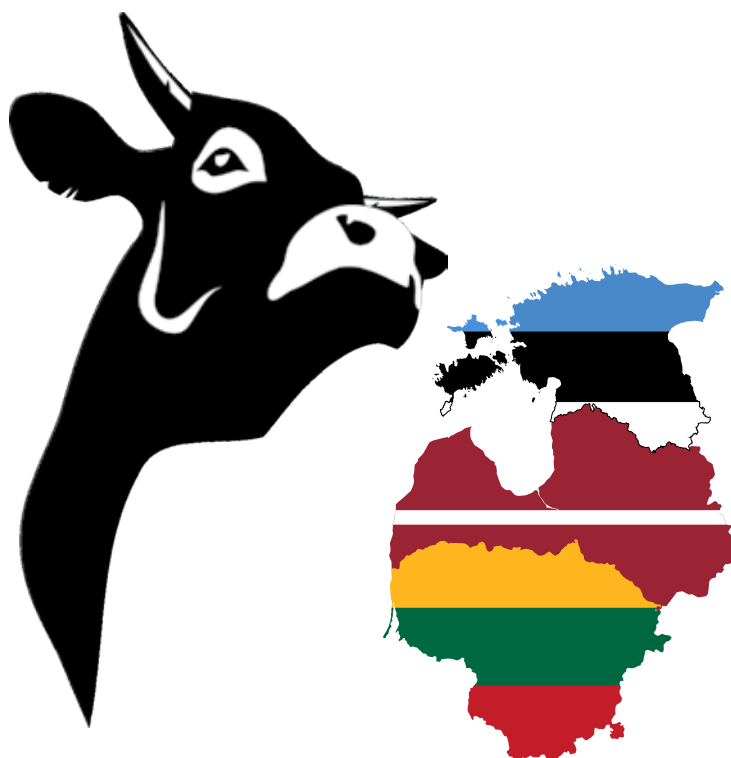

Hailendai – gražūs, ramūs, labai draugiški ekstensyvaus auginimo galvijai

UTENOS MĖSA

**JŪSŲ PATIKIMAS
GALVIJŲ SUPIRKIMO PARTNERIS**

**Dirbame su daugiau nei 30 tūkst. ūkininkų
Baltijos šalyse**

 8 620 33544

Veislinis mėsinių galvijų ūkis – su kokybės ženklu

Šarolė ir limuzinų galvijų augintojas Jonas Oželis yra vienas tų, kuris labai domisi veislininkyste ir skiria daug dėmesio gyvulių genetikai. Jo ūkyje yra ir kergiamų, ir sėklinamų mėsinių veislių karvių bei telyčių – šis ūkininkas yra pirmasis Lietuvoje, pradėjęs jas sėklinti.

Jono Oželio ūkyje Vilkų Kampo kaime (Šilutės r.) praėjusią savaitę lankėsi visame pasaulyje žinomas Vokietijos įmonės „Masterrind“ mėsinių galvijų vertintojas ir aukcionatorius Torstenas Kirštainas (Torsten Kirstein), vienas geriausių šios srities specialistų Europoje. Jis labai gerai įvertino ir šarolė, ir limuzinų veislės bulius, gerų atsiliepimų sulaukė visa ūkininko banda. „Tai – labai geras ūkis, nėra, ko kritikuoti“, – regis, net kiek nustebęs buvo T. Kirštainas.

Mėsinių galvijų vertintojas ir aukcionatorius Torstenas Kirštainas (kairėje) labai gerai įvertino Jono Oželio (dešinėje) veislinę bandą

Jonas Oželis ūkininkauja kartu su sūnėnu Sigitu Šarka. Jonas, pagal išsilavinimą veterinarijos gydytojas, daugiausia rūpinasi gyvuliais, o Sigitas atsakingas už techninę ūkio dalį. Šios Žemaitijos žemės, pasak J. Oželio, puikiai tinka mėsinei gyvulininkystei. Ūkyje dabar yra 20 šarolė karvių žindenių ir dar tiek pat mišrinių. Pernai J. Oželis nusipirko ir 10 limuzinų veislės telyčių, kurios dabar yra kergiamo amžiaus, ir vieną veislinį bulių. Limuzinų telyčias jis pirkė iš pavyzdinio Žemaitijos ūkininko Antano Šakio ūkio, o buliuką – iš žinomo gyvulininkystės specialisto, limuzinus auginančio veterinarijos gydytojo Arūno Rutkausko. Kartu su T. Kirštainu ūkyje viešėję kiti mėsinių galvijų augintojai vienu balsu teigė, kad iš šių ūkininkų pirkti galvijai iškart turi kokybės ženklą – aukštos genetinės vertės gyvulių jau užauginama ir Lietuvoje.

Limuzinų telyčias Jonas Oželis pirkė iš Žemaitijos ūkininko Antano Šakio

T. Kirštainas J. Oželio veislinę limuzinų bandą įvertino labai gerai, sakydamas, kad ūkininkas turi gerą akį veisliniams gyvuliams ir sudarė „gerą sandorį“. Pusantrų metų limuzinų bu-

lius, pasak Vokietijos specialisto, jau dabar matosi, kad bus labai didelis, raumeningas. Šio buliaus prancūziškos kilmės motiną A. Rutkauskas apseklino elitinio buliaus iš Prancūzijos

sperma. „Kaip katinas tykojau šito buliaus, kad tik kam kitam Arūnas neparduotų“, – juokiasi J. Oželis. T. Kirštainas šiam jaunam limuzinų buliukui, augusiam tik ant žolės, skyrė aukštus balus: tipingumas – 8, raumeningumas 8 su pliusu, eksterjeras – 8. Tokius pačius balus jis skyrė ir šarolė buliui.

Vienas ūkio savininkų Sigitas Šarka didžiudamasis rodo labai gerų įvertinimų sulaukusį limuzinų veislės buliuką

Dabar „ant bangos“ beragiai galvijai ir kuo toliau, tuo labiau didės tendencija veisti ir auginti beragius. Bet, perspėjo, T. Kirštainas, renkantis šarolė ir limuzinus, reikia labai žiūrėti į galvijų tipingumą, būdingus požymius (akių veidrodėlį, baltumą aplink nosį, šviesią vidinę užpakalinę dalį), nes kartais pasitaiko trūkumų. Bet J. Oželio ūkyje veisliniai galvijai atitinka visus veislei būdingus požymius.

Dar vienas ūkio pasididžiavimas – šarolė veislės bulius

„Gyvulininkystės specialistas esu iš prigimties. Tai mano ir darbas, ir hobis. Myliu gyvulius, rūpinuosi gera jų genetika. Perku tik gerus gyvulius, taip pat ir tik aukščiausios genetinės vertės bulių spermą, nes dalį karvių ir telyčių sėklinu“, – sakė ūkininkas, prieš 15 metų pienines karves išmaišęs į mėsines, pirmasis šalyje pradėjęs jas sėklinti. Jono pagrindiniai veislininkystės tikslai – geras priesvoris, karvių pieningumas ir lengvas veršiamasis. Tai yra svarbiausi akcentai, kai jis renka buliaus spermą.

Šalia šarolė J. Oželis įsigijo limuzinų norėdamas išbandyti ir šią veislę. „Ketinu palyginti, ar šarolė, ar limuzi-

nus naudingiau auginti. Bet tai, ką matau dabar – šarolė priesvoriai didesni. Bet šarolė ant žolės neužauginsi – jiems reikia miltų, bulvių, ne tik geriausios kokybės šieno ir šienainio“, – kalbėjo J. Oželis. Dviese su S. Šarka jie dirba 150 ha žemės, grūdams skirta apie 20

proc. dirbamos žemės, likusi dalis – šienavimui ir ganykloms. Šis ūkis dalyvavo tarptautiniame projekte su šveicarais, ir pagal jų reikalavimus bandė kastruoti kelis buliukus. Bet, sako, toks buliukų auginimo būdas nepasiteisino, jie yra gerokai mažesni,

nors pašarų sąnaudos didelės. Sigitas net teigia, kad jie nuo telyčių nelabai skiriasi savo dydžiu. „Žodžiu, auginti kastratų neapsimoka finansiškai“, – teigė ūkininkas.

Kastruoti buliukai dydžiu nelabai skiriasi nuo telyčių Mėsinius galvijus J. Oželis ryžosi pradėti auginti, kai Lietuvoje šis sektorius dar tik žengė pirmuosius žingsnius. Vokietijoje, padedamas prof. Česlovo Juknos, įsigijo gražių, kokybiškų šarolė veislės galvijų. „Pradžiai, kaip ir visiems, buvo sunki, telyčios sunkiai veršiamos. Bet po truputį viskas gerėjo, o šiandien džiaugiuosi savo ūkiu“, – nuoširdžiai kalbėjo mėsinų galvijų augintojas.

„Mano ūkio“ informacija

Šarolė galvijai ūkininką pavergė iš pirmo žvilgsnio

Savo rankomis sodinto pušyno apsuptyje įsikūrę Gytis ir Laimutė Sadauskai, regis, gyvena tikroje oazėje – jaukus namas, sutvarkytas ir alpinariumais, gėlėmis išpuoštas kiemas, medinės laipynės, tvenkinys. O tikrąją šeimininkų aistrą išduoda kieme išdidžiai stovintis medinis jautis.

Tai – mėsinių galvijų ūkis. Sadauskai laiko mišrūnus ir veislinius šarolė galvius, šiuo metu ūkyje yra apie 130 gyvulių, iš jų 40 grynaveisliai. „Esu sau pasižadėjęs dirbti kokybiškai, sąžiningai, kad galėčiau atsakyti už savo užaugintą gyvulį. Dirbti bet kaip nemokėčiau. Gal tai ir duoda rezultatų“, – sako su meile sukurto ūkio šeimininkas Gytis Sadauskas. Auginti mėsinius galvius jauna šeima pradėjo maždaug prieš 10 metų.

Laimutė ir Gytis Sadauskai mėsinius galvius pradėjo auginti maždaug prieš 10 metų

„Pagal tuometinį savo supratimą galvojome, kad auginame mėsinius galvius, bet iš tikrųjų tuo metu dar nesupratome, kas tai yra mėsiniai galvijai“, – juokiasi Laimutė prisimindama, kaip pradėjo auginti mėsinių bulių sperma sėklintas pienines telyčias. Bet greitai supratę, kas yra kas, Žostautuose (Kaišiadorių r.) ūkininkaujantys Sadauskai nusipirko ir 4 grynaveislius šarolė galvius. Tuo metu jų šeima tai buvo labai brangus pirkinys, tačiau jis padėjo pamatus tikram mėsinių galvijų ūkiui.

Svarbiausias bandoje – bulius

Mėsinius galvius, kurie iškart patiko, Gytis pirmą kartą pamatė Daniujoje – šioje šalyje dirbo audinių fermoje ir šiek tiek prie melžiamų karvių. Šalia buvo šarolė galvijų ūkis. Įspūdis, sako Gytis, buvo neapsakomas. „Buva matęs kolūkio juodmargį veršį, kokių 600 kg, kuris man atrodė didelis. O čia – tokie gyvuliai, apie toną sveriantys. Pamačiau juos pirmą kartą vaikščiojančius ant sniego – įspūdingas reginys buvo“, – tokia buvo jo pirmoji pažintis su šarolė.

Galvodami, kokią veislę rinktis, Sadauskai apsilankė ir Felikso Vaitelio limuzinų ūkyje. Gyčiui didžiausią nuostabą kėlė tokių didelių gyvulių ramybė. Bet pasirinko šarolė – Gyčio draugas vienas pirmųjų parsivežė iš Prancūzijos šios veislės gyvulių. O kai niekas nepirko buliaus, bet bankui reikėjo mokėti palūkanas, jis paprašė Gyčio pagalbos. Taip ir prasidėjo draugystė su šarolė. „Mūsų nederlingoms žemėms šarolė yra truputį per

intensyvi veislė, bet jau išmokome su ja dirbti ir keisti neketiname“, – tikina ūkininkas.

Sadauskai sako, kad požiūris į mėsinę galvijininkystę prieš keliolika metų ir šiais laikais skiriasi kaip diena ir naktis. Dabar jiems savaime aišku, kad telyčias ir karves reikia kergti tik su geru buliumi, o ne su bet kuo. Juk bulius reproduktorius lemia daugiau kaip 50 proc. ūkio sėkmės. Todėl bulius ūkininkai perka tik gerai įvertintus grynaveislius – tokių randa jau ir Lietuvos augintojų ūkiuose. Tik dar vieno genetiškai beragio, kitos kraujo linijos, neranda. „Norime daug ko, dailomės ir į užsienį, bet nesame tikri, ar mūsų galimybės tai leidžia“, – atsi-dūsta Laimutė, kurios pareigos – ne tik namų židinio kurstymas, bet ir gyvulių pirkimas bei pardavimas.

Šiuo metu ūkyje yra du šarolė buliai. Pats geriausias vardu Ugi – iš Lauros Mišeikienės ūkio, jo palikuonys pagal veislės ypatybes atvedami palyginti nedideli, apie 40–45 kg, visi gimsta beragiai. Visus šio buliaus vyriškos kilmės veršelius ūkininkai vos

Ūkio pasididžiavimas – šarolė veislės bulius Ugi

spėja išlaikyti iki metų, kai galima įvertinti eksterjerą, nes juos pirkėjai būna užsakę iš anksto. O visas jo dukras, nors ir jų paklausa labai didelė, pasiilieka sau. Kelios jų yra eksponuotos veislinių gyvulių parodoje Algirdiškyje.

Žiemą Ugi svėrė 1 300 kg, bet yra labai ramus, gero charakterio, puikiai valdantis bandą, ir, pasak ūkininkų, „rankinukas“. „Visi mūsų galvijai labai gero charakterio, dėl to nereikėjo brokuoti nė vieno. Prie visų galime be problemų prieiti, glostyti, šaukiame juos vardais“, – iš tiesų ganykloje Laimutė ir Gytį galvijai sutinka labai džiaugsmingai.

Mišrūnių žindenių neatsisakys

Sadauskai nežada atsisakyti ir mišrūnių, kurias augina mėsai. Dalis žindenių yra trečios ketvirtos kartos ir turi didelį procentą šarolė kraujo, yra ir netgi penktos kartos, kurias galima registruoti kaip šarolė veislės. Laimutė sako, kad mišrūnai, palyginti su grynaveisliais, iš pradžių greičiau auga, jų mėsos kokybė labai gera, dažniausiai būna U3 klasės, tai – neblogas pajamų šaltinis. Mišrūnių telyčių jie parduoda ir kitiems ūkininkams – ne visi nori ir gali įpirkti grynaveislius, ypač pradedantieji ūkininkauti mieliau mokosi augindami mišrūnus.

Šiomet pirmą kartą trys mišrūnės žindinės atsivedė dvynukus. Pieno

joms pakanka, veršeliai auga sveiki ir gražūs. Žiemą atvestas mišrūnės telyčaitės nuo motinų atskiria liepos pabaigoje, sulaukus maždaug pusmečio. Grynaveisles atjunko kiek vėliau, rudeni, nes jų ruja vėlesnė.

Šarolė didžiausia problema – sunkus veršiavimasis, tačiau, Laimutė beldžia į medį – kol kas jie sunkumų nepatiria. Žmogaus pagalbos telyčiai kartais reikia, bet retai. O Gytis jau turi pakankamai patirties ir gali joms padėti. Vis dėlto žiemą, prasidėjus veršiavimosi laikui, abu pasikeisdami ir naktimis keliasi žiūrėti, ar viskas gerai.

Kai pradėjo ūkininkauti, prisimena Laimutė, galvijams trūkdavo masės, nors jie tokie gražūs atrodė! O dabar kita problema – reikia žiūrėti, kad per dideli neužaugtų, nes metiniai mišrūnai jau sveria 600 kg. „Kombinuotųjų pašarų duodame netgi mažiau nei priklauso, bet labai gera žolė, kokybiškas šienainis. Ir niekada netaupome būtiniejiems priedams, gyvuliui duodame viską, kas jam reikalinga“, – tvirtina Sadauskai.

Jie ilgai dvejojo, ar apsimoka šerti brangiais kombinuotaisiais pašarais, kai galvijai mėsai superkami pigiai. Kreipėsi į specialistą, kuris vis dėlto ragino pabandyti. Dabar šis gyvulininkystės specialistas sudaro gyvulių racioną – Sadauskai labai patenkinti jo paslaugomis. „Šarolė – intensyvi veislė, jai reikia kombinuotųjų pašarų, nes kokius pašarus gyvulys gaus, taip

ir atrodys. Kokybiški pašarai – svarbiausia“, – įsitikinę ūkininkai.

Gyvulius prižiūri pats

Pagal turimą žemę Sadauskai dar galėtų bandą didinti iki 200 galvų, bet tuomet trūktų tvartų. Dabar gyvuliai turi tvartus ir mocioną, Gyčio manymu, vien pasiūrės pasislėpti nuo vėjo ir darganos negana. Be to, jis nusibrėžęs dar vieną ribą – turėti galvijų tiek, kad galėtų pats, o ne samdyti žmonės, juos prižiūrėti ir jais rūpintis. „Iš karčios patirties žinau – samdytas žmogus mano gyvulių neprižiūrės taip, kaip aš pats. Jeigu pats nedalyvausi visame procese, efekto nebūs, nors turėsi geriausius pastatus ir techniką“, – ūkininkas žmogiškąjį faktorių laiko itin svarbiu.

Pasak Sadauskų, svarbiausia, kad jau pergyveno visas krizes, išgyveno laiką, kai už telyčią gaudavo vos 600 litų. Dabar padėtis kitokia. „Asociacija mums įskiepijo – gerą gyvulį parduosi visada. Todėl ir auginame tokius, kad nebūtų gėda pasiūlyti“, – tvirtina L. Sadauskienė. Išleidę savo užaugintą veislinį bulių į kitą ūkį, jie visada domisi, kaip jis auga, ar nesunkiai atvedami jo palikuonys, ar pateisina lūkesčius. „Nusiskundimų dar neturėjome“, – didžiuojasi ūkininkai.

„Mano ūkio“ informacija.

Išskirtiniai gyvuliai, išskirtinė ir jų priežiūra

Lazdijai. Remigijus Urbanavičius, pradėjęs kurti mėsinių galvijų ūkį, iškart žinojo, kad jo tikslas – veislinė Aberdyno angusų banda. Pasitelkęs jaunatvišką maksimalizmą, jaunas ūkininkas savo siekius įgyvendinti ėmėsi žaibiškai, rašo žurnalas „Mano ūkis“ (Nr. 5).

Praėjus vos ketveriems metams, kai Remigijus Urbanavičius į gimtąjį Lazdijų rajoną iš Danijos atvežė pirmąsias 32 angusų telyčias ir vieną bulių, jo ūkiui suteiktas A kategorijos veislyno statusas. Dabar ūkyje yra apie 300 galvijų, iš jų 210 – karvių židenių. Šiomet veršiuosis apie 180 karvių, tad banda dar padidės.

Patirties įgijo dirbdamas Danijos ūkiuose

Padirbėjęs Danijos ūkiuose, penkerius metus Anglijoje valgęs emigranto duoną, išbandęs jėgas versle Remigijus 2014 m. nutarė investicijas pakreipti kita, jo išsilavinimui labiausiai tinkama linkme – į žemės ūkį. Ir iškart čiupo jautį už ragų – įsigijo vieną, antrą mėsinių galvijų bandą iš Danijos, po dvejų metų pasistatė 60 tūkst. eurų kainavusį naują tvartą. Ir toliau didina bandą tiek daniškosios linijos galvijais, tiek jau atvestais savo ūkyje. „Norint iš ūkio padaryti rimtą verslą, reikia dide-

lės bandos“, – sparčią ūkio plėtrą aiškina ūkininkas.

Angusus Remigijus rinkosi todėl, kad ši veislė nereikalauja šiltų gyvenimo sąlygų, nelepį pašarams, negresyvi, beragė. Ir veršiuojasi gana lengvai. Angusams sudaryta galimybė bet kada iš tvarto išeiti į gryną orą, jie puikiai jaučiasi lauke ir žiemą, net spaudžiant 25 laipsnių šalčiui tvarte jie mažai būna. Svarbu, kad kraikas būtų sausas. „Esu labai patenkintas šita veisle“, – sako Remigijus, vaikštinėdamas tarp meilių lyg šuniukai jau paaugusių veršių. Ūkio pasididžiavimas – parodinis Danijoje pirktas bulius, prieš kergimą svėręs beveik toną.

Pradėti ūkininkauti iškart tokiu mastu, o ne mažais žingsneliais, reikėjo turėti ryžto ir drąsos. „Ne ant asfalto užaugau – prie ūkio darbų esu įpratęs nuo mažens, tėvai ūkiškai gyvena. Be to, esu baigęs žemės ūkio mokyklą ir turiu ūkininko profesiją. O didžiausios patirties įgijau dirbdamas

Danijos ūkiuose“, – savo istoriją pasakoja galvijų augintojas. Į Daniją pirmą kartą jis išvažiavo pagal mainų programą – baigęs žemės ūkio mokyklą, į šios šalies gyvulių ūkį išvažiavo atlikti praktikos, po to liko ten padirbėti. Todėl Danijoje Remigijus ir rinko motininę savo ūkio bandą. Ketverius metus kasmet važiavo ten pirkti gyvulių. Aplankė labai daug ūkių, nes surinkti, pavyzdžiui, 60 veislinių telyčių, pavykdavo tik iš 15–20 ūkių, o jų aplankydavo dar antra tiek.

Ūkyje talkina geriausi specialistai

Atsivežęs gerų aukštos genetinės veislės telyčių ir bulių, R. Urbanavičius išskirtinį dėmesį skiria jų sveikatingumui, pašarams, todėl samdo geriausius šios srities specialistus. Iki šiol rimtų veterinarinių problemų nepatyrė, gyvuliai sveiki. Nieko keisto, nes bandos sveikatingumu rūpinasi žinomas veterinarijos gydytojas, LSMU Veterinarijos akademijos lektorius dr. Danielius Starevičius. O pašarinių žolių mišinius pagal dirvožemio struktūrą sudaro kitas garsus savo srities specialistas – ASU docentas Evaldas Klimas. Jis atlieka dirvožemio tyrimus, jais remdamasis pataria, kas čia gali augti, o kas ne, kur ir ką geriau padaryti. „Taip, tai kainuoja, bet vienas pats visko žinoti ir mokėti negali. Kaip sakoma, dviratis išrastas, reikia tik išmokti juo važiuoti“, – kalba galvijų augintojas, svarbiausius jų sveikatingumo ir šėrimo reikalus patikėjęs profesionalams.

Galvijams Remigijus ruošia žolės šienainį, taip pat gamina kukurūzų silosą. Pirmą kartą 70 ha kukurūzų pasėjo pernai, kai išbandė pirktinį silosą. „Patiko, todėl nutariau ir pats ku-

Aukštos genetinės vertės Remigijaus Urbanavičiaus gyvuliai prižiūrėti, gerai šeriami. Jais rūpinasi visa Urbanavičių šeima.

Ūkio pasididžiavimas – Danijoje pirktas bulius

kurūzų užsiauginti“, – R. Urbanavičius ūkyje taiko intensyvią galvijų auginimo technologiją. Ganykloms ir pašarams dabar skiriami visi 300 ha žemės.

Šiomet Remigijus planuoja rekonstruoti dar vieną fermą, esančią už keliolikos kilometrų nuo pirmosios, įrengti siloso talpyklą. Prie naujos fermos yra dvi siloso tranšėjos, bet, daugėjant galvijų, jų gali nebeužtekti. Tolesnėje ateityje naujam gyvenimui ūkininkas ketina prikelti ir dar vieną šalia rekonstruojamos esančią beveik nugriautą fermą.

Gyvuliams prižiūrėti žiemos sezonu Remigijus samdo vieną ūkio darbininką, bet, ūkiui plečiantis, per projektą su Darbo birža šiemet samdys dar tris pagalbininkus. Iki šiol, prasiėdę lauko darbams, pašarų ruošimo paslaugas jis pirkė. Ir su kaimynu kooperuojasi, dalijasi technika – vienas turi vienokią, kitas – kitokią. Bet vis tiek į techniką teko nemažai investuoti, todėl Remigijus džiaugiasi, kad turėjo galimybę pasinaudoti ES parama. Ūkį įkūrė pagal priemonę „Jaunojo ūkininko įsikūrimas“, iš ūkio modernizavimo projekto įsigijo traktorių, teleskopinį krautuvą, šienapjovę, priekabą. Pasinaudodamas parama grynaveisliams ūkiniams gyvūnams įsigyti, 2015 m. nusipirko 2 angusų veislės bulius ir 59 telyčias, 2016 m. – dar du reproduktorius ir 60 telyčių. 2017 m. pateikė paraišką 2 buliams ir 20 telyčių įsigyti.

„Rašiau verslo projektus, skaičiau, dėliojau, akiai nieko nedariau ir nepirkau. Parama veisliniams gyvuliams labai padėjo – perkant tiek gyvulių, suma gaunasi tikrai nemaža. Iš tiesų, visi projektai labai padėjo – be ES paramos tokio ūkio per tokį trumpą laiką nebūčiau sukūręs“, – sako R. Urbanavičius. Beje, veisliniai ūkiai gauna prioritetinių balų, skiriant paramą grynaveisliams ūkiniams gyvūnams įsigyti, o Lietuvos mėsinių galvijų ir gerintojų asociacijoje pasigirsta siūlymų, kad prioritetinių balų auginantiesiems veislinius gyvulius reikėtų suteikti dar daugiau.

Remigijus Urbanavičius sako, kad be ES paramos tokio ūkio per tokį trumpą laiką nebūtų sukūręs

Ekonominio ūkio augimo tikisi kitais metais

Remigijus turi ir 8 šarolė veislės karves žindenes. D. Starevičius kartu su LSMU Veterinarijos akademijos prof. Vyčiuoliu Žilaičiu žada joms atlikti angusų embrionų implantaciją. Embrionų per vieną Danijos ūkininką rengiamasi parsivežti iš Amerikos. Šį būdą bandos kraujui atnaujinti Remigijus nutarė rinktis ne dėl smalsumo. Nors Danijoje jam pavyko įsigyti gerų galvijų, vis dėlto kuo toliau, tuo sunkiau jų rasti, be to, šioje šalyje, sako Remigijus, į galvijų pardavimą vis dažniau žiūrima kaip į verslą – galvijų ko-

kybė prastėja, nes juos kergti pradeda per anksti.

„Kol kas nieko nesigailiu, nors ekonominiai ūkio rezultatai dar klostosi sunkiai. Pirmais metais pirkau telyčias, jas kergiau savo ūkyje, tad kol jos apsisėriavo, praėjo metai, o kasmet dar vis investavau į naujus veislinius gyvulius. Bet jau pamažu ūkis pradeda duoti pajamų, investicijos pradeda sugrįžti, nors gyvulių pardavimai šiuo metu nedideli“, – teigia R. Urbanavičius.

Pernai vienas stambus Lietuvos ūkininkas nusipirko iš jo 12 atjunkytų veršelių, kuriais yra labai patenkintas – paros priesvoris geras, gyvuliai auga sveiki. Kitais metais galvijų pardavimai turėtų gerokai padidėti, nes šįmet veršiusis apie 180 karvių. „Kiek patyriau, vyriškos ir moteriškos lyties veršelių atvedama maždaug per pusę, tad jeigu kitais metais galėsiu parduoti apie 80 telyčių, tai ekonominiai rodikliai iškart turėtų pakilti į viršų“, – skaičiuoja veislinio ūkio savininkas.

Jis neabejoja, kad veislinis ūkis yra rentabilėsnis negu pramoninis – veislinis gyvulys kainuoja gerokai daugiau, negu skirtas mėsai. Ir veisliniai gyvuliai šiuo metu turi didelę paklausą. Pernai Remigijus pardavė visas, kiek turėjo, veislines telyčias, sau nepasiliko nė vienos. „Ir šiemet, kol mūsų motininė banda nauja, jauna ir jos nereikia atnaujinti, kol dar Lietuvoje yra veislinių gyvulių poreikis, dar 2–3 metus parduosime visas telyčias. Ir, galiu pasakyti, kad dabar mano gyvuliai yra ne prastesni negu užauginti Danijoje. O pašarų bazė gal net geresnė, nes Danijoje kukurūzų mėsiniams gyvuliams niekas neaugina ir jais nešeria“, – pastebi R. Urbanavičius.

Kol Lietuvoje nepatenkintas veislinių gyvulių poreikis, juos parduoti apsimoka ir Lietuvoje. Nebent, svarsto Remigijus, užauginus labai gerą, įspūdingą veislinį bulių, jį vertėtų siūlyti užsienio pirkėjams, nes Lietuvoje nebūtų jam rinkos – tokių bulių kaina yra labai didelė. „Tai – ateities planai“, – šypteli ambicingų minčių turintis ūkininkas.

„Mano ūkio“ informacija.

BALTIC VIANCO prekyba, UAB

Bedrovės partneriai:

BALTIC VIANCO

coop
VIANCO

**Bendrovė yra
pagrindinė projekto
„Baltic Grassland
Beef“ (Baltijos Lankų
Jautiena) vykdytoja**

Baltic Grassland-Beef

Bendrovės tikslas

padėti galvijų augintojams
realizuoti savo produkciją už
sąžiningą bei atitinkančią
produkcijos vertę kainą

Bendrovė gali Jums padėti:

Konsultuoja veislinės bei
produkcinės galvijų bandos
formavime;

Gali Jums padėti įsigyti įvairių
rūšių veislinių bei produkinių
galvijų;

Gali padėti realizuoti
išaugintus galvijus – tiek
veislei tiek produkcijai;

Kontaktinė informacija:

Darius Dzekčiorius tel. +370 614 69508

El.paštas

darius.dzekciorius@balticvianco.lt

Egidijus Zubė tel. +370 682 60079

El.paštas

egidijus.zube@balticvianco.lt

Ričardo Ditmano angusų ūkis.

Adresas: Šiauliu r.,
Kuršėnų kaimiškoji seniūnija,
Kryklių kaimas.
Tel. 8 698 23 854

Galstų g. 43, Galstai, Lazdijų r.
tel. 8 625 98986

GALOVĖJŲ VEISLĖS

SALYKLIŲ EKOLOGINIS ŪKIS

LAZDIJŲ RAJ. KROSNOS SEN. VARTŲ KM., TEL. 8 612 34054

ŠVARI VEISLĖ

Nėra blogos mėsos iš mėsinio galvijo – yra tik kitokia mėsa.

Kiekviena veislė pasižymi kitokiomis savybėmis. Svarbu, kad veislės savybės būtų nuosekliai atsikartojančios.

Švari veislė reiškia standartines, rinkoje jau žinomas grynakraujų mėsinio galvijo savybes.

Galvijų mišinimas yra eksperimentas. Parduoti eksperimentą yra labai brangu, nes tai vienietinis produktas su nestandartiškomis savybėmis.

ŠVARUS PRODUKTAS

Stabiliomis savybėmis pasižymi ir rinkoje jau yra žinomi veislinių galvijų produktai. Vartotojas juos atpažįsta, žino jų savybes. Tokių vartotojų nereikia auginti, todėl pardavimas yra paprastas ir nebrangus.

Kad ir geras mišrinto galvijo produktas yra pavienis, jo vartotojas neatpažįsta, todėl toks produktas neturi stabilaus pirkėjo. Parduodant pavienį produktą, kiekvieną kartą reikia jam iš naujo surasti pirkėją. Toks pardavimas reikalauja daug išteklių ir pastangų.

AIŠKUS VERSLAS

Švarios veislės mėsiniai galvijai auginami vienodomis sąlygomis, vienodomis priemonėmis ir todėl jų auginimo procesai atsikartoja.

Dėl šių priežasčių būtent grynakraujų veislinių galvijų auginimas yra verslas, kurio procesus galima piginti, o verslą adaptuoti pagal rinkos pokyčius.

Stabilios mėsos savybės, veislės savybių žinomumas, stabilūs auginimo ir mėsos gamybos procesai reiškia stabilų vartotoją ir stabilią kainą. Tai komfortiška.

ŠVARI MINTIS

Produktas gali būti geras, tačiau jeigu apie jį niekas nežino, jį parduoti yra labai brangu.

Užuot apsimetęs, kad parduodi angusą, geriau ir parduok angusą. Priešingu atveju tu parduodi tik asociaciją su žinoma veisle, o ne mėsą.

Atsimink, kad apie 2/3 kainos kurią moka vartotojas sudaro pardavimo sąnaudos. Geriau nespriešink šiam rinkos dėsniui.

Verslas – tai ne eksperimentas, o procesas su aiškiu tikslu ir aiškia procedūra.

House of Angus

2013

Ekologinis mėsinių galvijų veislininkystės ūkis

Šeimos ūkyje auginami mėsiniai Aubrakų veislės grynavaisliai galvijai.

Ekologiški, sertifikuoti ūkio produktai:

- Veislinės telyčaitės
- Veisliniai buliukai
- Galvijai mėsai
- Aukščiausios kokybės jautiena iš ūkio
- Spelta kviečiai
- Maistinės avižos

Skardupės g. 9, Mėdsėdžių k., Klaipėdos r.

Tel.: 8 615 94900, 8 682 33872

buivydu.ekoukis@gmail.com

www.buivyduekoukis.lt

Jolitos Lekavičienės ūkis LMGAG asociacijos narys

ŠAROLĖ VEISLĖS BULIUKŲ AUGINIMO STOTIS BULIŲ-REPRODUKTORIŲ PARDAVIMAS

Kontaktai: Burgaičiai, Sudargo sen., Šakių r. sav.
Tel. +37068637551, el paštas: ricka72@gmail.com

VITANEDA

Ekologiška mėsinių galvijų mėsa

VITANEDA tai ūkininkų Pratašių šeimos įmonė, dalyvaujanti maisto grandinėje „nuo lauko iki stalo“. Mes tiekiamo sveiką, šviežią, nešaldytą, kokybišką ekologišką, mėsinių galvijų mėsą. Taip pat atliekame skerdimo, išpjautymo ir vakuumavimo paslaugas.

Ūkyje auginame mėsinius Aubrakų veislės galvijus. Mėsiniai galvijai tai pusiau laukiniai galvijai, kurie ištisus metus gali būti lauke, o minta vien žole ir šienais. Auginami tik mėsai. Karvės žindėnės nemelžiamos, nes veršelis žinda karvę iki 8 mėn. amžiaus. Šiuo laikotarpiu, kai intensyviausiai auga raumenys ir vystosi baltymų sintezė, galvijų prieauglis gauna vertingiausią produktą – motinos pieną.

Todėl mūsų mėsinių veislių galvijų mėsa yra aukštos kokybės ir gero skonio.

Šiame ūkyje niekad nebuvo naudoti jokie chemikalai, antibiotikai, hormonai ar GMO.

Maironio skg. 14, Skaudvilė, Tauragės r. sav.
Tel. 8 657 66104; 8 657 56345
El. p.: ekovitaneda@gmail.com

EKOLOGINIS RIČARDO JASIŪNO LIMUZINŲ ŪKIS

Panevėžio r. Miežiškių sen. Taruškų vs. LT-38101
Tel. (8-614) 22171 El. paštas: ricardaas@yahoo.com

**ARTURO
SRIEBALIAUS**
EKOLOGINIS ŪKIS

Veislei bei mėšai parduodame ekologiniame ūkyje išaugintus mėsinius Šarolė ir Aubrak veislių galvijus. Taip pat, tiekiamo aukščiausios kokybės jautieną.

Susisiekite:

Tel. +370 618 46 674 El. paštas: ildasuab@gmail.com

REMIGIJAUŠ URBANAVIČIAUS ŪKIS

VIEŠTARTŲ K., LAZDIJŲ R., TEL. 8 606 72767

Adomo Lekavičiaus ūkis LMGAGA asociacijos narys

ŠAROLĖ VEISLĖS.

Stambaus, smulkaus ir vidutinio tipo
telyčių auginimas ir pardavimas veisimui.

Kontaktai: Slavikai, Šakių r. sav.
Tel. +37062897390, el. paštas adomas.lekavicius@gmail.com

**EGLĖS BUTKIENĖS
ŠAROLĖ GALVIJŲ ŪKIS**
Lybiškių k., Jurbarko r.
eglebutkiene1@gmail.com
Tel. 8 675 81169

Rinkdamiesi produkciją iš
ūkio prisidedate prie natūralios
aplinkos išsaugojimo!

ŠAROLĖ ŪKIS
Prekyba galvijais ir brandinta jautiena

Nausėdų km. Stoniškių sen. Pagėgių sav. LT-99306,
tel.: 8 687 38338, el. p.: miseikiene.laura@gmail.com

Sartų lankų jautiena

Sartų lankų
jautiena

Kooperatyvas „Sartų lankų jautiena“ įsisteigė 2015 m., kurio steigėjai - ūkininkai, auginantys mėsinius galvijus ir avis. Ūkiuose auginama daugiau kaip 300 mėsinių ir Angus veislės galvijų. **Galvijai laikomi palaidi, ganosi natūraliose pievose.** Žiemą šeriami tik ūkyje užaugintais ir pagamintais pašarais. **Tokia auginimo technologija mėsą daro ypatingą:** ji sveika, skani ir aromatinga. Iš kokybiškos žaliavos pagaminama ir kokybiška produkcija. **Kooperatyvo ūkiuose užaugintų galvijų mėsa parduodama tiesiogiai vartotojui.**

Kooperatyvo mėsos išpjaustymo cechą pradėjo veikti 2015 m. Kooperatyve yra įdiegta RVASVAT sistema, todėl nuolat kontroliuojama produkcijos kokybė. Produkcija gaminama tik iš kooperatyvo narių ūkiuose užaugintos žaliavos. **Kooperatyvas vertina ir puoselėja ne tik senąsias lietuviško ūkio ir maisto ruošimo, bet ir naujas natūralaus maisto ruošimo technologijas.** Atvėsinta mėsa brandinama. Mėsai bręstant vyksta natūralūs biocheminiai procesai, subrandinta jautiena tampa minkštesnė, pagerėja jos skonis ir aromatas, ji lengviau virškinama.

Kontaktai:

Akmens g. 6-2, Samanių k., Zarasų r.

Tel.: 8 614 93120, 8 616 99822

El.p. sartulankjautiena@gmail.com

UAB „Agrolina“ įsteigta 1991 m. lapkričio 6 d. Šakių rajono savivaldybėje. Pagrindinė veikla – augalininkystė. Nuo 2006 m. , siekdama subalansuoti ūkio veiklą, užsiima mišria žemės ūkio veikla – augalininkystė ir mėsine galvijininkystė (auginami aubrakų ir šorthornų veislės galvijai). Nuo 2008 m. bendrovė priklauso Lietuvos mėsinių galvijų augintojų ir gerintojų asociacijai. Šiuo metu galvijininkystės ūkyje su prieaugliu yra daugiau kaip 250 galvijų.

Nuo 2015 m. UAB „Agrolinai“ suteiktas A kategorijos veislinio ūkio statusas.

MĖSOS GURU

AGROLINA

*Mieli skaitytojai,
laukiame Jūsų pasiūlymų, norėdami tobulėti. Prašome mums
rašyti, siūlyti Jums rūpimas, bet šiame leidinyje neaptartas
temas. Šios temos bus pristatytos jau kitame leidinio numeryje.
Jūsų pasiūlymų laukiame elektroniniu paštu asociacija@lmg.lt*

Leidinio redaktorė Vilma Živatkauskienė, el. paštas asociacija@lmg.lt,
korektorė Sigutė Pareigienė, maketuotoja-dizainerė Regina Bagdonienė,